

СВЕЧАНИК

Број 4 / август 2025. године / Numer 4 / august 2025

САДРЖАЈ

1. Садржај	2
2. Уводна реч	3
Из наше Цркве	4
3. Преглед дешавања у Црквеној општини Минхен (Ана Јанковић)	4
4. Празнична беседа поводом Видовдана 2025 (Ћакон Арсеније Јовановић)	7
5. Пун миленијум са Светим краљем Јованом Владимиром (Душан Јанковић)	9
6. Православна омладинска заједница при Храму Светог Јована Владимира у Минхену (ПОЗ СПЦ Минхен) (Марија Петронијевић и Урош Савић)	14
7. Ходочашће (Ленка Стојадиновић)	16
Тема броја: Први васељенски сабор у Никеји	20
8. Први васељенски сабор и његове последице (проф. др. Растко Јовић)	21
9. Саборност, једномислије и ријечи које губе значење (Стојана Валан)	24
10. Заједнички датум Васкрса – богословско питање? (јереј др Дејан Ристић)	27
11. „Светлост од светлости“ (јереј Ненад Живковић)	31
Прилози из веронауке	35
12. Васкрс у мом дом (прилози из веронауке – припремио Јустин Емрековић)	36
Рецензије	37
13. Странац у свијету-увијек и заувјек (Стојана Валан)	38
14. „Расечена стварност. Рецензија серије Severance (Apple+)“ (јереј Драгиша Јеркић)	41
15. Контакт	86
16. Наша заједница на медијима	87

1. Inhaltsverzeichnis	45
2. Leitwort	45
Aus unserer Kirche	46
3. Übersicht der Ereignisse in der Kirchengemeinde München (Ana Janković)	46
4. Festpredigt anlässlich des Vidovdan 2025 (Diakon Arsenije Jovanović)	49
5. Ein ganzes Millennium mit dem Heiligen König Johannes Vladimir (Dušan Janković)	52
6. Orthodoxe Jugendgemeinschaft der Serbisch-Orthodoxen Kirche in München (OJG SOK München) (Marija Petronijević u. Uroš Savić)	57
7. Eine Pilgerreise (Lenka Stojadinović)	59
Thema der Ausgabe: Das Erste Ökumenische Konzil von Nizäa	63
8. Das Erste Ökumenische Konzil und seine Folgen (Prof. Dr. Rastko Jović)	64
9. Synodalität, Einstimmigkeit und Wörter, die ihre Bedeutung verlieren (Stojana Valan)	67
10. Das gemeinsame Osterdatum – Eine theologische Frage? (Priester Dr. Dejan Ristić)	69
11. „Licht aus dem Licht“ (Priester Nenad Živković)	73
Beiträge zur Religionslehre	76
12. Ostern in meinem Haus (Beiträge aus dem Religionsunterricht – vorbereitet von Justin Emreković)	77
Rezensionen	78
13. Fremder in der Welt – immer und ewig (Stojana Valan)	78
14. „Die zerschnittene Wirklichkeit. Eine Rezension der Serie Severance (Apple+)“ (Priester Dragiša Jerkić)	82
15. Kontakt	86
16. Unsere Kirchengemeinde in den Medien	87

Драги читаоци,

С радошћу вам предајемо четврти број нашег парохијског часописа „Свечаник“, у коме се и овог пута бавимо животом наше црквене заједнице, као и разним темама из духовности, богословља и културе.

Ана Јанковић у свом прегледу догађаја упознаје нас са претходним дешавањима у Епархији диселдорфској и немачкој, као и у Црквеној општини Минхен. У рубрици „Из наше Цркве“ имате прилику да прочитате беседу ђаконa Арсенија Јовановића са овогодишње Видовданске академије. Душан Јанковић нас својим надахнутим текстом подсећа на лик, живот и дело Светог краља Јована Владимира, коме је наш храм у Минхену посвећен. Марија Петронијевић и Урош Савић представљају рад и живот новоосноване Православне омладинске заједнице СПЦ Минхен.

Овог пролећа наша заједница је први пут организовала поклоничко путовање у Манастир Светог Нектарија Егинског и друге светиње Атике и Пелопонеза. Ленка Стојадиновић у свом тексту живописно преноси утиске и духовне радости овог путовања.

Ове године обележавамо 1700 година од Првог васељенског сабора у Никеји, па је тема овог броја посвећена управо овом великом догађају који је променио историју хришћанства. У текстовима проф. др Растка Јовића, Стојане Валан, јереја Дејана Ристића и јереја Ненада Живковића сазнаћете више о саборности, једномислију и значају Никејског сабора..

Катихета Јустин Емрековић и овога пута је припремио радове ученика веронауке разних узраста на тему „Васкрс у мом дому“.

У рубрици „Рецензије“ можете прочитати текст Стојане Валан о књизи Митрополита Григорија (Дурића) „Странац у шуми“ и рецензију серије *Severance*, коју потписује јереј Драгиша Јеркић.

Захваљујемо госпођи Јелени Јефтић на прелепим илустрацијама и госпођи Адријани Пуачи на пажљивом лекторском раду..

Угодно читање!

Редакција „Свечаника“

„Христос васкрсе радости моја!“ – овим речима целе године поздрављао је свети Серафим Саровски сваког човека који је дошао њему, ко год он био. За нас су оне нарочито важне у овим данима након Васкрсења Христовог. Иза нас је часни пост, за време ког се свако од нас труди да се загледа у себе, и преиспита своје мисли, речи и дела. Како за појединца, тако је и за заједницу важна рефлексија. У наредним редовима представимо нека од дешавања у нашој црквеној заједници, која су обележила период иза нас.

Васкрсењу претходи Рођење, те је тако у претпразничној радости Божића, у келнској парохији изведена представа „Рођење Христово“. Изведбу су на Детинце пред препуним храмом извела деца која похађају српску школу, под руководством оца Младена Јањића, подсећајући присутне на истински значај Божића.

У марту смо имали велику част да угостимо шићенике *Даунов синдром центра* из Бања Луке (ДСЦ БЛ). У оквиру овог лепог сусрета, наши гости су нам приредили изложбу и представу, кроз које су показали свој таленат, труд и креативност. Поводом Међународног дана особа са Дауновим синдромом, организована је хуманитарна фудбалска утакмица између Фудбалског клуба ДСЦ БЛ и подмлатка „Просвјете“ из Штутгарта.

Будућност сваке заједнице су млади људи. Стога су у нашој парохији покренуте активности намењене превасходно омладини. У Минхену и Франкфурту су

одржани скупови православне омладине, посвећени изазовима дањашњих младих генерација. Библијска радионица за омладину и одрасле под називом „Ја не познајем Библију, али Библија познаје мене“ одржана је у Келну. У радионици је учествовао и Митрополит Григорије, а модератор завршне сесије у оквиру овогодишње радионице био је протојереј-ставрофор Зоран Илић.

У Минхену је такође била организована библијска радионица, под називом „*И ја сам са вама у све дане до свршетка века*“ – Савремено тумачење Новог Завета“. У оквиру радних сесија које је водила теолошкиња Марина Ћакић, представљен је културно-историјски и теолошки контекст настанка новозаветних текстова. После радног дела скупа са присутним учесницима се разговарало о организацији других садржаја за младе као и о могућностима њиховог учешћа у животу наше црквене заједнице. Први самостални пројекат Православне омладинске заједнице Минхена реализован је на празник Врбице. У сали црквеног центра општине Минхен одржана је пројекција анимираног филма и радионица за децу и родитеље. Већ након једне недеље, на Велику суботу, чланови Православне омладинске заједнице су у склопу акције „Будите милостиви као што је Отац ваш милостив“ посетили наше старије парохијане, уручили им скромне поклоне и заједно са њима дочекали наш најрадо-снији празник.

Празник који спаја све генерације нашег народа, Савиндан, дан је када прослављамо једног од највећих молитвеника пред Господом за наш народ, Светог Саву. Савиндан је прослављен широм наше епархије: у Франкфурту, Нојвиду, Висбадену, Дрездену, Диселдорфу, Аугсбургу, Штутгарту, Минхену.

Традиција предавања је настављена у многим парохијама. У Штутгарту је психолог др Влајко Пановић одржао предавање на тему „Најчешће грешке у васпитању деце – Тешкоће у организацији времена код деце и омладине“. Презвитер Ненад Живковић одржао је предавање у Розенхајму на тему „Црква као евхаристијска заједница“. Такође у Розенхајму је презвитер др Драгиша Јеркић одржао предавање на тему „Пост – Пут ка Васкрсењу“. У Нирнбергу су отац Бранислав Чортановачки и ђакон Арсеније Јовановић одржали предавање за младе, на тему „Смисао и значај васкршњег поста“. У Минхену је госпођа Татјана Шукало одржала предавање „Здрави и срећни у старости – Излаз из усамљености“, намењено за старије особе, чланове њихових породица и све заинтересоване. Госпођа Шукало је такође била гошћа у новој епизоди подкаста Минхенски разговори. Др Ненад Божовић одржао је у Минхену предавање на тему „Смисао страдања у Књизи о Јову“. Поред овог предавања др Божовић је такође био гост подкаста Минхенски разговори, где је говорио на тему „Рат и Библија“. На тему „Крст-Пут ка

Васкрсењу“ проф. др Растко Јовић одржао је надахнута предавања у Нирнбергу и Минхену. У оквиру циклуса предавања „Црква у дијалогу“ („Kirche(n) im Dialog“) гости су били проф. др Константин Николакопулос, који је одржао предавање о

позицији жене у новозаветним списима, јеромонах Диоскорос Ел Антони, који је говорио о Коптској православној цркви, као и проф. др Надежда Кизенко и проф. др. Томас Бремер, који су говорили на тему „Православна црква у САД“. Гошћа подкаста Ökumene Café била је госпођа Јудит Штајнбах, са којом смо разговарали о бризи и помоћи старијим особама досељеницима. Гост подкаста је такође био др Бернхард Лис, са којим је вођен разговор о тајни и смислу празника Васкрсења Господњег. Парохијани у Диселдорфу и

Берлину имали су прилике да присуствују промоцији нове књиге Митрополита Григорија „Странац у шуми“. О књизи су, осим аутора, у Диселдорфу говорили Драган Бјелогрић, глумац и редитељ, као и Драгана Ракић, теолошкиња, а у Берлину епископ пакрачки и славонски Јован и презвитер Александар Дебељак.

И ове године је било лепих јубилеја. Црквена општина у Фридрихсхафену је прославила тридесет година постојања. Том приликом је Његово Високопресвештенство Архиепископ диселдорфско-берлински и Митрополит немачки г. Григорије началствовао евхаристијским сабрањем. На радост православних верника у Албштат-Ебингену и околини купљен је храм Св. апостола Томе, заједно са парохијским домом и дејчим вртићем. Још један значај догађај за нашу епархију је и прво служење Свете Литургије у Дрездену, на празник Сретења Господњег, коју је служио Протојереј-ставрофор Вељко Гачић, уз саслуживање Ћакон а. Милана Врљановића.

Веома значајан догађај у нашој епархији представља освећење храма Васкрсења Христовог у Франкфурту на Мајни, у Томину недељу. Чином великог освећења Храма и Светом Литургијом началствовао је Архиепископ цетињски и Митрополит црногорско-приморски г. Јоаникије уз саслуживање Архиепископа руског г. Тихона, управљајућег берлинском и немачком епархијом (Руска православна црква), Архиепископа и Митро-

полита жичког г. Јустина, Архиепископа диселдорфско-берлинског и Митрополита немачког г. Григорија, Архиепископа и Митрополита рашко-призренског г. Теодосија и Епископа умировљеног средњоевропског г. Константина, као и свештенства из више епархија Српске православне цркве и представника из других православних Цркава.

У току Свете Литургије Протојереј Слободан Тијанић је удостојен права ношења напрсног крста. У Франкфурту је такође одржан православни сабор, где је поминуто недавно откриће сребрне амulette старе 1800 година на којој је откривен запис на грчком и латинском језику и исповеда да је Исус Христос Син Божији.

Као пример највећих исповедника имамо свете мученике. На празник Видовдан служена је Света Литургија широм наше епархије, вршећи помен на Светог Кнеза Лазара и све српске мученике. У Минхену је одржана Видовданска академија, на којој је наступио хор „Свети Јован Владимир“, под руководством Јелене Стојковић, а беседу је говорио ђакон Арсеније Јовановић.

Нека би нам Господ дао разум и љубав, пре свега, да схватимо да смо део једног тела - Христове Цркве – и тиме развијали како нашу заједницу, тако и сваког понаособ, до мере раста Христовог.

Ана Јанковић

ПРАЗНИЧНА БЕСЕДА ПОВОДОМ ВИДОВДАНА 2025

Часни Оци, драга Браћо и сестре у Христу, Сабрасмо се данас, у овоме Светоме Храму, на дан Видовдана, да обележимо један од најсветијих и најзначајнијих дана у историји српског народа — дан када се сећамо Косовске битке и цара Лазара, али још више дан када се подсећамо нашег Косовског завета — завета вере, истине и љубави према Богу и роду.

Видовдан није само дан прошлости. Он је дан вечности. Он није само датум у календару, већ стуб идентитета српског народа. Те 1389. године, на Косову пољу, одиграла се битка која ће обележити не само средњовековну историју Србије, већ и читаву нашу духовну и националну судбину.

На челу војске био је свети кнез Лазар, који није био само војсковођа, већ и мученик, и пророк, и заветни стуб. Када је стао пред избор — царство земаљско или царство небеско — изабрао је оно вечно. Цитираћу познате речи светог кнеза Лазара, које су темељ наше вере и народне свести: „Земаљско је за малена царство, а небеско увек и довека“!

Изабравши Царство небеско, показао је да права победа долази кроз веру, страдање и васкрсење у истини Христовој. Он је изабрао Христа! И тим избором запечатио судбину српског народа као народа крста и васкрсења.

У његовој војсци беше и Милош Обилић, јунак без мане и страха, који је жртвовао

свој живот како би показао да част и верност могу бити снажнији од сваке силе. Била је ту и читава светосавска Србија, која је понела крст на рамену и кренула ка Голготи, не бежећи од жртве, јер је знала да је пут кроз страдање — пут ка васкрсењу.

Али, браћо и сестре, Видовдан није само сећање. Он је огледало у које се гледамо и данас.

Јер и данас је Косово — наша рана и наша светиња. Данас, можда тише, можда без мачева, али не мање болно, наш народ на Косову и Метохији поново носи свој крст. У манастирима — у Дечанима, Грачаници, Бањској, Пећкој Патријаршији — светле вечна кандила српске духовности. А око њих — народ, измучен, притиснут, али непоколебљив. То је тај исти народ који не забравља да је Косово више од територије. Косово је духовни темељ и заветна земља.

Данас, када црквена звона у Косовској Митровици, Призрену, Великој Хочи или Ораховцу звоне, она не зову само на молитву — она дозивају памћење. Она подсећају да су наши корени ту. Да без Косо-

ва и Метохије нема Србије. Да без Косова нема ни нас самих!

У тим црквама и светињама и даље се чује песма о светом кнезу Лазару и Милошу. И даље се чита Јеванђеље. И даље се служи Литургија — вечна жртва и победа Христова. То је срце Видовдана: да верујемо, да истрајемо и да с Богом у срцу идемо напред, ма колико стрм пут био.

Нека ми буде допуштено да у овом свечаном тренутку проговорим и из срца, као човек међу људима, као Србин међу Србима.

Видовдан је дан туге, али и дан поноса. Дан жртве, али и дан васкрсења. И можда је баш зато он вечан — јер у њему пребива и Христово страдање и Христова победа. Он учи да без вере нема опстанка, без части нема живота, и без Косова — нема српског народа.

Гледајући данас свет који се мења, свет који заборавља корене и вери окреће леђа, нама се даје посебан задатак: да чувамо оно што нам је предато. Да останемо верни Косову, верни завету, верни Богу. Да не заборавимо да је православна вера била наша снага кроз векове, од Светог Саве, преко Светог цара Лазара па све до данашњих дана. И да је наша вера оно што нас чини народом светлости, а не таме.

Не можемо обновити државу ако не обновимо душу. Не можемо бранити светиње ако не постанемо сами светији. Видовдан нас зато позива — не само да се сећамо, већ и да се преиспитамо. Јесмо ли достојни жртве Лазарева? Јесмо ли верни Косовском завету?

Зато данас, на Видовдан, погледајмо у

себе. Помолимо се за наше јунаке, знане и незнане. Помолимо се за Косово и Метохију, за наш народ доле, за децу која расту у сенци разорене слободе, али у нади која никада не умире. Помолимо се за мир, али не мир који значи предају, већ мир који значи правду.

И нека из ове празничне беседе одјекне једна духовна порука:

Бог не заборавља оне који Њега не заборављају!

Ако ми останемо верни Косову, оно ће остати верно нама. Ако останемо верни Богу, Он ће нас уздићи. Ако останемо верни православљу, имаћемо снаге и за обнову, и за повратак, и за вечни живот.

Благословена да је земља Косова и Метохије!

Благословен да је српски народ који страда, али се не одриче светиња!

Благословена да је вера православна која нас води ка светлости!

И нека нам Видовдан сваке године изнова буди наду да ће доћи дан — дан када ће се народ српски на Косову слободно крстити, венчавати, певати и живети, као што су то чинили наши преци. Дан када ће звона са Дечана и Грачанице звонити радосно, а не јецати тужно.

До тада, нека нам вера буде штит, нада — звезда водиља, а љубав — темељ опстанка.

А благослов светог кнеза Лазара, мученика Христовог и небеског цара српског, да почива на свима нама и да нас води путем вере, истине и вечног царства Божијег!

Амин!

Ћакон Арсеније Јовановић

ПУН МИЛЕНИЈУМ СА СВЕТИМ КРАЉЕМ ЈОВАНОМ ВЛАДИМИРОМ

На преласку из деветог у десети век усред балканског гротла, чију је ерупцију ратних разарања, пустошења, и свеопштег немира изазвала владавина бугарског цара Самуила, који је уложио силан напор у обнављање великог Бугарског царства, издвојио се упечатљив лик дукљанског владара – Јована Владимира. По чему се он то издвојио од осталих кнежића, властелинчића малих словенских држава окружених моћним државама – Византијом и Бугарском? По лукавим дипломатским вештинама и интригама којима се су се овековечили Ришеље, Кауниц, Метерних? Или као војсковођа каква је био Наполеон, Карађорђе, Цезар?

„ἄνθρωπος ἐπιεικὴς καὶ εἰρηνικὸς καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενος” - „Човек блажности, мирољубив и врлинске издржљивости”. Овако га је описао познати византијски хроничар Јован Скилица. То су особине којима га је Господ прославио и даривао му венац Светости. То је оно што га је вазнело у небеса и дало му вечну славу! Један мали владар, мале државе, али велики божји угодник, који је своју државу сазидао на Божјим истинама, удостојио је многе хронике не само на Истоку, него и на Западу, кроз многе векове, па и дан данас – равно хиљаду година, захваљујући милошћу Божијом и горепоменутих богоугодних и часних особинама нашег светитеља и Христовог мученика.

Владимир је рођен око 970. године од оца Петрислава, тадашњег кнеза Дукље и наследио га је 990. године. Како је био у добрим односима са византијским намесницима у Драчу и признавао власти византијског цара, свакако је био на нишану тадашњег бугарског цара Самуила. Цар Самуило био је један од четири сина комиса Николе. Четири комитопула: Мојсеј, Давид, Арон и Самуило, подигла су устанак против византијске власти у жељи да успоставе старо Симеоново бугарско царство. Од њих четворице остао је само Самуило, док су остала тројица погинула у борби.

Самуило се 998. године у једном од својих похода на запад устремио и на Владимира као на византијског савезника. Владимир се са својим људима повукао

на брдо Облик код Скадра, одакле је пружио жилав отпор. Међутим, на том брду је живело мноштво змија отровница које су уједале Владимирове људе и од чијег су отрова умирали. Благочестиви Владимир се са сузама помолио Господу и од тада змије више нису никога усмртиле. Цар Самуило је оставио део војске да опседа Облик, а сам се упутио даље да нападне Улцињ. Увиђајући да бугарска војска неће одустати, притиснут тежином ситуације у којој су се налазили, Владимир је одлучио да попусти и лично се преда, говорећи својим војницима: „Како видим, треба да ја, веома драга браћо, испуним ону јеванђелску изреку која гласи: Добри пастир даје своју душу за своје стадо. Дакле, боље је, браћо, да ја дам своју душу за све вас, и да својевољно дам своје тело да га касапе и убију, него да се ви изложите опасности од глади и мача“. Рекавши им ово предаде се и оде цару, а овај га посла на заточење у Преспу, где се после неуспешног освајања Улциња и бесног пустошења Далмације, врати и сам Самуило.

Током свог тамновања, где је обилато упражњавао пост и молитву, Владимиру се јавио анђео Господњи који му прорече да ће ускоро бити ослобођен, али да ће касније умрети мученичком смрћу. Ћерка цара Самуила – Теодора Косара је, потакнута Светим Духом, затражила од свог оца да оде у тамницу да сужњима опере главу и ноге. Угледавши Владимира, лепог и питомог, као и пуног божје мудрости, остала је с њим у разговору. И од тада га Косара заволи, али не из страсти, него

због његове младости, врлина и владарског рода, одлучила је да се уда за њега. Своју жељу саопштила је свом оцу – цару Самуилу, рекавши да ће пре умрети, него да се уда за другог. Цару је Владимир импонувао и није било тешко да пристане на ћеркин ултиматум, те је дао благослов. После венчања које је обављено владарским церемонијалом, Самуило је вратио земљу Владимиру на управу, проширивши је и драчким територијама. Краљ Владимир и сада његова жена Косара, вратили су се у своју земљу и живели у пуној светости и непорочности, служећи Богу дању и ноћу, а народом владајући са страхом божјим и праведно.

Византијски цар Василије II, после завршених грађанских ратова и борбе за власт, одлучио је да нападне и разори Самуилово бугарско царство. Након више пораза Бугара у томе успева, при чему се сурово обрачунава са противничким војницима – после битке код Беласице 1014. године, десетак хиљада бугарских војника ослепљује, поштеђујући сваког стотог како би их водио кући и послао цару Самуилу. Наводно, када их је Самуило угледао умро је од инфаркта. Овај бруталан догађај је византијског цара овековечио као – Василија Бугароубицу. Цара Самуила наследио је његов син Гаврило Радомир, који је владао непуних годину дана, од октобра 1014. до августа 1015. године, када га је убио његов брат од стрица Јован Владислав – Аронов син, а коме је сам Радомир својевремено спасио живот.

Недугу после преузимања власти, Јован

Владислав одлучи да убије краља Владимира, као Самуиловог зета и вазала. Када су стигли изасланици и предали позив, краљица Косара се уплашила – сећајући се Владислављевог убиства њеног брата Радомира, и затражила од мужа да она прва оде и опроба како ће се Владислав понашати и шта ће учинити, на шта Владимир пристаде. Стигавши у Преспу, лукави Владислав је Косару лепо примио и угостио и убрзо послао Владимиру изасланике и златни крст поручивши му да слободно дође да се виде и да се заједно скупа са женом врати кући, на шта је Владимир одговорио да оду Владиславу и врате се са дрвеним крстом на каквом је и сам Господ Исус Христос издахнуо, па ће онда веровати и доћи. Владислав је, да би потврдио своје добре намере, дрвени крст послао по двојици епископа и једном калуђеру, који дошавши у Дукљу дадоше крст и веру Владимиру. Примивши крст, Владимир га целива, клече и помоли се, па са малом пратњом оде цару. Цар Владислав је наредио да Владимира убију током пута, како би изгледало да је случајно настрадао у неком разбојничком нападу, али га је сам анђео чувао и сви покушаји су пропали. На велико Владислављево изненађење, Божиј угодник је стигао неокрызнут у Преспу. Цар је наредио да га погубе и одсеку му главу. Док се Владимир молио у цркви држећи дрвени крст, царски витезови су га опколили, а он видевши их, прими тело и крв Христову и опрости оним епископима, а и свим осталима, после чега би посечен 22. маја по старом,

или 4. јуна по новом календару, 1016. године. Чесно тело мученика би сахрањено од оних двојице епископа који су га одвели Владиславу, у цркви у којој се молио, а многи верници су још онда долазили до његовог тела и исцељивали се од болести. Његова супруга Теодора Косара је мошти и реликвије Светог Јована Владимира, по допуштењу цара Владислава, а који се, видећи чудеса над Владимировим моштима, почео кајати, пренела кући у манастир Пречисте Богородице Крајинске. Мошти су стајале ту до 1215. године, када је епирски владар Михаило Комнин Дука пренео у Драч где су остале до 1381. године, да би у време албанског великаша Карла Топије биле пренете у Елбасан. Од 1995. године Владимирове чесне мошти се налазе у саборној цркви у Тирани, где је и седиште Албанске православне цркве.

Свети Јован Владимир, својим врлинама прослављен од Господа нашег Исуса Христа, стекао је велику славу, како на небу, тако и на земљи код нас православних. Нарочито је слављен у Црној Гори, Албанији и Македонији, где је протеклих хиљаду година његово присуство код православних у сталном континуитету, без знантних временских прекида. У Црној Гори у Барском крају постоји вековна традиција успомене на Јована Владимира. Наиме, крст који му је дао цар Владислав и са којим је и погубљен, чува се код породице Андоровић из Велих Микулића. Сваке године, на Тројичин дан се крст пред литијом носи на врх планине Румије, где се у цркви онда обавља ју-

тарње богослужење. Предање каже да се некада на том месту налазила црква Свете Тројице коју је сазидао сам Јован Владимир, а коју су Турци срушили. Од 2005. године, црква Свете Тројице се поново налази на врху Румије, а освештао ју је блаженпочивши митрополит црногорско-приморски Амфилохије.

Пун миленијум је прошао од Владимировог страдања. Током целог овог периода, његово присуство је, поред усменог предања, перманентно и у разним хроникама. Његова личност је подређена различитим тумачењима и теолошко-друштвено-историјским контекстима и генеалогијама, али увек христолика. Један од првих који га је поменуо, а свакако важан као извор, је Јован Скилица у свом делу „Кратка историја“. Највише података је пружио „Летопис попа Дукљанина“ или „Барски родослов“, из 12. века, писан на латинском језику. Велика се расправа води око овог дела и његове аутентичности, али се свакако не одбацује као извор, нарочито када је Јован Владимир у питању.

Хуманизам и ренесанса ширењем писмености и све масовнијим штампањем књига, отварају потпуно ново поглавље у погледу на свет, са новим визијама и амбицијама. У таквим околностима, у контексту еманципације народних језика и негодовања према латинском, као и обнове старих државотворних традиција, у 16. веку га срећемо код Мавра Орбинија у његовом чувеном делу „Краљевство Словена“, као и у неким далматинским хроникама, одакле је вероватно доспео и до Ду Фрас-

неа. Од наших предмодерних хроничара, треба поменути и хронику грофа Ђорђа Бранковића, и свакако чувеног архимандрита Јована Рајића. Када су у питању македонски и албански крајеви, јасно је да тамо увек било живо и активно предање о њему, али о томе има мало писаних трагова. Најзначајнија дела из тог краја, која помињу светитеља, су грчка житија Јована Папе из Елбасана 1690. године, и драчког митрополита Козме Маврудија из 17. века.

Нови талас појаве и пројаве Светог Јована Владимира је у 19. веку код наших писаца и књижевника Лазара Лазаревића, Јована Стерије Поповића, Стевана Сремца. И на крају у данашње дане, када је свет достигао неслућене висине у технолошком развоју, али и егоизму, хедонизму, и себичном индивидуализму, и сваком другом греху, па и великом богоотпадништву, ето њега опет. Велика сила Божја га прослављује на до сада најчуднији и најоригиналнији начин. Не кроз летописе, историјска дела, хронике или националистичке памфлете, него кроз цркве Божије које носе његово име - Светог Јована Владимира. Има их свуда, ничу по целој Србији, а и целој Васељени. Господ Исус Христос је и нашу цркву у Минхену украсио његовим именом и дао нам га за домаћина.

Треба истаћи и једну чињеницу, да сви поменути хроничари, писци и историчари стављају овог Божијег угодника у некакав свој концепт и идеолошку матрицу. Било да је то истицање његове круне и државничких права, или националне идентификације – ипак, нико не превиђа или

изоставља његову светост. Интересантна је та инкорпорација Цркве Божије у некакав народни дух (Volkgeist), њено изједначавање или чак подређивање, међутим то је за неку другу, али врло важну тему. На нама је да га видимо и прихватимо искључиво по вољи Божјој - као светитеља, са боголиким врлинама на које треба да се угледамо, јер их је ретко који владар имао, а данас да и не говоримо. Ваља приметити и ово: ако се ништа не дешава случајно и све према вољи Божијој, поставља се питање, како то да први српски светитељ, онај кога је првог од нашег рода Господ Исус Христос пригрлио, сада лежи у Тирани, а у Албанији већ преко 800 година. У Албанији му је и додато име Јован (раније је био само Владимир), вероватно као инкарнација Светог Јована Крститеља, јер обојицу веже, поред венца светости, и слична судбина. Чак, према

„елбасанској легенди“ манастир Светог Јована Владимира (*Manastiri i Shën Gjon Vladimirit*) код Елбасана, је саградио он сам, да би ту једног дана почивао. А управо они, које ми највише презиремо, пазе га, целивају и клањају му се сваки дан, воле га, и он их исцељује и даје им утеху. Чудни су путеви Господњи, а где смо ми ту, и где је наше смирење? Шта то беше кростост? Али и то је можда опет посебна тема и за размишљање и за расправу. Како год било, оставимо се свакојаким подкаста, јутјубера, блогера, бранитеља и осталих овоземаљских месија и медијских жречева, него следимо христоликост и христоцентричност Владимирову, али и Савину, Лазареву и свих осталих српских и васељенских светитеља, и тражимо Царство Небеско, а све остало ће Господ додати!

Душан Јанковић

МЛАДИ У СЛУЖБИ ЦРКВЕ – ПОЧЕЦИ ПРАВОСЛАВНЕ ОМЛАДИНСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У БАВАРСКОЈ

Православна омладинска заједница (у наставку ПОЗ) при храму Светог Јована Владимира у Минхену, основана је као одговор на потребу младих парохијана за заједничким деловањем и активним учешћем у животу црквене заједнице. ПОЗ је, у врло кратком року, успела да својим радом и залагањем додатно оплемени просторије наше Цркве. Без много околишања и формалности, окупили смо младе људе који су већ живели литургијским животом, познавали свештенство, храм, као и једни друге. На тим темељима настала је заједница, која већ сада има јасан идентитет.

Идеја о заједници родила се током првог неформалног окупљања православне омладине, одржаног у децембру 2024. године у Минхену, а на позив свештеника из три црквене општине. Млади верници из Минхена, Аугсбурга и Нирнберга су овом приликом, уз благослов и духовну подршку свештенства, основали Православну омладинску заједницу Баварске. Минхенски огранак ПОЗ званично је започео са радом у пролеће 2025. године, реализацијом свог првог самосталног пројекта.

Наиме, у питању је била радионица организована уочи предстојећих празника – Врбице и Цвети. Циљ ове радионице био је да се најмлађим члановима црквене заједнице, кроз узрасту прилагођен и

интерактиван програм, приближи значај поменутих празника. Тим поводом одржана је пројекција филма за децу и родитеље, након чега је уследила креативна радионица у свечаној сали Српске православне цркве.

Недуго затим, на Велику суботу 19. априла, одржана је и прва хуманитарна акција под називом „Будите милостиви као што је Отац ваш милостив“. У оквиру ове акције чланови ПОЗ посетили су старије парохијане, како би им уручили скромне празничне поклоне и провели време са њима у разговору и молитвеном духу. Посебни значај акције показао се у томе што је, у духу љубави, по-

штовања и васкршње радости, успешно повезала различите генерације. Овом приликом изнова смо се подсетили да су две највеће заповести Христове, љубав према Богу и према ближњем своме, нераскидиво повезане и узајамно условљене. Управо у томе се огледа суштина наше вере - да живимо у заједништву и носећи бреме једни других, градимо Цркву кроз дела милосрђа и љубави.

Поред наведених пројеката, чланови ПОЗ активно учествују у животу храма, помажући на различите начине - било то у организацији, припреми простора, раду са децом, или хуманитарним акцијама које организује Црквена општина.

Циљ заједнице није само окупљање младих, већ изградња стабилне основе кроз заједништво, одговорност и учење. Чланови ПОЗ имају прилику да, уз подршку свештенства и кроз разноврсна предавања, уче о православној вери и литургијском животу. Редовна окупљања након недељне литургије такође служе као прилика за духовни разговор, планирање и међусобну подршку.

Наставак рада ПОЗ у наредним месецима укључиће нове пројекте, дубљу сарадњу са другим омладинским организацијама у оквиру Српске православне цркве у Немачкој и Аустрији, као и предавања и поклоничка путовања. Заједница ће наставити да делује под духовним руковођењем свештенства храма Светог Јована Владимира и уз благослов нашег Митрополита, Његовог Високопреосвештенства г. Григорија.

На крају желимо да нагласимо, да су врата наше заједнице широм отворена за све младе људе који желе да својом енергијом, знањем и посвећеношћу допринесу изградњи живописног и стаменог темеља црквене заједнице.

Марија Петронијевић

ХОДОЧАШЋЕ

По благослову и у молитвеном заједништву са нашим свештеницима, оцем Илијом и оцем Драгишом, упутили смо се на поклоничко путовање у благословену земљу Грчку — колевку православља и место где су бројни свети угодници Божији оставили неизбрисив траг. Захваљујући туристичкој агенцији Travelhaus из Келна, на чијем је челу господин Немања Хрњез, путовање је било изузетно добро организовано, а сваки тренутак протекао је у духу мира, љубави и хришћанске радости.

Наше путовање започело је на аеродрому у Минхену, одакле смо, уз благослов и радост у срцима, полетели ка Атини. По доласку нас је превоз одвео на острво Евију, у град Халкиду. Већ на првом одредишту сусрели смо се са дубоким и надахњујућим искуством — посетом манастиру Светог Јована Руса, светињи која оставља неизбрисив траг у срцу сваког ходочасника.

Свети Јован Рус био је млади православни војник из Русије, који је почетком 18. века, након заробљавања у рату с Турцима, одведен у ропство у Малу Азију. Упркос мучењима и покушајима да га одврате од вере, остао је постојан у Христу, сведочећи кроз смирење, пост и молитву. Упокојио се 1730. године, а Господ га је прославио нетрулежним моштима које се и данас чувају у Новом Прокопиону на Евији, где многи верници траже утеху и исцељење.

И ми смо, у тишини и побожности, целивали свете мошти Светог Јована Руса — чин који се дубоко урезује у срце сваког

верника. У капелици манастира чувају се и лични предмети Светитеља: његов појас и капа, које ходочасници по обичају стављају на себе, у тишини душевне преданости и поштовања. Провели смо ноћ у манастирском конаку, у миру која умирује мисли, носећи у себи духовну снагу коју нам је Светац даровао већ на самом почетку нашег пута.

Следећег јутра, још увек под дубоким утиском претходног дана, упутили смо се ка луци Пиреј, одакле смо трајектом стигли на острво Егину. Егина, осим што је позната по својим мирним пејзажима и надалеко чувеним pistaћима, једно је од најдрагоценијих места православног света — острво на којем се срце поклоника природно узноси ка небу. У истоименом главном граду, после кратког предаха, упутили смо се ка једном од духовних стубова савременог православља — манастиру Светог Нектарија Егинског.

Манастир Светог Нектарија подигнут је на месту где је Светитељ провео по-

следње године живота, основавши женску монашку заједницу посвећену Пресветој Тројици. Данас је то место молитве, утехе и исцељења, које привлачи хиљаде ходочасника. У манастиру се налазе стара црква и манастир Свете Тројице, нова црква у византијском стилу са куполом и звоничима, ћелија у којој је Свети Нектарије боравио, капела са његовим првобитним гробом, као и сребрни саркофаг са моштима и чудотворном иконом, прекривеном златним и сребрним плочицама — знаком захвалности оних који су молитвама добили помоћ.

Свети Нектарије Егински био је епископ, подвижник и пастир Цркве Христове. Рођен 1846. године у Силиврији, живот је посветио вери, смирењу и служењу ближњима. Након клевета у Александрији, повукао се у Атину, а затим на Егину, где је основао женски манастир и последње године провео у молитви. Упокојио се 1920. године, а Господ га је прославио нетрулежним моштима и бројним чудима. Канонизован је 1961. и данас се поштује као велики исцелитељ, нарочито тешко оболелих.

Унутар манастира верници долазе са молитвом и надом. Посебно се траже боцице освећеног уља Светог Нектарија, које се уз веру сматра исцелитељским. Верници доносе мараме, јастучнице и друге предмете које полажу на саркофаг и односе кући као благослов. Тешко болесни, уз благослов, имају прилику да легну на светитељев кревет у његовој ћелији и у тишини се помоле. На посебном месту у манастиру уписују се имена за молитвено

помињање, као сведочанство вере и поверења у светитељско заступништво.

Тог дана смо, свако на свој начин, доживели тихо чудо — сусрет са светитељем који не престаје да присуствује свакоме ко му се обрати искрена срца. У тишини манастирског дворишта, у светлости која је надилазила обично сунце, осетили смо да вера није апстракција, већ жива стварност. Свети Нектарије нас је дочекао као тихи, али присутни духовни отац — у сваком камену, дрвету и погледу ка небу.

У вечерњој тишини окупили смо се у његовој соби испуњеној светлошћу и молитвом, и заједно прочитали акатист Светом Нектарију. У сваком стиху осећала се његова близина, а свака реч била је утеха и нада. Био је то тренутак који ће у нама остати запечаћен као благослов који се не заборавља.

Нисмо пропустили да посетимо и оближњи манастир Свете Катарине, смеш-

тен недалеко од манастира Светог Нектарија. У овом тихом и светом месту чува се чудотворна икона Светог Спиридона, за коју верници сведоче да отвара и затвара очи — као да нас сам Светитељ гледа и благим погледом подсећа на непрекидна присуства Божје милости. Икона се налази на месту где је, према предању, Свети Спиридон услишио многе молитве, и до данас остаје

извор духовне утехе за бројне поклонице.

Манастир Свете Катарине на Егини подигнут је на месту где је, по молитви Светог Нектарија и монахиња, из сувог бунара потекла вода. Од тада, ово свето место постало је прибежиште душе.

Трећег дана нашег поклоничког путовања, у рано јутро, окупили смо се на светој литургији — у цркви у којој је некада сам Свети Нектарије служио Пресветој Тројици. Та света прилика, да станемо тамо где је и он стајао, да учествујемо у литургији на месту његових молитви, оставила је дубок траг у сваком од нас. Још већу част доживели смо када су наши свештеници, заједно са другим свештеницима, служили свету литургију и причестили нас Светим Тајнама.

Била је то литургија тишине и светлости, пуна блакости, уздаха и молитве. А када је једна од монахиња запевала „Агни Парте-не“ — химну Богородици коју је написао сам Свети Нектарије — срце сваког поклоника се отворило. Био је то тренутак који се не заборавља — када су многима очи биле пуне суза, не туге, већ тихе радости и захвалности што смо баш ту, заједно у молитви, пред Богом.

Након литургије, испуњени благодаћу и тишином која остаје у души после причешћа, упутили смо се назад ка луци Пиреј, а затим наставили пут у срце Атине. Прошли смо поред Трга Синтагма и зграде Парламента, наставили кроз сликовити трг Плака, дошли до седишта Архиепископије, где се осећа историјски дух Грчке православне цркве и њено достојанство у савременом времену.

Један део наше групе упутио се ка славном Акропољу, симболу античке цивилизације. Недалеко одатле налази се Ареопаг — стена са које је свети апостол Павле проповедао Јеванђеље Атињанима. На том месту и данас стоји бронзана табла са његовим говором, забележеним у Делима апостолским (17, 22–31), у коме позива да се напусти идолопоклонство и упозна „непознати Бог“ — једини живи Бог у коме се „крећемо, живимо и јесмо“. Стати на том месту значи осетити живу везу између наше вере и њених корена.

Други део наше групе посетио је манастир Светог Јефрема Новог у месту Неа Макри, источно од Атине. Манастир је посвећен великомученику Јефрему,

монаху и аскети из 15. века, који је 1426. године мучен и обешен од стране Турака. Његове мошти пронађене су 1950. године по Божијем надахнућу, праћене чудесним миомирисом. Свети Јефрем се поштује као заштитник деце, омладине и тешко болесних, а његов гроб остаје свето место где се срца отварају у веровању и поуздању у Бога.

Тај дан завршили смо доласком у место Лутраки, где смо, после духовно богатог дана, пронашли мир и тишину пред нови благословени пут. Већ наредног јутра, упутили смо се ка манастиру Светог Патапија, смешеном високо у планинама Гераније, изнад самог града, с погледом на Коринтски залив. Манастир Светог Патапија, изнад Лутракија, подигнут је 1952. године на темељима испоснице из 13. века и данас је познат као извор духовне снаге. Мошти Светог Патапија почињају у пећини до које води 144 степеника, које ходочасници прелазе у тишини, тражећи духовно очишћење. Свети Патапије, рођен у Теби, још у младости се повукао у пустињу, посветивши живот молитви и подвигу. Његов дар исцељења и данас делује кроз свете мошти.

Наш пут нас је даље водио преко Коринтског канала — импозантног инжењерског подухвата који раздваја Пелопонез од остатка грчког копна и повезује Егејско и Јонско море. Уски канал, исклесан у стени, оставља без даха и сведочи о споју историје и људског подвига. Након краћег задржавања, стигли смо у Нафплио — један од најлепших грчких градова, смештен на обали Арголиског залива. Некадашња пре-

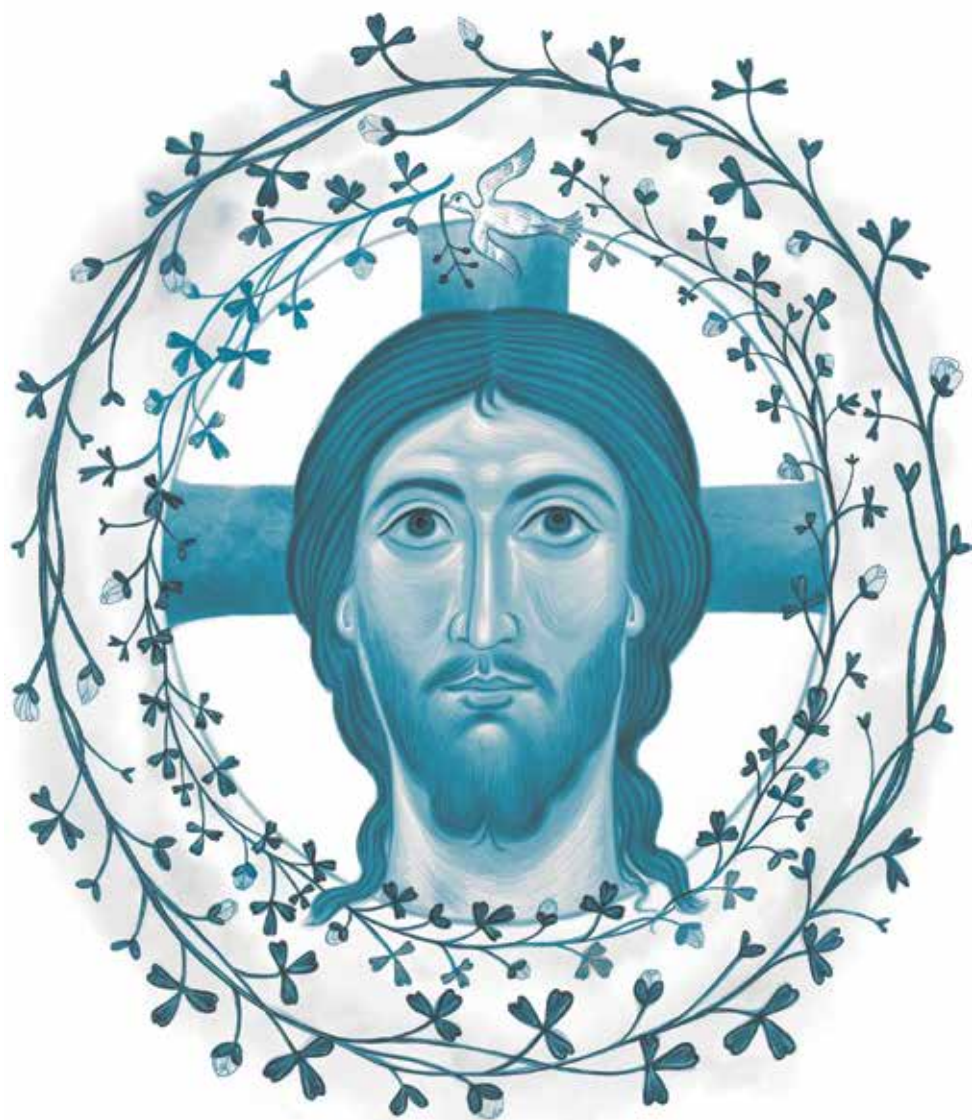
стоница ослобођене Грчке – Нафплио, очарана својом елеганцијом, уским уличицама, цветним балконима и ведрим медитеранским духом. Свуда се осећа спој византијског, венецијанског и османског наслеђа, а поглед на тврђаву Паламиди, смештену високо над градом, сведочи о бурним временима и поносном духу народа.

У старом граду посетили смо цркву Светог Спиридона, место обележено историјом. Испред њених врата 1831. године убијен је први гувернер Грчке, Јованис Каподистријас. На зиду је спомен-плоча, а у ниши траг метка — неми сведок тог трагичног дана.

Наш последњи дан завршили смо повратком у хотел и припремама за повратак кући. Иако је путовање пришло свом земаљском крају, свако ходочашће има свој дубљи наставак — оно се не завршава тамо где престају кораци, већ траје докле год у нама живе вера, сећање и захвалност.

На крају, желимо да упутимо искрену и дубоку захвалност нашим свештеницима, оцу Илији и оцу Драгиши, који су нас кроз цело ходочашће пратили молитвом, благословом и очинском благошћу. Посебно хвала Немањи Хрњезу, без чијег труда и преданости ово путовање не би било могуће — хвала му што нам је омогућио да закорачимо кроз светиње Грчке и дотаакнемо оно што речима не може да се опише.

И наравно — хвала нашој драгој групи. На сваком осмеху, на заједничким молитвама, на подршци, на тишини и на радости. На пријатељствима која су настала и успоменама које ће трајати.

ПРВИ ВАСЕЉЕНСКИ САОР И ЊЕГОВЕ ПОСЛЕДИЦЕ

Први васељенски Сабор је био важан и значајан корак у историји хришћанства, јер је покушао да разреши многе проблеме и питања, који су нарасли током готово 300

година хришћанске историје. Једна од главних тема овог сабора била је Аријева јерес, која је довела у питање веру да је Исус Христос Син Божји. Тиме је ова јерес проблематизовала исповедање истине у Бога као Свету Тројицу. Другим речима, уколико Исус Христос није Син Божји, није једнак Богу Оцу, онда више немамо ни веру у Свету Тројицу, а то је темељ свега у шта верујемо ми православни.

Међутим, док пишемо о овоме, сигурно је да већини људи није до краја јасно да ли ово учење има било какве везе са њиховим животима. Често се по аутоматизму крстимо са три прста, у име Оца, Сина и Светог Духа, исповедајући веру у Бога као Свету Тројицу, али нам исто тако по правилу остаје нејасна веза између ове вере и наше свакодневице. Овај текст је један мали покушај да укажемо како исповедање једног Бога као Свете Тројице, није имало за циљ само да утврди наше верско учење, него је мењало и утицало на наш светоназор, на разумевање међуљудских односа - посебно односа између мушкарца и жена.

Неретко нам се идеја о некој врсти потчињености жене у односу према мушкарцу намеће као каква „православна идеја“ брака и односа уопште. Засипају нас разни „духовници“ са дигиталних медија, који показују да је управо „потчињавање“ и „покорност“ жена баш оно чему нас православље учи. Пошто је ово саморазумљиво и у сагласности са нашом природом (пре свега мушком), онда нам се и овакви садржаји предају као врста прилагођавања очекивањима већине, који желе и радују се да ово чују. „Потчињавање“ и „покорност“ омогућавају нам да се без много мучења, објашњавања, сукоба и сопственог раста односимо са нашим најближима. Како би овакве идеје добиле додатну тежину, нуде нам се аргументи из Светог Писма као апсолутни докази и неупитни ауторитети.

Тако се као пример могу узети стихови из Прве Посланице Коринћанима Светог Апостола Павла (Нови Завет). У њима налазимо одређене реченице који би, наводно, требале да подрже идеју о неопходној подређености жене у односу на мушкарца као какву Божју заповест: „Али хоћу да знате да је свакоме мужу глава Христос, а муж је глава жени, а **Бог је глава Христу**“ (1Кор 11,3). На први поглед се чини као да нам Апостол Павле саопштава како реч „глава“ (1Кор 11, 3) указује на неизоставну потребу да афирмишемо подређен и потчињен однос жене у односу на мушкарца. Наведени стихови су из првог века хришћанства, а односи између Личности самог Бога (Свете Тројице) тада нису били довољно прецизно и јасно објашњени.

Пошто Апостол Павле у својим стиховима директно везује односе између мушкараца и жена са оним односом који постоји између Оца и Сина, онда је неопходно разумети тај однос. Да ли је Син заиста Син Божји, или је ипак некако подређен Богу (Оцу)? У ком смислу је подређен? Шта нам то онда говори за наше односе, односе између мушкараца и жена, да ли и ми треба да будемо у односу субординације једни према другима, јер је то положено и у односе самог Бога? Да бисмо ово разумели, неопходно је да видимо шта реч „глава“ може значити код Апостола Павла: **„муж је глава жени, а Бог је глава Христу“** (1Кор 11, 3). Да ли глава значи неку врсту „доминације“, „власти“, „јерархије моћи“? Да бисмо то разумели, морамо је ставити у контекст учења о Светој Тројици, како би нам све постало јасније. Јер, уколико ова реч не упућује на неправедан однос у вези са односом Сина (Исуса Христа) и Бога (Оца), онда не може такво значење имати ни у контексту односа међу људима (између жена и мушкараца).

Значај Првог васељенског сабора и његово објашњење и одбрана вере, а против аријанске јереси, као да нам је понудило и речник за разумевање и саме речи „глава“, али и стихова Апостола Павла. А шта је учинио овај Сабор? Први васељенски сабор је одбранио веру у „једносушност“, односно веру у то да су све три Личности Свете Тројице исте суштине, да су вечне и да јесу један Бог. Тиме је у оквирима Свете Тројице укинута свака потенцијална могућност да се односи између три Лично-

сти (Оца, Сина и Светог Духа) читају у духу неравноправности, покорности, неправде и злоупотребе моћи једне Личности у односу према другој. Другим речима, уколико у оквиру односа Свете Тројице (Оца, Сина и Светог Духа) не постоји никаква врста потчињености, неправде, страха и силе, онда то значи да су управо то вредности и упутства за наше међуљудске односе. Отуда нам се чини да је одбрана православне вере 325. године била не само одбрана неке апстрактне вере, како нам то данас можда изгледа, него одбрана и поучавање како треба да се понашамо једни према другима.

„Али хоћу да знате да је свакоме мужу глава Христос, а муж је глава жени, а Бог је глава Христу“, (1Кор 11, 3). Из перспективе велике богословске победе на Првом васељенском сабору који је одбранио исту суштину Оца и Сина, истовремено је одбрањена и суштинска једнакост мушкараца и жене. Вера у „једносушност“ (исту суштину) Оца и Сина, одузела је речи „глава“, коју користи Апостол Павле, било каква смисао који би указивао на моћ и владање, успостављање неправедних односа, покорност или потчињеност. „Глава“ може да указује на бригу, пажњу, обазривост, негововање, старање или будност, а све у контексту љубави којом се однос одређује.

Појашњење које доноси Први васељенски сабор у борби са аријанцима који су одбијали да признају исту суштину Сину Божјем, укинула је било какву субординацију у терминима моћи између Оца и Сина, јер су обојица исте суштине. Њихов

однос је дакле релациони пошто деле исту природу, те се тиме укида било каква теологија превласти и моћи једног над другим (Оца над Сином и обрнуто).

У Богу, дакле, као три Личности (Отац, Син, Дух Свети), нема места за хијерархијски однос који би у себе укључивао владање једног над другим кроз силу и моћ, него само кроз љубав која је темељ постојања Божјег. Односно, Бог је љубав јер постоји као љубав три Личности – Оца, Сина и Духа Светог.

Тако долазимо до тога да вера коју је донео Први васељенски сабор и за коју се борио, није била само борба за исправно учење о Богу, него представља исправну веру о човеку, нашим односима и свакодневном животу. Борећи се за веру у исту суштину између Оца и Сина, Црква се борила за увођење нове врсте односа између људи, а посебно мушкараца и жена. Отуда је неопходно да када данас читамо Свето Писмо, имамо у виду управо и учење Цркве, која у времену писања Посланица Светог Апостола Павла, није била до краја и јасно дефинисана. То значи да када читамо Прву Посланицу Коринћанима, коју налазимо у Новом Завету, морамо имати у виду целокупну историју Цркве, па и учење Првог васељенског сабора који је успешно дефинисао и указао на нове путоказе за наш свакодневни живот.

И поред тога што је православна вера по питањима међуљудских односа више него јасна, од времена Првог васељенског сабора, много пута у историји Црква није успевала до краја да преброди све културолошке разлике које су постојале и утицале на

Њено учење. Међутим, уколико је хришћанска теологија, кроз велику борбу, успела да изнедри суштинско учење о Богу као Светој Тројици, где је свака Личност, и Оца, и Сина, и Светог Духа, исте суштине и природе, онда управо то учење штити и афирмише више него икад суштинско јединство човека – мушког и женског. Другим речима, вера Цркве и победа Првог васељенског сабора над непријатељима и јересима, култивисхе сваког од нас да мењамо своје научене навике и погледе на свет, уколико они нису у складу са истином вере која од нас захтева да се мењамо и растемо у Богу.

Јасним дефинисањем „исте суштине“ у разумевању Бога, пружа нам се сасвим различит увид у стихове 1Кор 11, 3-17. Значење се више не сме и не може заробити у самом тексту посланице Светог Апостола Павла, без да се узме у обзир и историја Цркве и њени васељенски сабори. Имајући у виду сада теолошко учење Цркве о Богу, можемо се вратити наведеним стиховима и у њима ишчитати нешто сасвим друго од поједностављивања којима се желела наметнути потчињеност и покорност жене мушкарцу – односно неправда која се наноси другоме у име вере. На крају, не постоји бољи начин, него завршити овај текст цитатом Светог Апостола Павла, који додатно утврђује новину коју је хришћанство донело и доноси у наше животе, а ми смо одговорни апостоли те нове вере, прометеји наде: *„Ипак, у Господу нити је муж без жене ни жена без мужа. Јер као што је жена од мужа, тако је и муж кроз жену, а све је од Бога“*, (1Кор 11, 11-12).

САБОРНОСТ, ЈЕДНОМИСЛИЈЕ И РИЈЕЧИ КОЈЕ ГУБЕ ЗНАЧЕЊЕ

Постоје те неке ријечи које унутар црквеног живота користимо подразумијевајући им значење. Често је оно нејасно и поимање им се разликује од човјека до човјека. У ту магловиту групу спадају: благослов, благодат, епитимија, па и духовност и религиозност, и, међу њима, саборност. Све оне подразумијевају неку врсту саморазумљивости проистекле из учестале употребе и не тако учесталог размишљања. У том смислу саборност јесте проблематичан појам. Сви знамо шта је сабор или сабрање, тј. учествујемо у њима на различите начине окупљајући се око неког догађаја или идеје са одређеним циљем. Без обзира што сабор, има своје профане моменте, он је ипак у свијести народа још увијек везан за Цркву. Народни сабори су најчешће, код Срба, окупљања око цркве поводом парохиских и сеоских слава. Дакле, у одређеном смислу појам саборности је сачувао доста од свог изворног значења, евхаристијског окупљања око Христа. Јер свака црквена, сеоска или градска слава, осим

весела, заједничке послјелитургијеске трпезе, подразумијева ону која јој претходи – литургијску.

Иако задржала нешто са извора значења, саборност у свакодневном дискурсу хришћана и даље је нејасна самим тим што нам је нејасно, скривено и мистично и светотајинско евхаристијско сабрање, као слика саборности у њеном апсолутном и пуном смислу. „Гдје је двојица или тројица сабрана у моје име и Ја сам тамо међу њима“ (Мт. 18:20), каже Христос, а ми окупљајући се да бисмо Га имали међу собом долазимо на сабрање које је Он установио, на ком је и Он са нама и Цркву чинимо саборном.

У језику Цркве саборност преноси своје значење и на окупљања епископског

хора зарад рјешавања питања чији проблематични одговори потенцијално могу да наруше Црквено јединство. Епископи који сваки понаособ представљају „своје“ евхаристијско сабрање, налазе се на једном мјесту, формирају Сабор и с обзиром на то шта тј. кога престављају о себи говоре у множини. Јер с њима смо и сви ми ту. Светотајински, и то не иза њих, него око њих, и стојимо на том истом сабору који ће бити закључен онако како се буде „извољело Духу светоме и њима (нама)“.

У том смислу сваки Сабор је једна плуралност, множина, али ми у Цркви неријетко множину схватамо као нешто негативно што се дубински противи још једном олако подразумјеваном појму, једномислију, које саборност подразумјева. Са једномислијем поново упадамо у проблем тумачења и поједностављивања. Једномислије семантички сувише наликује jednoумљу, па поистовјећујући их и уклапајући у саборност, која кроз такво схватање, губи своје право значење и почиње да личи на својеврсно аутократско тијело које има једно мишљење, мимо кога не може нико да опстане на том скупу тј. у заједници, и које је обавезујуће за све у идеолошком смислу.

Међутим ствар са саборношћу (као и са једномислијем, одликом саборности) стоји драстично другачије. Иако саборност и првенство, како нас учи архиепископ Калист Вер, стоје у нераскидивој заједници, јер први мора да, према евхаристијској природи Цркве началствује сабору, тако он мора и да око себе има тај сабор који га окружује и коме началствује. Тај сабор чине епископи, (некада у раној Цркви и лаици) који сваки понаособ у себи, поред црквене носи и своју сопствену личну истину. Самим тим њихови животи, начини размишљања, успостављања заједништва у које су позвани јесу различити, али су сви апсолутно и недвосмислено једнако важни.

У том контексту, једна од најљепших метафора саборности, дата је у ранохришћанском спису Јермин Пастир који датира из другог вијека. Наиме, у Јермином пастиру саборност је описана као кула која се гради од камења различитог облика и квалитета који су потребни да би се она изградила снажна и стабилна. Неко камење је глатко и обло, а неко грубо и оштећено. Оно је, дакле, различито и по облику и по саставу, али се у кулу не уклапа само оно „непокајано“ тј. камење

које не жели да се нађе унутар куле.

Васељенски Сабори, оних чувених седам, окупљали су све епископе хришћанске Цркве зарад питања која Је разједињују. Било је потребно да се појави неко учење које дубински подрива Тијело Цркве, тј. неко ко га је ширио морао је бити утицајан, тј. не може свако ни бити јеретик. Харизма и положај су неопходни да би се уздрмало Тијело које „ни врата пакла неће надвладати“ (Мт. 16:18). Епископи су на саборима сваки имали свој глас, којим су или потврђивали или негирали потребу да се „склеротични уд“ одстрани од Тијела. На Никејском, првом Васељенском сабору, архиепископ Каллист Вер каже, да је било можда једва два гласа која су била против Аријевог одлучења од Цркве, али за саборно дјеловање и та два гласа су једнако битна као и сви они остали који су га осудили. Дакле, једноумља није било, али једномислија, које је саборност успоставила, свакако јесте.

Тако је Црква функционисала кроз вијекове, (седам васељенских сабора, наравно да нису једини вриједни помена чувени су паламитски сабори из 14. вијека, а је мени лично врло значајан и занимљив Цариградски сабор из 1872 на коме је осуђена јерес етнофилетизма, у коју и да-

нас упадамо, а ту осуду као да смо у потпуности заборавили (или намјерно бацили у запећак), и како и даље Црква постоји у историји, биће их и у будућности, на локалном нивоу сигурно, а надамо се и на васељенском.

Јер иако ми данас не видимо испред себе проблем који разједињује црквено Тијело на начин на који су то видјели ранохришћани, расправљајући о томе на трговима и пијацама, Оно јесте рањено неслагањима, дубоким политичким упливима и социјалним превирањима који не могу да га не повријеђују. У том смислу, саборност као једна од суштинских одлика Цркве, а која управо кроз Саборе завија и исцјељује ране на Тијелу, има своју улогу у времену у коме Црква постоји. А како свако вријеме носи своја обиљежја, и сабори ће се, сигурна сам, пројављивати на начине који ми научени на историјске књиге (а дуго бављење прошлошћу, рекао би мој омиљени књижевник, Светислав Басара, чини да садашњост постаје запуштена и измиче контроли) нисмо навикли, али ће увијек и изнова пројављивати оно што се изволе Духу Светоме и онима који ће се у Њему у будућности окупити – зарад цијеловитости Тијела и једномислећег ума у њему.

ЗАЈЕДНИЧКИ ДАТУМ ВАСКРСА – БОГОСЛОВСКО ПИТАЊЕ?

Сазивање Првог васељенског сабора у Никеји 325. године означило је суштинску прекретницу: хришћанска вјера више се није доживљавала као маргинална јеврејска заједница, већ као дубоко укоријењена и све утицајнија религија. Након периода прогона, хришћанство под царем Константином добија привилегован положај и постаје доминантни дио нове вјерске стварности Римског царства. Сучојена с том новом стварношћу, Црква је морала да се прилагоди – како изнутра, тако и споља. Убрзани раст и институционализација захтијевали су јасно дефинисање вјере, уређење црквене организације и изградњу снажног идентитета. То је представљало велики изазов, што ће постати нарочито јасно кроз догађаје прије, током и након сабора у Никеји.

Сабор је донео три значајне одлуке које су обликовале вјеру и допринеле организацији Цркве. Најпознатија и најважнија међу њима, Никејски символ вјере, одиграла је пресудну улогу у изградњи црквеног идентитета, дефинишући темеље праве вере и јасно се оглађујући од јереси, нарочито аријанства. У двадесет

канона сабора уређују се организациона, пастирска и дисциплинска питања живота Цркве, одражавајући потребу за структуром која прати раст хришћанства и настоји да припреми Цркву за њену нову истакнуту улогу. Посебност ове класификације посебно се може уочити у последњој одлуци – заједничком датуму прославе Васкрса.

Поставља се, дакле, питање: да ли је ова одлука била искључиво организационе природе, или је задирала у саму суштину хришћанске вјере? И зашто је, у том контексту, била толико значајна?

Из посланице цара Константина упућене црквама непосредно након Никејског сабора може се закључити да је, поред

спорова око Арија, управо питање не-уједначеног датума Васкрса била једна од главних тема Сабора. У цијелој Цркви владала је сагласност око богословског значаја овог празника над празницима. Васкрс превазилази све друге хришћанске празнике, јер слави васкрсење Господа нашег Исуса Христа из мртвих, што је централни садржај хришћанске вере и темељ наде у вјечни живот. Ипак, владала је нејасноћа око тога када тачно треба обиљежавати празник. Хришћани који су потекли из јудаизма обиљежавали су Васкрс у исто вријеме када је синагога славила Пасху, излазак јеврејског народа из Египта и његово ослобођење. Васкрс се сматрао новом Пасхом, јер се њиме слави ослобођење од ропства смрти.

Међутим, како се јеврејска Пасха увек обиљежавала 14. дана месеца Нисана, односно првог пуног месеца после пролећне равнодневнице, Васкрс се у јудеохришћанским заједницама није нужно славио у недељу, већ било ког дана у седмици. Ова разлика у пракси показала је колико ће тежак бити пут ка јединственом датуму прославе Васкрса. Први корак био је утврдити да се празник Христовог васкрсења слави у недељу. Цјелокупна контроверза одражава дубљи процес унутар Цркве – трагање за сопственим идентитетом хришћана и постепено стварање независности од јеврејске традиције.

До краја 2. вијека, у хришћанским заједницама Мале Азије празник васкрсења се обиљежавао на дан јеврејске Пасхе – 14. нисана. Ова пракса, позната као кватродециманизам, добила је назив по латинској ријечи *quattuordecim*, што значи четрнаест. Насупрот томе, у црквама Сирије, Месопотамије и Киликије, Васкрс је помјерен на прву недељу после јеврејског празника.

Још прије Никеје, локални сабор у Арлу 314. године у свом првом канону доноси одлуку да хришћани широм свијета треба да славе Васкрс истог дана. Сложаност овог питања постала је јасна када се испоставило да постоје три различите методе израчунавања датума – јеврејска, александријска и римска. Оне се нису поклапал, што је додатно отежало постицање јединства у пракси.

У Александрији се датум Васкрса одређивао независно од јеврејске Пасхе. Основни принцип био је да Васкршња недеља мора да падне након пролећне равнодневнице, која је у то вријеме била поистовећивана са 21. мартom по јулијанском календару. Међутим, пошто лунарни циклуси у Александрији и Риму нису били усклађени, повремено је долазило до различитих датума празновања. Ипак, ради јединства и мира у Цркви, у таквим случајевима постицао се договор о заједничком датуму.

Шта су, дакле, одлучили оци Никејског сабора? Иако писмена саборска одлука о томе није сачувана, на основу извора из IV до VI вијека могу се реконструисати главне смјернице. У посланици цара Константина упућеној Црквама (Јевсевије Кесаријски, О животу Константиновом III, xviii), јасно се истиче да одређивање датума Васкрса треба да буде независно од јеврејске Пасхе. Уместо тога, налаже се да се празник васкрсења слави прве недјеље након пуног мјесеца који слиједи након прољећне равнодневнице, чиме се предност даје александријској методи израчунавања.

Александрија, као град науке, помоћу математичких и астрономских закона израчунава датум Васкрса и објављује га Риму. Тако настаје следећа ситуација: читава Црква прихвата заједнички датум одређен александријском методом, док се неколико источних цркава и даље држи свог израчунавања везаног за јеврејску Пасху.

Није изненађујуће што је питање датума Васкрса цару Константину било од толико значаја. Може се претпоставити да је за лаике управо то била главна тема Сабора, јер је директно утицала на њихов свакодневни живот. Цео литургијски живот, укључујући постове и друге покретне празнике, оријентисао се према датуму Васкрса.

За цара Константина, који је настојао да изгради јединствено царство са једним

царем и једном вјером, неодређеност око најважнијег хришћанског празника представљала је проблем који угрожава поредак и мир. У овом контексту, значај утврђивања јединственог датума Васкрса може се подијелити на три кључне тачке.

Прво, јединство Цркве. У рано-хришћанском периоду, разноликост у литургијским обичајима и празничним датумима била је нешто сасвим природно и није представљала изазов за јединство Цркве. Свети Јован Златоусти свједочи, на примјер, да се Божић у првим вијековима хришћанства није свуда славио истог дана. Међутим, када је ријеч о Васкрсу као празнику над празницима, цар Константин и оци Сабора сматрали су да такав степен неусклађености нарушава црквено јединство. Стога се посебно наглашавало да датум Васкрса не смије да зависи од јеврејског празника. Овакво категоричко ограђивање од јеврејске традиције нас доводи до следеће тачке – ограђивања од јудеизма. Црква је у четвртм вијеку коначно морала да изрази сопствени идентитет и конкретно се огради од јеврејског утицаја. У својој посланици црквама, цар Константин истиче да би било жалосно да се датум управо најважнијег хришћанског празника одређује према јеврејској традицији. Треће, васељенски карактер цркве. Као "једна, света, саборна и апостолска", Црква обух-

вата цијели свијет и носи у себи вјечну димензију. Управо зато, заједничко празновање Васкрса широм свијета не само да симболизује јединство, већ потврђује универзалност Цркве. Успостављањем јединственог датума, рана Црква нагласила је своју нову улогу као царске Цркве и истовремено продубила богословски значај овог великог празника.

Какав значај има питање заједничког датума Васкрса у савременом контексту? И данас, Црква се суочава са изазовом неуједначеног датума прославе Васкрса. Док поједине православне помјесне цркве и даље користе стари јулијански календар, већина је након 1923. године прешла на новојулијански, који је развио српски геофизичар Милутин Миланковић. Овај календар прецизнији је и од јулијанског и од грегоријанског. Ипак, помјесне цркве су се сагласиле да, без обзира на календарске разлике, јединство у прослави Васкрса не би требало доводити у питање. Поводом обележавања 1700. годишњице Никејског сабора, недавно преминули папа Фрања упутио је позив свим хришћанским црквама да заједно дођу до јединственог датума прославе Васкрса. Такав корак не би био само симболични осврт на Никејски сабор из 325. године, већ и снажан допринос јачању унутархришћанске кохезије, који би пред очима присталица других вера и светоназора сведочио о заједништву у оквиру хришћанске заједнице.

На крају, одлука Никејског сабора показује да јединствени датум Васкрса, мада важан, није конститутиван за јединство Цркве. Оно шта Цркву заиста чини јединственом и уједињује све хришћане широм свијета, јесу заједничко предање и заједничка вјера, те пре свега то треба стављати у први план.

Црквена историја такође показује да неслагања око овог питања нису нужно доводила до раскола у Цркви: Јевсевије Кесаријски извјештава да је свети Поликарп Смирнски, ученик светог апостола Јована, припадао кватродециманистима и славио Васкрс на јеврејску Пасху. Папа Аникије га је због тога критиковао и покушао га убиједити да празник слави у недјељу. Обојица су узалудно покушавали да убједе један другог у исправност свог става, али се међусобно нису анатемисали. Зато је одлука Никејског сабора о датуму Васкрса била више од обичног календарског утврђивања. Она служи као дријевно свједочанство православног погледа на црквено јединство, апостолско предање и фундаментални значај Христовог васкрсења. Оваква одлука подсећа вјернике да је прослава тајне Пасхе, прије свега, чин заједништва који уједињује цијелу Цркву у радости због побједе живота над смрћу. Посебно је значајно што су у овој јубиларној години сви хришћани обиљежавали васкрсење Христово истог дана – можда је то била управо промисао Божија.

"СВЕТЛОСТ ОД СВЕТЛОСТИ"

Када су се пре 1700 година, на позив и иницијативу римског императора Константина, епископи са многих страна окупили у градићу Никеји (данас Изник у Турској) васељена – познати свет, а пре свега свет Римског царства – изгледала је доста другачије, као и сама Црква: њено устројство, структура, живот. Свакако да је временска удаљеност од 1700 година условила постојање многих разлика у односу на наше време. Издвојио бих једну која је у многome била одређена животом Цркве – и истовремено одражавала сам живот Цркве, живот хришћана, а која се нама данас, рекао бих, углавном чини неразумљивом.

Реч је, наиме, о томе да је у време одржавања овог сабора било још увек поприлично незамисливо, са самом природом хришћанског Јеванђеља штавише непомирљиво, да постоје "формални" – номинални – хришћани, односно они који себе називају и сматрају хришћанима, али њихов живот другачије сведочи. Чини се је данас веома тешко уопште изразити, објаснити шта се под тим разуме. Сматрам да је то зато јер је данас углавном нормално, на пример, врло поносно изјашњавати се као хришћанин, посебно православца, а истовремено у

практи, у свакодневном животу, занемаривати најосновнија јеванђељска начела те, између осталог, другима не праштати, друге понижавати и угњетавати, варати, красти, (превише олако) осуђивати, свеукупно лицемерно се понашати. Већини тако самодекларисаних хришћана одлазак на и учешће у светој и божанственој Литургији, Светој Тајни Цркве, је нешто углавном споредно, нешто што се "обавља" по потреби, у најбољем случају пар пута годишње. А о познавању своје вере, чак и у најсажетијем облику, у виду Символа вере који се на свакој Литургији изговара, боље је и не говорити.

Управо је сабор, на чију 1700. годишњицу подсећамо и славио, формулисао да-

нашње исповедање вере – Символ вере или „Вјерују“ – уз проширени додатак о Светом Духу који ће бити усвојен пар деценија касније на Другом васељенском сабору. Тада, пре 17 векова, питања вере су врло лично дотицала сваког хришћанина, те није било могуће бити хришћанин „на папиру“. Једноставно речено, вера и учење о Богу, о творевини, о Божијем откривању људима, имале су конкретан утицај на живот оних који су се тој вери приклонили: тако је, на пример, роб могао да, иако споља неслободан, доживи истинску слободу и растерећеност у Христу, да не мрзи свој живот и господара, већ да у Христу и Христом прихвата и воли, док је исто тако господар могао да у Христу препозна да је и тај роб Божије створење, његов брат или сестра, ни у чему мање вредан или гори од њега самог, те да се према истоме адекватно и опходи. Дакле, утицај вере коју су прихватили и исповедали био је веома реалан на живот, али, и то је важно нагласити, на целокупност живота: код куће, у друштву, на послу.

Истовремено, ширењем јеванђеља хришћанско учење, богословље, које је и само још увек било у развојној фази, бивало је све чешће конфронтирано са учењима других религија и култова, или једноставно философских школа. Неретко су те конфронтације условљавале потребу

за даљим развојем хришћанског учења о Богу и, као средишта хришћанске вере, о Исусу Христу. Примера ради, најстарије исповедање вере гласило је једноставно: Исус је Христос, односно: онај Исус из Назарета јесте Помазаник (Месија, Спаситељ – што је значење грчке речи Христос). Међутим, поменути изазови сучељавања са другим учењима те проста чињеница протока времена од догађаја Исусовог васкрсења и упокојења свих очевидаца, апостола и апостолских ученика, условили су потребу да се исповедање прошири, односно, да се детаљније артикулишу одређени аспекти хришћанске вере, која није била подложна промени, јер је она увек долазила из срца и из искуства. Богословље, словљење о Богу, као словесна, а то значи рационална, артикулација те вере, се развијало, тражећи увек савремене начине да најадекватније изрази садржину вере.

Део тог развоја јесте и појављивање разних јереси, односно оних која ће тек бити препознате као неистините, као што је било учење свештеника Арија из Александрије. Ово учење појавило се пред крај друге деценије четвртог века и сводило се на тврдњу да Син није једносуштан Богу Оцу, односно да је он, иако највише створење, ипак од Оца створен или како је познато гласила реченица: да је било времена кад га (Сина Божијег,

другог лица Свете Тројице) није било.

Александрија је била један од најважнијих градова тадашњег света и свакако један од најзначајнијих центара образовања и интелигенције па је разумљиво да је расправа по овом питању све више добијала на значају. Опасност је лежала у ономе што би ово учење значило за учење о спасењу човека. Јер, уколико се није оваплотио Бог, већ створење, ма колико оно било најузвишеније и Богу блиско, онда би то значило да ипак није Бог узео људско тело, људску природу, што би даље значило да људска природа није искупљена и на њу није изливена бесмртност. То може само Онај који је нестворен, то може само Бог. За човека, за хришћане би онда, у практичном смислу, крсна жртва драстично изгубила на

значају, а будући да би искупљење као обожење тиме било смањено или чак поништено, хришћански живот био би много више усмерен на држање моралности. Једноставно, сам светотајински карактер вере у сједињење са Богом био би замењен наглашавањем испуњавања моралних принципа.

Са друге стране за римску државу, која је само 12 година пре тога признала нагло растућу хришћанску веру као равноправну, једна овако озбиљна расправа и могућа подела, била би са гледишта стабилности веома неповољна и свакако непожељна. Отуда је реакција цара Константина да лично сазове и организује овај сабор у државничком смислу и те како разумљива. За Цркву је подршка у организационом погледу била добродошла и омогућила је

учешће великог броја епископа, што је осигурало широку расправу и легитимност.

Када данас исповедајући веру изговарамо речи из другог члана Символа вере: "[Верујем] И у једнога Господа Исуса Христа, Сина Божијег, Јединородног, од Оца рођеног пре свих векова, Светлост од Светлости, Бога истинитог од Бога истинитог, рођеног, не створеног, једносушног Оцу, кроз Кога је све постало" ми се, углавном и не знајући то, користимо врхунским достигнућем отаца Првог васељенског сабора. Ми проговарамо њиховим језиком и њиховом вером, прихватајући је као своју. Свака од ових формулација ту је да нагласи да је Син Божији, који се оваплотио, родио и на земљи поживео, био распет и васкрсао из мртвих, једне суштине (једносуштан) са Богом Оцем. То и те како има утицаја на наш живот, на наш однос према спасењу. Исповедајући веру у једносушност Оца и Сина ми исповедамо веру да је спасење могуће управо због чина Божијег уласка у овај, створени и пропадљиви свет, и да се чин искупљења већ догодио на Крсту. Практична последица за хришћанско живљење јесте назнака да просто испуњавање морала и религијских правила није оно што спасава, већ чињеница Божије, богочовечанске жртве на Крсту и нашег учешћа у њој на благодатни, свето-

тајински начин. То учешће могуће је и догађа се у чину сабрања верних, да Богу захвале за све и у склопу тог захваљивања принесу дарове – хлеб и вино, дакле, у чину оне службе коју називамо Литургија.

Пре 1700 година хришћани су у друштву још увек били препознатљиви, јер је њихова вера одређивала њихов живот, а њихов живот указивао на њихову веру. Наравно да то не поништава истину да су људи грешни, дакле несавршени, како онда, тако и сада, те да је истинско покајање и смирење, не само предуслов, већ саставни део хришћанског живота. Међутим, покајање се не догађа изван реалности живота, већ је оно директно везано за доживљај Божије неисцрпне љубави, односно за чињеницу да нас Бог прихвата и воли са свим нашим гресима, манама, слабостима. Ми знамо да Он зна, како је бити слаб, али знамо и да је Он све наше слабости већ понео. Стога наслеђе и достигнуће Првог васељенског сабора није само део неке давне прошлости, већ је и данас, након 17 векова, живо и актуелно за сваког верујућег, односно практикујућег хришћанина. Штавише, наслеђе овог великог сабора указује на немогућност постојања хришћана који то нису целокупношћу свог живота, који нису удови живе Цркве, која се објављује и реализује свагда на литургијском сабрању.

На предлог наших свештеника, истражили смо једну лепу и радосну тему у веронауци: „Ускрс у мом дому“. Ученици су са великим ентузијазмом прихватили ову идеју. Са пуно љубави и маште, креирали су цртеже који приказују како се Ускрс слави у њиховим породицама. Приказали су ускршња јаја, свеће, иконе, свечану храну и заједничку молитву. Кроз своје радове, деца су изразила своју веру, своју радост и лепоту породичног заједништва – поводом најважнијег хришћанског празника: Васкрсења Христовог.

Јустин Емрековић, теолог

Vaskrs, na Vaskrs se rano ustaje
i ide se u crkvu posle prireda se ide
kući i tuza se sa jajima, onla se
porodico doručkuje i onda se bude
z porodicom u kući.

Hristos Vaskrese

СТРАНАЦ У СВИЈЕТУ – УВИЈЕК И ЗАУВИЈЕК

У јануару ове године указана ми је поприлична част. Наиме, говорила сам о роману владике Григорија „Странац у шуми“, у Бечу. Јавни наступи нису нешто у чему уживам. Имам превелику трему, патим од паничног поремећаја, али владика Григорије није неко кога бисте олако одбили. Осим харизме коју му нико не може оспорити, он је личност коју је привилегија упознати. То, наравно, није једини разлог. Када вас зову да говорите о књизи, она је ипак осовина око које се догађај одвија.

Анксиозна каква јесам, прочитала сам је два пута детаљно, припремајући се за излагање, подвлачила све оно што ме је

дотицало на личном плану (а тога је доста) и оно што сам сматрала интересантним, тј. по некој својој процјени битним за публику пред којом ћу се наћи. Све је прошло добро и лијепо, али ме то није мотивисало да пишем о самом роману, све док од своје маме, која заиста доста чита, нисам чула реченицу: „Ја сам се тако добро осјећала читајући овај роман.“

Прошло је пар мјесеци од када је она то мени саопштила, а још ми се мота по глави, јер на један једноставан, али истовремено снажно интроспективан начин, даје суд о књижевном дјелу. Навикли смо да о романима просто говоримо да су добри или лоши, препричавамо их, али ријетко, заиста ријетко чујемо и размишљања о томе како смо се осјећали док смо их читали.

Постоје писци који претендују на емоцију, а постоје и они који непретенциозно успијевају да је пренесу кроз „перо“. Размишљајући о томе шта ми је мама рекла, запитала сам се како сам се ја осјећала читајући (будући да сам роман читала темељно га анализирајући да испаднем што паметнија), јер нисам обраћала пажњу на емотивна стања, иако су ме аутобиографски подаци изнесени у роману, као што је улазак у Цркву са 16 година, студирање теологије, па и боравак по манастирима, затим рат и смрт, заиста лично и дубоко дотицали.

Прошла сам неки, условно речено, сличан пут и када размишљам о њему, као и већина људи који су дуго у Цркви, уопште ми није мио. Зашто се то дешава и зашто се усуђујем да кажем „као и већина“? Најједноставније речено, тај божански

призив на који човјек одговори у једном тренутку свог живота заиста је блистав и заслепљујући и као и заљубљеност, заматљује реалност која почне да се открива нешто касније, и није, као и свака реалност, нимало љупка и блага.

Не размишљамо много о томе како се осјећамо док читамо књигу, иако нас осјећај прати. Он је, заправо, најбитнији у додиру са умјетношћу. Ја волим оно што грубо сијече у литератури, али и што ме насмијава, а ипак о „добром“ осјећају, заправо миру и спокоју (на шта је моја мама заправо алудирала) нисам много размишљала, док такву реакцију на књижевно дјело нисам (а то се тек сада десило) први пут чула. И заиста, владика Гргорије пише о тешким стварима, али не узнемирава, већ ствара специфичну лакоћу на души, док читамо о рату, смрти, личним и опште познатим, општеискуственим грешкама и замкама и изборима везаним за њих - „Пустош је свуда око нас, али људи ипак нису пусти“.

Роман је, сви то већ знамо, веома читан. Продаван је у огромном тиражу, а промоције су посјећене, један мој пријатељ би рекао „као концерти Здравка Чолића“. Иако говори о животу монаха и владике, он је (можемо и да се запитамо зашто, а можда и баш зато) занимљив и нама „обичнима“, лаицима који о монаштву не знамо много, или ако понешто знамо то је прилично бајковито и романтизовано. Међутим живот савременог монаха, о томе је говорио и Св. Антоније Велики у четвртм вијеку пророкујући, не разликује се пуно од живота оног ко се усуђује

да себе назове хришћанином или, једноставније, дијелом Цркве као заједнице. И заправо величина монаха, свештеника или духовника се огледа управо у томе у коликој мјери он пристаје да се упусти у свијет, не да од њега побјегне. Монашки бијег од свијета, бијег је од „утјехе“ који би свијет требало да може да пружи палом човјеку. Он је директно, без дистракција, суочавање са оним што је највећи терет човјека, а то су пролазност и смрт. Као такав, са оптиком коју му специфичан начин живота омогућава, монах урања у њега гледајући га какав јесте. Са емпатијом својственој хришћанској духовности, тј. без које она ни не постоји и којој га његов подвиг учи. Зато овај роман чини да се осјећамо добро док га читамо.

Дијалог између младог монаха и човјека „који је видио свијета“, и кога аутор не описује као монаха, иако живи аутентично испоснички, одвија се у рундама и суочавање су, у великој мјери, старијег са заблудама млађег, из чега израња прича о сазријевању – специфична због тога што се то сазријевање одвија унутар Цркве. На том плану, свако ко себе види као дио тог свештеног простора, може у мањој или већој мјери да се пронађе. У већој ако је дио клира, или му је на овај или онај начин живот избором везан за Цркву као институцију („не мораш бити монах или свештеник да би знао шта је Црква“) и уколико је искрен према себи, наравно.

Старији испосник није благ према младићу („Немаш појма, мали!“), укоријева га за многе заблуде, јер млади, савршено

сигуран (завршио је теологију, а сви који јесу знаће о чему говорим), да зна шта је „исправно“. Он зна шта је „љубав“, зна кога воли, препознаје „немање избора“ код попова којима постаје надређен, као једини разлог њиховог опстајања у Цркви. Он жели да буде светац, што у његовој „зеленој“ глави значи много одбацивања, гледања с висине (иако несвјестан тога), са које га старији саговорник спушта. Дијалог, што је још један од важних знакова љубави, опстаје на једнаком нивоу. Младић се у себи радује када се „старац“ повуче пред његовим аргументима и сваки од разговора подразумијева и један солилоквиј или младића или „старца“ који се надовезују један на другог и праве озбиљну причу о узрастању које мора да боли, јер у супротном не доноси плода. „Бол је знак да си жив, и то вјероватно најпоузданији знак!“, рећи ће старац младићу у једном од разговора.

Много нас који смо дуго у Цркви, или можда је исправије рећи који смо Црква, прошли смо то сазријевање на различито болне начине, који су се завршавали и одустајањем и напуштањем и запустањем благодатних дарова због најболнијег доживљаја који човјек може да осјети – одсуства љубави. Али у роману владике Григорија има пуно љубави (однос патријарха Павла према владици Атанасију и посебно епископу Стефану је аутентично дирљива прича) и упркос свему, оно што је најважније, а ми под утицајем накарадних тумачења аскетског идеала заборављамо; има љубави

и опроста самоме себи. Старац, иако доста строг према младићу, на моменте гњеван због покварености у коју свијет тоне, а младић је не види или не жели да је види, прашта му. Воли га и таквог га пушта у свијет који ће му смирити душу. Семијел Бекет би рекао, управо сазнањем да ништа не можеш сазнати.

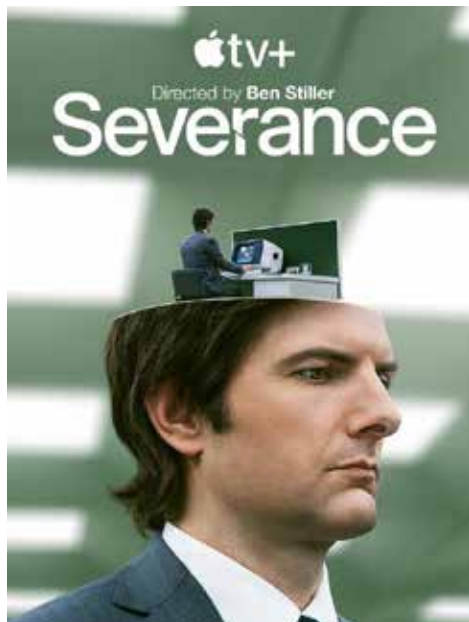
„Странац у шуми“ је можда метафора за изгубљеност која нас чека, какав год начин живота да изаберемо, ако смо уопште благословени приликом да бирамо, јер владика добро примјећује, а ми заборављамо: „У животу је много горе немати, него имати избора.“ А суочавање са собом је предуслов самоспознаје. Опрост себи (старца младићу) такође је и предуслов љубави према себи, а онда, јер је тако једино и могуће, и према Другој.

То је, по неком мом скромном мишљењу (а оно тешко може објаснити емоцију, иако стално претендује на то), главни разлог зашто се као читаоци добро осјећамо док читамо „Странца у шуми“. Постоје грешке без којих нема живота, али постоје и праштање, преумљење и корацање даље у непознато. И постоји љубав. Разноврсна и у облицима које нисмо ни били у прилици да упознамо, али која нас додирне, окрзне у пролазу и учини да се више никада у животу („однос са људима који су умрли не престаје ни након њихове смрти“) не осјетимо потпуно сами. И провлачи се кроз живот, а у конкретном случају и кроз реченице владике Григорија у роману „Странац у шуми“.

„РАСЕЧЕНА СТВАРНОСТ. РЕЦЕНЗИЈА СЕРИЈЕ SEVERANCE (APPLE+)“

У свом познатом есеју „Друштво умора“ (Müdigkeitsgesellschaft) савремени њемачки филозоф корејског поријекла Бјунг-Чул Хан (Byung-Chul Han) подвргава анализи и критици феномене савремене културе (или боље рећи култа) рада и успјеха. Хан објашњава патолошки однос савременог човјека према послу и неутолјивој потреби да се њиме стигне до успјеха, шта год он значио. У основи своје тезе овај аутор тврди да данашњи човјек обитава у једном друштву које је уморно. Последица овог умора није притисак изабљивачког капиталистичког система или репресивног државног апарата који захтијева потпуну послушност и вјерност владајућој идеологији, него сопствена амбиција.

Оно што данашњег човјека увлачи у поданички однос више нису притисак и контрола система (који, по Фукоу, представљају окосницу дисциплинарног друштва), него његова сопствена жеља за самоостварењем. Савремени човјек живи и ужива у илузији слободе коју треба, може и мора да оствари кроз неограничене могућности које му нуди потрошачко друштво. А један од основних начина остварења слободе је посао. Он се не доживљава само као простор у ком

се зарађује за живот, већ као начин остварења идентитета.

Да би остварио своје „ја“ и открио своју посебност, човјек мора да постане шраф корпорацијске машинерије и прихвати њену „пословну филозофију“ и њен „етос“. Некадашњу идеју рада као начина грађења заједничке (социјалистичке) будућности замјењује идеја о остварењу индивидуалне слободе кроз рад на „узбудљивим пројектима“, испуњавање рокова, планова производње и изградњу „тимског духа“ који подразумева помјерање граница издржљивости и сопствених могућности. Посао тражи слободну и безоговорну жртву, а награда за жртвеноприношење својих талената у корист рада јесте успјех који се стиче остварењем зацртаног циља и награђује

бољом платом, друштвеним утицајем и „признањем“ да си најбољи. Јер бити „само“ добар одавно није довољно.

Међутим, прије или касније, под притиском самонаметнутих императива и очекивања, упркос осјећају задовољства који нам привремено доноси успјех, човјек постепено посустаје, почиње да сагорјева (burnout) и упада у стање депресије. Човјек и цјелокупно друштво, како Хан описује, уморни су и исцрпљени.

Посткапиталистички мит о послу као мјесту среће и испуњења, питање идентитета, породице, отуђености, усамљености, љубави и смисла постојања — све су то теме научнофантастичне серије *Severance* (Apple TV+, 2022).

Прва сезона прати Марка Скоута (глуми Adam Scott), бившег професора историје на оближњем колеџу који се, након трагичне смрти супруге, одлучује на радикалан потез: напушта посао и запошљава се у корпорацији Лумон (Lumon Industries). Марка привлачи револуционарна понуда фирме Лумон својим запосленима — да се хируршком уградњом чипа у мозак изврши раздвајање (у оригиналу *severance*) свијести. На тај начин запослени живе двије стварности: једну на послу, а другу код куће са породицом и пријатељима.

Марк се подвргава контроверзној операцији и почиње да води двоструки живот. Док ван посла, скрхан болом, једва саставља крај с крајем и није у стању да

обнови прекинуте односе са породицом и пријатељима, на радном мјесту налази утјеху. Тамо ради на Одјељењу за обраду макроподатака (Macrodata Refinement) са троје колега — Хели, Ирвином и Диланом, шефицом госпођом Кобел и њеним асистентом господином Милчицом. Ту га затичемо задовољног, насмијаног и љубазног.

Прву сјенку на идиличну атмосферу баца изненадни и тајанствени одлазак Пита, шефа одјељења и Марковог пријатеља. Умјесто одговора на питање шта се заправо десило са њим, Марк добија унапређење, односно Питову позицију. Убрзо стиже и нова радница — Хели. У сцени њеног буђења након хируршке интервенције пратимо процес „рађања“ нове свијести радника и становника „Лумона“.

Хели се од почетка супротставља новом идентитету. Њен лик уноси немир у идилично окружење омеђеног апсурдним правилима, усиљеном љубазношћу и бригом о запосленима, иза које се наслућује тамна позадина. Преко Хели се у причу уводи нова перспектива — здраворазумски отклон према до у детаље уређеном царству површне среће и мира.

Нови начин постојања за њу је несношљив, и након више неуспјелих покушаја да да отказ (да дословно побегне) сазнаје горку истину: њено друго „ја“, њен „Outie“, како се назива онај дио личности са свијешћу активном ван посла и који једини има право одлучивања, то не дозвољава.

Последњи покушај бијега на који се Хели одлучује јесте самоубиство. Ни то јој не полази за руком — у последњем тренутку спасава је Марк, те након краћег опоравка она бива поново враћена на посао.

Ово драматично искуство дјелује отрежњујуће на остале запослене у Одјељењу за обраду макроподатака. Хелијина неумољивост, упорност и спремност да жртвује живот за слободу буде код колега, посебно код Марка, емпатију, разумијевање и жељу за промјеном. Полако почињу да се отварају једни према другима и временом упознају запослене из других одјељења. Што више расту повјерење, симпатија и љубав међу њима, то више постају свјесни своје неслободе и заточености.

Корак по корак, њих четворо почињу да откривају пукотине у наизглед савршено организованом систему компаније Лумон. Постепено сазнају да је све оно за шта се Лумон представља — мјесто мира, хармоније и стабилности, гдје запослени налазе предах од хаотичног, непредвидивог свијета пуног бола и разочарања, и које нуди смисао онима који се осјећају обесмишљеним и остављеним — заправо конструкт и параван иза којег се крије један бездушни систем у коме је све, од посла који обављају, преко протокола, „ритуала“ и забава, апсурдно, бесмислено и празно.

Марк, Хели, Ирв и Дилан проналазе начин да ступе у контакт са свијешћу свог вањског постојања („Outie“) и кују план

бијега с крајњим циљем да открију свијету истину о ропству у коме се налазе. Сценама њиховог „буђења“ и суочавања са стварношћу живота ван посла завршава се прва сезона серије.

Severance својом естетиком и синеастичким изразом — фотографијом, сценографијом, сценаријом, атмосфером и музиком — снажно приказује празнину живота савременог човјека који смисао свог постојања упорно тражи тамо гдје га нема. Без обзира колико стварност у којој живимо била болна и трагична, бјег у привидну сигурност радног колектива, псеудопородице и корпоративне заједнице не даје коначан одговор на питање зашто упркос свему треба живјети.

С друге стране, серија показује да шанса за спасоносним „буђењем“ свијести о цјеловитости постојања ипак постоји и да се она рађа управо у односу са другом личношћу. Чак и у стерилно бјелом окружењу канцеларијског микрокосмоса, кроз осмјех, повик, бригу или разговор, почиње да ниче клица међуљудских односа из које се развија искра слободе и љубави.

И то је суштинска антрополошка порука коју нам ова серија, једна од најбољих данашњице, шаље: у друштву које пати од усамљености, хроничног умора и одсуства смисла, једини пут ка остварењу људскости остаје — однос према другом човјеку.

Јереј Драгиша Јеркић

Liebe Leserinnen und Leser,

mit Freude überreichen wir Ihnen die vierte Ausgabe der „Svečanik“, der Zeitschrift der Serbischen Orthodoxen Kirchengemeinde München, in der wir uns erneut dem Leben unserer Kirchengemeinde sowie verschiedenen Themen aus Spiritualität, Theologie und Kultur widmen.

Ana Janković gibt uns in ihrem Überblick einen Einblick in die bisherigen Ereignisse der Diözese Düsseldorf und Deutschland sowie der Pfarrgemeinde München. In der Rubrik „Aus unserer Kirche“ haben Sie die Gelegenheit, die Predigt von Diakon Arsenije Jovanović von der diesjährigen Vidovdan-Akademie zu lesen. Dušan Janković erinnert uns in seinem inspirierenden Text an das Leben, Wirken und die Persönlichkeit des Heiligen Königs Jovan Vladimir, dem unsere Münchener Kirche geweiht ist. Marija Petronijević und Uroš Savić stellen das Leben und die Arbeit der neu gegründeten Orthodoxen Jugendgemeinschaft der SOK München vor.

In diesem Frühjahr hat unsere Gemeinde erstmals eine Pilgerreise zum Kloster des Heiligen Nektarios von Ägina und weiteren Heiligtümern der Regionen Attika und Peloponnes organisiert. Lenka Stojadinović vermittelt in ihrem Text lebendig die Eindrücke und die geistigen Freuden dieser Reise.

In diesem Jahr feiern wir 1700 Jahre seit dem Ersten Ökumenischen Konzil von Nicäa, weshalb das Thema dieser Ausgabe diesem großen Ereignis gewidmet ist, das die Geschichte des Christentums entscheidend geprägt hat. In den Beiträgen von Prof. Dr. Rastko Jović, Stojana Valan, Pfr. Dejan Ristić und Pfr. Nenad Živković erfahren Sie mehr über Synodalität, Einstimmigkeit und die Bedeutung des Konzils von Nicäa.

Katechet Justin Emreković hat auch diesmal Arbeiten von Religionsschülern verschiedener Altersgruppen zum Thema „Ostern in meinem Zuhause“ vorbereitet.

In der Rubrik „Rezensionen“ finden Sie den Text von Stojana Valan über das Buch von Metropolit Grigorije (Durić) „Fremder im Wald“ sowie die Serienrezension Severance, die Pfr. Dragiša Jerkić verfasst hat.

Wir danken Frau Jelena Jeftić für die wunderschönen Illustrationen und Frau Adriana Puaci für die sorgfältige Lektoratsarbeit.

Viel Freude beim Lesen!

Redaktion „Svečanik“

Christus ist auferstanden, meine Freude!

Mit diesen Worten begrüßte der heilige Seraphim von Sarow das ganze Jahr über jeden Menschen, der zu ihm kam, ganz gleich, wer er war. Für uns sind sie in diesen Tagen nach der Auferstehung Christi besonders bedeutsam. Hinter uns liegt die Heilige Fastenzeit, in der sich jeder von uns bemüht, in sich zu schauen und seine Gedanken, Worte und Taten zu prüfen.

So wie die Reflexion für den Einzelnen wichtig ist, so ist sie auch für die Gemeinschaft von Bedeutung. In den folgenden Zeilen stellen wir einige Ereignisse in unserer Kirchengemeinde vor, die die zurückliegende Zeit geprägt haben.

Der Auferstehung geht die Geburt voraus. So wurde in der vorweihnachtlichen Freude des Festes Christi Geburt in der Kölner Pfarrei das Theaterstück „Die Geburt Christi“ aufgeführt. Am Sonntag der Kinder führten die Schüler der serbischen Schule das Stück vor einer voll besetzten Kirche auf – unter der Leitung von Vater Mladen Janjić – und erinnerten die Anwesenden an die wahre Bedeutung des Weihnachtsfestes.

Im März hatten wir die große Ehre, die Schützlinge des Down-Syndrom-Zentrums aus Banja Luka (DSC BL) zu empfangen. Im Rahmen dieses schönen Treffens bereiteten uns unsere Gäste eine Ausstellung und eine Aufführung vor, durch die sie ihr Talent, ihre Mühe und ihre Kreativität zeigten. Anlässlich des Internationalen Tages des Down-Syndroms wurde ein Benefiz-Fußballspiel zwischen dem Fußballklub DSC BL und dem Nachwuchsverein „Prosvjeta“ aus

Stuttgart organisiert.

Die Zukunft jeder Gemeinschaft sind die jungen Menschen. Deshalb wurden in unserer Pfarrei Aktivitäten ins Leben gerufen, die vor allem der Jugend gewidmet sind. In München und Frankfurt fanden Treffen der orthodoxen Jugend statt, die sich den Herausforderungen der heutigen jungen Generation widmeten. Ein Bibel-Workshop für Jugendliche und Erwachsene mit dem Titel „Ich kenne die Bibel nicht, aber die Bibel kennt mich“ wurde in Köln organisiert. An dem Workshop nahm auch Metropolit Grigorije teil, und Moderator der abschließenden Sitzung des diesjährigen Workshops war Erzpriester-Stavrophor Zoran Ilić. In München fand ebenfalls ein Bibel-Workshop statt, mit dem Titel „Und siehe, ich bin bei euch alle Tage bis an das Ende der Welt – Zeitgenössische Auslegung des Neuen Testaments“. In den Arbeitssitzungen, die von der Theologin Marina Ćakić geleitet wurden, wurden der kulturelle, historische und theologische Kontext der Entstehung neutestamentlicher Texte vorgestellt. Nach dem inhaltlichen Teil sprachen die Teilnehmer über die Organisation weiterer Angebote für die Jugend sowie über die Möglichkeiten ihrer aktiven Teilnahme am Leben unserer Kirchengemeinde. Das erste eigenständige Projekt der Orthodoxen Jugendgemeinschaft Bayerns wurde am Palmsonntag verwirklicht. Im Saal des kirchlichen Zentrums der Gemeinde München fand eine Vorführung eines Animationsfilms sowie ein Workshop für Kinder und Eltern statt. Bereits eine Woche später, am

Karsamstag, besuchten die Mitglieder der Orthodoxen Jugendgemeinschaft im Rahmen der Aktion „Seid barmherzig, wie auch euer Vater barmherzig ist“ unsere älteren Gemeindemitglieder, überreichten ihnen bescheidene Geschenke und feierten gemeinsam mit ihnen unser freudigstes Fest.

Das Fest, das alle Generationen unseres Volkes verbindet, der Savatag, ist der Tag, an dem wir einen der größten Fürbitter vor Gott für unser Volk feiern – den heiligen Sava. Der Savatag wurde in unserer gesamten Diözese gefeiert: in Frankfurt, Neu-Wied, Wiesbaden, Dresden, Düsseldorf, Augsburg, Stuttgart und München.

Die Tradition der Vorträge wurde in vielen Pfarreien fortgesetzt. In Stuttgart hielt der Psychologe Dr. Vljako Panović einen Vortrag zum Thema „Die häufigsten Fehler in der Kindererziehung – Schwierigkeiten in der Zeitorganisation bei Kindern und Jugendlichen“. Presbyter Nenad Živković hielt in Rosenheim einen Vortrag zum Thema „Die Kirche als eucharistische Gemeinschaft“. Ebenfalls in Rosenheim hielt Presbyter Dr. Dragiša Jerkić einen Vortrag zum Thema „Fasten – Weg zur Auferstehung“. In Nürnberg hielten Vater Branislav Čortanovački und Diakon Arsenije Jovanović einen Jugendvortrag zum Thema „Sinn und Bedeutung der Osterfastenzeit“. In München hielt Frau Tatjana Šukalo einen Vortrag „Gesund und glücklich im Alter. Ausweg aus der Einsamkeit“, der sich an ältere Menschen, ihre Angehörigen und alle Interessierten richtete. Frau Šukalo war auch Gast in einer neuen Episode des Podcasts Münchner Gesprä-

che. Dr. Nenad Božović hielt in München einen Vortrag zum Thema „Der Sinn des Leidens im Buch Hiob“. Neben diesem Vortrag war Dr. Božović ebenfalls Gast im Podcast Münchner Gespräche, wo er über das Thema „Krieg und die Bibel“ sprach. Zum Thema „Das Kreuz – Weg zur Auferstehung“ hielt Prof. Dr. Rastko Jović inspirierende Vorträge in Nürnberg und München. Im Juni begrüßten wir Vater Slobodan Jokić, der zwei Vorträge hielt – über Metropolit Amfilohije sowie über den heiligen Vasilije und Ostrog. Im Rahmen der Vortragsreihe „Kirche im Dialog“ (Kirche(n) im Dialog) waren Gäste: Prof. Dr. Konstantin Nikolakopulos, der über die Stellung der Frau in den neutestamentlichen Schriften sprach; Hieromonk Dioskoros El Antoni, der über die Koptische Orthodoxe Kirche referierte; sowie Prof. Dr. Nadežda Kizenko und Prof. Dr. Thomas Bremer, die über die Orthodoxe Kirche in den USA sprachen. Gast im Podcast Ökumene Café war Frau Judith Steinbach, mit der wir über Fürsorge und Hilfe für ältere Migranten sprachen. Ebenfalls Gast des Podcasts war Dr. Bernhard Ließ, mit dem wir über das Geheimnis und die Bedeutung des Festes der Auferstehung des Herrn sprachen. In Düsseldorf und Berlin hatten die Gemeindemitglieder die Gelegenheit, der Präsentation des neuen Buches von Metropolit Grigorije „Fremder im Wald“ beizuwohnen. In Düsseldorf sprachen neben dem Autor auch Dragan Bjelogrić, Schauspieler und Regisseur, sowie Dragana Rakić, Theologin; in Berlin hingegen Bischof Jovan von Pakrac und Slawonien sowie Presbyter Aleksandar

Debeljak. In München fand die Präsentation des Buches „Mein Spiel, mein Weg“ des Autors Svetislav Pešić statt – des gefeierten Basketballtrainers und Trainers der serbischen Basketballnationalmannschaft der Männer. Über das Buch, aber auch über wichtige Themen des Lebens, des Sports und der Pädagogik sprachen mit dem Autor Vladimir Kuzmanović und Luka Spasovski, ehemalige Basketballspieler und Autoren eines der beliebtesten Podcasts über Basketball – „Luka und Kuzma“.

Auch dieses Jahr gab es schöne Jubiläen. Die Kirchengemeinde in Friedrichshafen feierte ihr 30-jähriges Bestehen. Zu diesem Anlass leitete Seine Eminenz, der Erzbischof von Düsseldorf und Berlin und Metropolit von Deutschland, Herr Grigorije, die eucharistische Feier. Zur Freude der orthodoxen Gläubigen in Albstadt-Ebingen und Umgebung wurde die Kirche des Hl. Apostels Thomas zusammen mit dem Pfarrhaus und einem Kindergarten erworben. Ein weiteres bedeutendes Ereignis für unsere Diözese war die erste Feier der Göttlichen Liturgie in Dresden am Fest der Darstellung des Herrn, die von Erzpriester-Stavrophor Veljko Gačić zusammen mit Diakon Milan Vrljanović zelebriert wurde.

Ein besonders wichtiges Ereignis für unsere Diözese war die Weihe der Auferstehungskirche in Frankfurt am Main am Sonntag des Apostels Thomas. Die feierliche Weihe und die Göttliche Liturgie leitete der Erzbischof von Cetinje und Metropolit von Montenegro und dem Küstenland, Herr Joanikije, zusammen mit: Erzbischof Tichon

von der Russischen Orthodoxen Kirche, zuständig für die Berliner und deutsche Diözese; Erzbischof und Metropolit Justin von Žiča; Erzbischof von Düsseldorf und Berlin und Metropolit von Deutschland, Herr Grigorije; Erzbischof und Metropolit Theodosije von Raška-Prizren sowie Bischof Konstantin, emeritierter Bischof von Mitteleuropa; sowie Priestern aus mehreren Diözesen der Serbischen Orthodoxen Kirche und Vertretern anderer orthodoxer Kirchen. Während der Göttlichen Liturgie wurde Erzpriester Slobodan Tijanić mit dem Recht zum Tragen des Brustkreuzes ausgezeichnet. In Frankfurt fand außerdem eine orthodoxe Versammlung statt, bei der die jüngste Entdeckung eines silbernen Amuletts, 1800 Jahre alt, erwähnt wurde – mit einer Inschrift auf Griechisch und Latein, die bekennt, dass Jesus Christus der Sohn Gottes ist.

Als Beispiel der größten Bekenner haben wir die heiligen Märtyrer. Am Vidovdan wurde in unserer gesamten Diözese die Göttliche Liturgie gefeiert, in Gedenken an den heiligen Fürsten Lazar und alle serbischen Märtyrer. In München fand eine Vidovdan-Akademie statt, bei der der Chor „Hl. Jovan Vladimir“ unter der Leitung von Jelena Stojković auftrat, und Diakon Arsenije Jovanović hielt die Festrede.

Möge uns der Herr Verstand und Liebe schenken – vor allem, dass wir erkennen, dass wir Teil eines Leibes sind, der Kirche Christi, und so sowohl unsere Gemeinschaft als auch jeden Einzelnen wachsen lassen – hin zum Maß der Fülle Christi.

Ana Janković

FESTPREDIGT ANLÄSSLICH DES VIDOVDAN 2025

Ehrwürdige Väter, liebe Brüder und Schwestern in Christus,

Wir haben uns heute, an diesem heiligen Feiertag Vidovdan, in diesem heiligen Gotteshaus versammelt, um einen der heiligsten und bedeutendsten Tage in der Geschichte des serbischen Volkes zu begehen – den Tag, an dem wir der Schlacht auf dem Amselfeld und des Zaren Lazar gedenken, und noch mehr den Tag, an dem wir uns an unser Kosovo-Gelöbnis erinnern – das Gelöbnis des Glaubens, der Wahrheit und der Liebe zu Gott und Volk.

Der Vidovdan ist nicht nur ein Tag der Vergangenheit. Er ist ein Tag der Ewigkeit. Er ist nicht nur ein Datum im Kalender, sondern eine Säule der Identität des serbischen Volkes. Im Jahre 1389 fand auf dem Amselfeld eine Schlacht statt, die nicht nur das mittelalterliche Serbien, sondern unsere gesamte geistige und nationale Bestimmung geprägt hat.

An der Spitze des Heeres stand der heilige Fürst Lazar, der nicht nur ein Heerführer war, sondern auch ein Märtyrer, ein Prophet und ein Gelöbnisfeiler. Als er vor der Wahl stand – zwischen dem irdischen und

dem himmlischen Reich – wählte er das Ewige. Ich zitiere die bekannten Worte des heiligen Fürsten Lazar, die das Fundament unseres Glaubens und unseres nationalen Bewusstseins sind:

„Das Irdische ist ein kleines Reich, das Himmlische aber währt immer und ewig!“

Indem er das himmlische Reich wählte, zeigte er, dass der wahre Sieg durch Glau-

ben, Leiden und Auferstehung in der Wahrheit Christi kommt. Er wählte Christus! Und mit dieser Wahl besiegelte er das Schicksal des serbischen Volkes als eines Volkes des Kreuzes und der Auferstehung.

In seinem Heer war auch Miloš Obilić, ein Held ohne Makel und Furcht, der sein Leben opferte, um zu zeigen, dass Ehre und Treue stärker sein können als jede Macht. Da war auch das ganze serbische Volk des heiligen Sava, das das Kreuz auf seine Schultern nahm und nach Golgatha ging, ohne das Opfer zu scheuen, weil es wusste, dass der Weg durch das Leiden der Weg zur Auferstehung ist.

Aber, Brüder und Schwestern, Vidovdan ist nicht nur Erinnerung. Er ist der Spiegel, in den wir auch heute schauen.

Denn auch heute ist Kosovo – unsere Wunde und unsere Heiligkeit. Heute, vielleicht leiser, vielleicht ohne Schwerter, aber nicht weniger schmerzhaft, trägt unser Volk im Kosovo und in Metochien erneut sein Kreuz. In den Klöstern – in Dečani, Gračanica, Banjska, der Patriarchenkirche von Peć – brennen die ewigen Lampen der serbischen Spiritualität. Und um sie herum – ein Volk, gequält, bedrängt, aber unerschütterlich. Es ist dasselbe Volk, das nicht vergisst, dass Kosovo mehr ist als ein Stück Land. Kosovo ist geistiger Grund und Gelöbnisboden.

Heute, wenn die Kirchenglocken in Ko-

sovskaja Mitrovica, Prizren, Velika Hoča oder Orahovac läuten, rufen sie nicht nur zum Gebet – sie rufen ins Gedächtnis. Sie erinnern uns daran, dass unsere Wurzeln dort sind. Dass es ohne Kosovo und Metochien kein Serbien gibt. Dass es ohne Kosovo auch uns selbst nicht gibt!

In diesen Kirchen und Heiligtümern erklingt immer noch das Lied von Fürst Lazar und Miloš. Immer noch wird das Evangelium gelesen. Immer noch wird die Liturgie gefeiert – das ewige Opfer und der Sieg Christi. Das ist das Herz des Vidovdan: zu glauben, auszuharren und mit Gott im Herzen voranzugehen, so steil der Weg auch sei.

Erlaubt mir, in diesem feierlichen Augenblick auch aus dem Herzen zu sprechen – als Mensch unter Menschen, als Serbe unter Serben.

Vidovdan ist ein Tag der Trauer, aber auch ein Tag des Stolzes. Ein Tag des Opfers, aber auch ein Tag der Auferstehung. Und vielleicht ist er gerade deshalb ewig – weil in ihm Christi Leiden und Christi Sieg wohnen. Er lehrt uns, dass es ohne Glauben kein Überleben gibt, ohne Ehre kein Leben, und ohne Kosovo – kein serbisches Volk.

Wenn wir heute die Welt betrachten, die sich verändert, die ihre Wurzeln vergisst und dem Glauben den Rücken kehrt, wird uns eine besondere Aufgabe gegeben: das

zu bewahren, was uns überliefert wurde. Dem Kosovo treu zu bleiben, dem Gelöbnis treu zu bleiben, Gott treu zu bleiben. Nicht zu vergessen, dass der orthodoxe Glaube unsere Kraft durch die Jahrhunderte war – von Sankt Sava, über den heiligen Zar Lazar bis auf den heutigen Tag. Und dass unser Glaube das ist, was uns zu einem Volk des Lichtes macht, nicht der Finsternis.

Wir können den Staat nicht erneuern, wenn wir nicht die Seele erneuern. Wir können die Heiligtümer nicht verteidigen, wenn wir nicht selbst heiliger werden. Vidovdan ruft uns deshalb nicht nur zur Erinnerung, sondern auch zur Selbstprüfung. Sind wir würdig des Opfers von Lazar? Sind wir treu dem Kosovo-Gelöbnis?

Darum lasst uns heute, am Vidovdan, in uns selbst blicken. Beten wir für unsere Hel- den, bekannte und unbekannte. Beten wir für Kosovo und Metochien, für unser Volk dort, für die Kinder, die im Schatten zer- störter Freiheit aufwachsen, aber in einer Hoffnung, die niemals stirbt. Beten wir für Frieden – aber nicht für einen Frieden, der Kapitulation bedeutet, sondern für einen Frieden, der Gerechtigkeit bedeutet.

Und lasst aus dieser Festpredigt eine geistige Botschaft widerhallen:

Gott vergisst nicht jene, die Ihn nicht ver- gessen!

Wenn wir dem Kosovo treu bleiben, wird es uns treu bleiben. Wenn wir Gott treu blei- ben, wird Er uns erhöhen. Wenn wir der Or- thodoxie treu bleiben, werden wir die Kraft haben – zur Erneuerung, zur Rückkehr und zum ewigen Leben.

Gesegnet sei das Land Kosovo und Meto- chien!

Gesegnet sei das serbische Volk, das leidet, aber auf seine Heiligtümer nicht verzichtet!

Gesegnet sei der orthodoxe Glaube, der uns zum Licht führt!

Und möge uns der Vidovdan jedes Jahr aufs Neue die Hoffnung wecken, dass der Tag kommen wird – der Tag, an dem das serbische Volk im Kosovo frei wird, sich zu bekreuzigen, zu heiraten, zu singen und zu leben, wie es unsere Vorfahren getan haben. Der Tag, an dem die Glocken von Dečani und Gračanica freudig läuten und nicht traurig weinen werden.

Bis dahin seien uns der Glaube ein Schild, die Hoffnung der Leitstern und die Liebe das Fundament des Bestehens.

Und der Segen des heiligen Fürsten Lazar, des Märtyrers Christi und himmlischen Za- ren der Serben, ruhe auf uns allen und führe uns auf dem Weg des Glaubens, der Wahr- heit und des ewigen Reiches Gottes!

Amen!

Diakon Arsenije Jovanović

EIN GANZES MILLENNIUM MIT DEM HEILIGEN KÖNIG JOHANNES VLADIMIR

Am Übergang vom neunten zum zehnten Jahrhundert, mitten im brodelnden Balkan, dessen Eruption von Kriegszerstörungen, Verwüstungen und allgemeiner Unruhe durch die Herrschaft des bulgarischen Kaisers Samuel ausgelöst wurde – der große Anstrengungen unternahm, um das große Bulgarische Reich wiederherzustellen – trat die eindrucksvolle Gestalt des dukljanschen Herrschers Johannes Vladimir hervor. Wodurch unterschied er sich von den anderen kleinen Fürsten und Adligen der kleinen slawischen Staaten, die von mächtigen Nachbarreichen wie Byzanz und Bulgarien umgeben waren? Durch gerissene diplomatische Fähigkeiten und Intrigen, wie sie später Richelieu, Kaunitz oder Metternich unsterblich machten? Oder als Feldherr wie Napoleon, Karađorđe oder Cäsar?

„άνηρ ἐπιεικὴς καὶ εἰρηνικὸς καὶ ἀρετῆς ἀντεχόμενος“ – „Ein Mann der Güte, friedfertig und von tugendhafter Standhaftigkeit.“ So beschrieb ihn der bekannte byzantinische Chronist Johannes Skylitzes. Dies sind die Eigenschaften, durch die ihn der Herr verherrlichte und ihm die Krone der Heiligkeit schenkte. Das ist es, was ihn in die Himmel erhob und ihm ewigen Ruhm verlieh! Ein kleiner Herrscher eines kleinen Staates, aber ein großer Diener Gottes, der sein Land auf den Wahrheiten Gottes gründete, hat viele Chroniken nicht nur im Osten, sondern auch im Westen über viele Jahr-

hunderte hinweg inspiriert – und bis heute, genau tausend Jahre später, dank der Gnade Gottes und der zuvor erwähnten gottgefälligen und ehrenhaften Eigenschaften unseres Heiligen und Märtyrers Christi.

Vladimir wurde um 970 geboren als Sohn von Petrislav, dem damaligen Fürsten von Duklja, und erbte 990 die Herrschaft. Da er in guten Beziehungen zu den byzantinischen Gouverneuren in Drač stand und die Autorität des byzantinischen Kaisers anerkannte, war er sicherlich ins Visier des damaligen bulgarischen Kaisers Samuel geraten. Kaiser Samuel war einer der vier Söhne des Komes Nikola. Die vier Komitopulen – Moses, David, Aaron und Samuel – hatten einen Aufstand gegen die byzantinische Herrschaft erhoben, um das alte bulgarische Reich Simeons wiederherzustellen. Von den vier überlebte nur Samuel, während die anderen drei im Kampf fielen.

Im Jahr 998 stürmte Samuel bei einem seiner Feldzüge nach Westen auch gegen Vladimir als byzantinischen Verbündeten. Vladimir zog sich mit seinen Leuten auf den Hügel Oblik bei Skadar zurück, von wo aus er zähen Widerstand leistete. Auf diesem Hügel lebte jedoch eine Vielzahl giftiger Schlangen, die Vladimirs Männer bissen und deren Gift zum Tod führte. Der fromme Vladimir betete weinend zu Gott, und seitdem töteten die Schlangen niemanden mehr. Kaiser Samuel ließ einen Teil seiner Armee zurück, um Oblik zu belagern, und zog selbst weiter, um Ulcinj anzugreifen.

Erkennend, dass die bulgarische Armee nicht nachgeben würde, und unter dem

Druck der Situation, entschloss sich Vladimir, nachzugeben und sich selbst zu übergeben. Er sprach zu seinen Soldaten: „So sehe ich, dass ich, sehr liebe Brüder, die Evangeliumsregel erfüllen muss: ‚Der gute Hirte gibt sein Leben für seine Schafe.‘ Es ist also besser, dass ich meine Seele für euch alle gebe und freiwillig meinen Leib hinlege, damit er geschlachtet und getötet wird, als dass ihr der Gefahr von Hunger und Schwert ausgesetzt werdet.“ Nach diesen Worten übergab er sich und ging zum Kaiser, der ihn nach Prespa ins Gefängnis schickte, wohin Samuel selbst nach einem erfolglosen Angriff auf Ulcinj und wütender Verwüstung Dalmatiens zurückkehrte.

Während seiner Haft, in der er reichlich Fasten und Gebet übte, erschien Vladimir ein Engel des Herrn, der ihm prophezeite, dass er bald freigelassen werde, aber später den Märtyrertod sterben würde. Samuels Tochter Theodora Kosara, vom Heiligen Geist bewegt, bat ihren Vater, in das Gefängnis zu gehen und dem Gefangenen den Kopf und die Füße zu waschen. Sie sah Vladimir, schön und sanft, voller göttlicher Weisheit, und blieb mit ihm im Gespräch. Von da an liebte Kosara ihn – nicht aus Leidenschaft, sondern wegen seiner Jugend, Tugend und herrscherlichen Abstammung – und entschied sich, ihn zu heiraten. Sie teilte ihren Wunsch ihrem Vater, Kaiser Samuel, mit und erklärte, dass sie lieber sterben würde, als einen anderen zu heiraten. Vladimir imponierte dem Kaiser, und es war nicht schwer, der Tochter zuzustimmen, so dass er seinen Segen gab.

Nach der Hochzeit, die in herrschaftlicher Zeremonie stattfand, gab Samuel Vladimir die Verwaltung seines Landes zurück, einschließlich der Dracher Territorien. König Vladimir und seine Frau Kosara kehrten in ihr Land zurück und lebten in vollkommener Heiligkeit und Reinheit, dienten Gott Tag und Nacht und regierten das Volk in Gottesfurcht und Gerechtigkeit.

Nach Abschluss der Bürgerkriege und Kämpfe um die Macht entschloss sich der byzantinische Kaiser Basileios II., das bulgarische Reich Samuels anzugreifen und zu zerstören. Nach mehreren Siegen über die Bulgaren gelang ihm dies, wobei er sich brutal gegen die feindlichen Soldaten richtete – nach der Schlacht bei Belasica

1014 blendete er zehntausend bulgarische Soldaten und verschonte jeden Hunderten, um sie nach Hause zu führen und sie Samuel zu schicken. Als Samuel sie sah, soll er an einem Herzinfarkt gestorben sein. Dieses brutale Ereignis machte Basileios berühmt als „Bulgaroktonos“ (Bulgarien-Killer). Samuel wurde von seinem Sohn Gabriel Radomir abgelöst, der nur knapp ein Jahr regierte (Oktober 1014 – August 1015), bis er von seinem Cousin Johannes Vladislav – Aarons Sohn – ermordet wurde, dem Radomir einst das Leben gerettet hatte.

Kurz nach der Machtübernahme entschloss sich Johannes Vladislav, König Vladimir zu töten, als Samuel Schwiegersohn und Vasallen. Als Gesandte ankamen und die Einladung überbrachten, hatte König Kosara Angst – erinnernd an Vladislavs Mord an ihrem Bruder Radomir – und bat ihren Mann, dass sie zuerst hingehe, um zu prüfen, wie sich Vladislav verhalten würde. Vladimir stimmte zu.

In Prespa angekommen, empfing der listige Vladislav Kosara freundlich und gastlich, schickte dann Gesandte und ein goldenes Kreuz an Vladimir mit der Botschaft, dass er frei kommen könne, um sich zu treffen und zusammen mit seiner Frau nach Hause zurückzukehren. Vladimir antwortete, dass sie Vladislav mit einem Holzkreuz, wie es Jesus Christus erlitten hatte, zurückkehren würden, dann würden sie ihm glauben und kommen. Um seine guten Absichten zu bestätigen, schickte Vladislav das Holzkreuz durch zwei Bischöfe und einen Mönch, die es Vladimir übergaben. Vladimir küsste das

Kreuz, kniete nieder, betete und ging mit kleiner Begleitung zum Kaiser.

Kaiser Vladislav befahl, Vladimir auf dem Weg zu töten, sodass es wie ein zufälliger Überfall erscheinen sollte, doch ein Engel beschützte ihn und alle Versuche scheiterten. Zu Vladislavs großem Erstaunen kam der gottgefällige Vladimir unversehrt in Prespa an. Der Kaiser befahl, ihn hinzurichten und seinen Kopf abzuschlagen. Während Vladimir in der Kirche betete und das Holzkreuz hielt, umringten ihn die kaiserlichen Ritter. Er empfing den Leib und das Blut Christi, vergab den Bischöfen und allen anderen, und wurde dann am 22. Mai (nach altem Kalender) bzw. 4. Juni (neuer Kalender) 1016 enthauptet.

Sein ehrwürdiger Leichnam wurde von zwei Bischöfen, die ihn zu Vladislav brachten, in der Kirche beigesetzt, in der er betete, und viele Gläubige kamen schon damals zu seinem Körper und wurden von Krankheiten geheilt. Seine Frau Theodora Kosara brachte – mit Erlaubnis Kaiser Vladislavs, der nach Wundern über Vladimirs Reliquien Reue zeigte – die Reliquien in das Kloster der unbefleckten Gottesmutter bei Krajin. Die Reliquien blieben dort bis 1215, als der Epir-Herrscher Michael Komnen Duka sie nach Drač überführte, wo sie bis 1381 blieben, um dann zur Zeit des albanischen Großgrundbesitzers Karl Topia nach Elbasan gebracht zu werden. Seit 1995 befinden sich Vladimirs ehrwürdige Reliquien in der Kathedrale von Tirana, dem Sitz der Albanischen Orthodoxen Kirche.

Der Heilige Johannes Vladimir, durch

seine Tugenden von unserem Herrn Jesus Christus verherrlicht, erlangte großen Ruhm, sowohl im Himmel als auch auf Erden bei uns Orthodoxen. Besonders wird er in Montenegro, Albanien und Mazedonien verehrt, wo seine Präsenz über die vergangenen tausend Jahre bei den Orthodoxen kontinuierlich und ohne erkennbare Unterbrechungen blieb.

In Montenegro, in der Gegend von Bar, existiert eine jahrhundertealte Tradition der Erinnerung an Johannes Vladimir. Das Kreuz, das ihm Kaiser Vladislav gab und mit dem er hingerichtet wurde, wird von der Familie Andrović aus Veliki Mikulići aufbewahrt. Jedes Jahr am Dreifaltigkeitstag wird das Kreuz in einer Prozession auf den Gipfel des Berges Rumija getragen, wo dann in der Kirche der Morgengottesdienst abgehalten wird. Der Überlieferung nach befand sich an dieser Stelle einst die Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit, die Johannes Vladimir selbst errichtete, aber die Türken zerstörten. Seit 2005 befindet sich die Kirche der Heiligen Dreifaltigkeit wieder auf dem Gipfel der Rumija, geweiht vom seligen Metropoliten von Montenegro-Amfilohije.

Ein volles Millennium ist seit Vladimirs Martyrium vergangen. Während dieses gesamten Zeitraums ist seine Präsenz – neben mündlicher Überlieferung – in verschiedenen Chroniken beständig geblieben. Seine Persönlichkeit wurde unterschiedlichen Interpretationen sowie theologischen, gesellschaftlichen und genealogischen Kontexten untergeordnet, blieb jedoch stets christozentrisch. Einer der ersten, der ihn er-

wähnte und zweifellos als Quelle wichtig ist, ist Johannes Skylitzes in seinem Werk „Kurze Geschichte“. Die meisten Informationen lieferte die „Chronik des Pfaffen von Duklja“ oder „Barer Genealogie“ aus dem 12. Jahrhundert, verfasst in lateinischer Sprache.

Die Debatte über die Authentizität dieses Werkes ist groß, doch es wird als Quelle nicht verworfen, besonders wenn es um Johannes Vladimir geht. Humanismus und Renaissance, die Verbreitung der Schriftlichkeit und das immer massivere Drucken von Büchern, eröffneten ein völlig neues Kapitel in Bezug auf die Welt, mit neuen Visionen und Ambitionen. Unter diesen Umständen, im Kontext der Emanzipation der Volkssprachen und der Abneigung gegen Latein, sowie der Wiederbelebung alter staatlicher Traditionen, begegnet man ihm im 16. Jahrhundert bei Mauro Orbini in seinem berühmten Werk „Königreich der Slawen“, ebenso wie in einigen dalmatinischen Chroniken, woher er wahrscheinlich auch zu Du Frasnja gelangte.

Unter unseren vormodernen Chronisten sind die Chronik des Grafen Đorđe Branković und der berühmte Archimandrit Jovan Rajić zu nennen. In den mazedonischen und albanischen Regionen gab es immer lebendige und aktive Überlieferungen über ihn, jedoch nur wenige schriftliche Spuren. Bedeutende Werke aus dieser Region, die den Heiligen erwähnen, sind die griechischen Vita des Johannes Papa aus Elbasan (1690) und des Dracher Metropoliten Kosma Mavrudis (17. Jahrhundert).

Eine neue Welle des Erscheinens und Wir-

kens des Heiligen Johannes Vladimir tritt im 19. Jahrhundert bei unseren Schriftstellern Lazar Lazarević, Jovan Sterija Popović und Stevan Sremac auf. Schließlich, in der heutigen Zeit, in der die Welt ungeahnte Höhen technologischer Entwicklung, aber auch Egoismus, Hedonismus, selbstsüchtigen Individualismus und jede andere Sünde, ja auch großen Abfall von Gott erreicht hat, erscheint er wieder.

Die große Kraft Gottes verherrlicht ihn auf bisher unerhörte und originelle Weise – nicht durch Chroniken, historische Werke oder nationalistische Pamphlete, sondern durch die Kirchen Gottes, die seinen Namen tragen: Heiligen Johannes Vladimir. Es gibt sie überall, sie entstehen in ganz Serbien und in der gesamten Welt. Unser Herr Jesus Christus hat auch unsere Kirche in München mit seinem Namen geziert und sie uns als Gastgeber gegeben.

Es ist auch zu betonen, dass alle genannten Chronisten, Schriftsteller und Historiker diesen gottgefälligen Menschen in ein eigenes Konzept oder ideologische Matrix einordnen. Ob es um die Betonung seiner Krone und staatlichen Rechte oder um nationale Identität geht – niemand übersieht oder lässt seine Heiligkeit unberücksichtigt. Interessant ist diese Einbindung der Kirche Gottes in einen Volkgeist, ihre Gleichsetzung oder sogar Unterordnung; dies ist jedoch ein anderes, aber sehr wichtiges Thema.

Es liegt an uns, ihn ausschließlich nach dem Willen Gottes zu sehen und anzunehmen – als Heiligen, mit gottähnlichen Tugenden, an denen wir uns orientieren soll-

ten, denn wenige Herrscher hatten sie, und heute gar nicht zu sprechen. Es ist zu beachten: Wenn nichts zufällig geschieht und alles nach Gottes Willen geschieht, stellt sich die Frage, wie es kommt, dass der erste serbische Heilige, den Jesus Christus als ersten aus unserem Volk umarmte, heute in Tirana liegt – schon über 800 Jahre in Albanien. In Albanien erhielt er auch den Namen Johannes (früher war er nur Vladimir), vermutlich als Inkarnation des Heiligen Johannes des Täufers, da beide neben der Krone der Heiligkeit ein ähnliches Schicksal verbindet. Laut der „Elbasaner Legende“ errichtete Johannes Vladimir selbst das Kloster des Heiligen Johannes Vladimir (Manastiri i Shën Gjoni Vladimirit) bei Elbasan, um dort eines Tages zu ruhen.

Und gerade jene, die wir am meisten verehren, achten ihn, küssen und verehren ihn jeden Tag, lieben ihn, und er heilt sie und tröstet sie. Wunderbare sind die Wege des Herrn, aber wo stehen wir? Wo ist unsere Demut? Was war doch Sanftmut? Aber auch das ist vielleicht wieder ein eigenes Thema zum Nachdenken und Diskutieren.

Wie dem auch sei, lassen wir uns von Podcasts, YouTube, Bloggern, Verteidigern und anderen irdischen Messiasen und Medienpriestern nicht ablenken, sondern folgen der Christusähnlichkeit und Christozentrik Vladimirs, aber auch Savvas, Lazar und aller anderen serbischen und universellen Heiligen, und suchen das Himmelreich; alles andere wird uns der Herr hinzufügen!

Dušan Janković

ORTHODOXE JUGENDGEMEINSCHAFT DER SERBISCH-ORTHODOXEN KIRCHE IN MÜNCHEN (OJG SOK MÜNCHEN)

Die Orthodoxe Jugendgemeinschaft der Kirche des Heiligen Johannes Vladimir in München (serbisch: "Pravoslavna omladinska zajednica SPC Minhen", im Folgenden: OJG SOK München) wurde als Antwort auf das Bedürfnis und Interesse junger Kirchenmitglieder nach gemeinsamer und aktiverer Teilnahme am kirchlichen Leben gegründet. In kurzer Zeit ist es dieser Gemeinschaft gelungen, die Räumlichkeiten unserer Kirche durch ihre Arbeit und ihr Engagement neu zu beleben.

Ohne große Ankündigungen oder Formalitäten versammelten wir junge Menschen, die bereits Teil des liturgischen Lebens waren, die Kirche, die Priester und einander kannten. Aus dieser Gruppe entstand eine Gemeinschaft, die bereits jetzt eine klare Identität hat.

Das erste offizielle Treffen der serbisch-orthodoxen Jugend in Bayern fand im Dezember 2024 auf Einladung der Priester aus drei Kirchengemeinden statt. Junge Gläubige aus München, Augsburg und Nürnberg gründeten bei diesem Treffen die Orthodoxe Jugendgemeinschaft Bayerns.

Im Frühjahr 2025 entstand der Zweig in München, womit die offizielle Arbeit der Orthodoxen Jugendgemeinschaft der Kirchengemeinde in München begann. Im April 2025 wurde das erste Projekt realisiert – ein Workshop für Kinder anlässlich der

Feiertage Palmsonntag (Vrbica) und Einzug in Jerusalem (Cveti). Ziel dieses Projektes war es, den jüngsten Mitgliedern der Kirchengemeinde die Bedeutung der bevorstehenden Feiertage durch ein interaktives und angepasstes Programm näherzubringen. Im Rahmen des Programms wurde ein Film für Kinder und Eltern gezeigt, gefolgt von einem Kreativworkshop im Saal der Kirchengemeinde in München. Diese Veranstaltung war zugleich das erste selbstständige

Projekt der Jugendgemeinschaft, das mit dem Segen, der Förderung und der geistlichen Unterstützung der Priester der Kirchengemeinde München realisiert wurde.

Kurz darauf folgte die erste humanitäre Aktion am Karsamstag, dem 19. April, unter dem Motto „Seid barmherzig, wie auch euer Vater barmherzig ist“ (Lukas, 6:36). Im Rahmen dieser Aktion besuchten Mitglieder der Gemeinschaft ältere Gemeindemitglieder, überreichten ihnen kleine Festge-

schenke und verbrachten Zeit im Gespräch und im Gebet.

Die Aktion war besonders bedeutsam, weil sie verschiedene Generationen im Geiste der Liebe, des Respekts und der Osterfreude verbunden hat. Damit wurde bezeugt, dass die Liebe zu Gott und zu einander die zwei größten Gebote Christi sind – untrennbar und wechselseitig bedingt. Genau darauf baut unser Glaube auf: im Leben in der Gemeinschaft, im Tragen der Lasten des anderen und im Aufbau der Kirche durch Werke der Barmherzigkeit und der Liebe.

Neben solchen Projekten beteiligen sich die Mitglieder der OJG SOK München aktiv am Leben der Kirche durch verschiedene Arten der Hilfe und Unterstützung: bei der

Organisation, der Vorbereitung der Räume, der Arbeit mit Kindern sowie bei humanitären Aktionen, die von der Kirchengemeinde organisiert werden.

Die regelmäßigen Treffen nach der Sonntagsliturgie dienen als Gelegenheit für geistliche Gespräche, Planung und gegenseitige Unterstützung.

Ziel der Gemeinschaft ist nicht nur das Versammeln junger Menschen, sondern der Aufbau einer stabilen Basis durch Gemeinschaft, Verantwortung und Lernen. Die Mitglieder der Jugendgemeinschaft haben die Möglichkeit, mit Unterstützung der Priester und durch vielfältige Vorträge mehr über den orthodoxen Glauben und das liturgische Leben zu lernen.

Die Fortsetzung der Arbeit der Jugendgemeinschaft in den kommenden Monaten wird neue Projekte, eine vertiefte Zusam-

menarbeit mit anderen Jugendinitiativen innerhalb der serbischen-orthodoxen Kirchengemeinde in Deutschland und Österreich sowie Vorträge und Pilgerreisen umfassen. Die Gemeinschaft wird weiterhin unter der geistlichen Leitung der Priester

der Kirche des Heiligen Johannes Vladimir und mit dem Segen Seiner Eminenz Metropolitan Grigorije, wirken.

Zum Schluss sagt die OJG SOK Minhen, dass die Türen dieser Gemeinschaft für alle offen stehen, die ihren Platz und Zuflucht suchen und durch ihre Energie, ihr Wissen und ihr Engagement zum Aufbau eines lebendigen und starken Fundaments der Kirchengemeinschaft Beitragen möchten.

Marija Petronijević und Uroš Savić

EINE PILGERREISE

Mit dem Segen und im Gebetsgemeinschaft mit unseren Priestern, Vater Ilija und Vater Dragiša, machten wir uns auf eine Pilgerreise in das gesegnete Land Griechenland – die Wiege der Orthodoxie und ein Ort, an dem zahlreiche heilige Gottesfreunde unauslöschliche Spuren hinterlassen haben. Dank der Reiseagentur Travelhaus Köln, unter der Leitung von Herrn Nemanja Hrncjez, war die Reise außerordentlich gut organisiert, und jeder Moment verlief im Geist des Friedens, der Liebe und der christlichen Freude.

Unsere Reise begann am Flughafen in München, von wo aus wir, mit dem Segen und Freude im Herzen, in Richtung Athen aufbrachen. Nach der Ankunft brachte uns der Transfer auf die Insel Euböa, in die Stadt Chalkida. Bereits am ersten Ziel begegneten wir einer tiefgreifenden und inspirierenden Erfahrung – dem Besuch des Klosters des Heiligen Johannes des Russen, einer heiligen Stätte, die unauslöschliche Spuren im Herzen jedes Pilgers hinterlässt.

Der Heilige Johannes der Russe war ein junger orthodoxer Soldat aus Russland, der Anfang des 18. Jahrhunderts nach seiner Gefangennahme im Krieg gegen die Türken in die Sklaverei nach Kleinasien verschleppt wurde. Trotz der Folterungen und Versuche, ihn vom Glauben abzubringen, blieb er standhaft in Christus und zeugte durch Demut, Fasten und Gebet. Er entschlief im Herrn im Jahre 1730, und der Herr verherrlichte ihn mit unverwes-

lichen Reliquien, die bis heute im Neuen Prokopion auf Euböa aufbewahrt werden, wo viele Gläubige Trost und Heilung suchen.

Auch wir haben in Stille und Frömmigkeit die heiligen Reliquien des Heiligen Johannes des Russen verehrt – eine Handlung, die sich tief in das Herz jedes Gläubigen einprägt. In der Kapelle des Klosters werden auch persönliche Gegenstände des Heiligen aufbewahrt: sein Gürtel und seine Mütze, die die Pilger üblicherweise auf sich legen, begleitet von Gebeten um Gesundheit und Schutz. Wir verbrachten die Nacht im Klosterquartier, in einer Ruhe und Stille, die die Gedanken beruhigt – getragen von der geistlichen Kraft und dem Trost, die uns der Heilige bereits zu Beginn unseres Weges geschenkt hat.

Am nächsten Morgen, noch tief beeindruckt vom Vortag, begaben wir uns zum Hafen von Piräus, von wo aus wir mit der Fähre auf die Insel Ägina übersetzten. Ägina, bekannt nicht nur für ihre ruhigen Landschaften und weithin gerühmten Pistazien, ist einer der kostbarsten Orte der orthodoxen Welt – eine Insel, auf der sich das Herz des Pilgers auf natürliche Weise dem Himmel zuneigt. In der gleichnamigen Hauptstadt machten wir nach einer kurzen Rast auf den Weg zu einem der geistlichen Pfeiler der modernen Orthodoxie – dem Kloster des Heiligen Nektarios von Ägina.

Das Kloster des Heiligen Nektarios wurde an dem Ort errichtet, an dem der Heilige die letzten Jahre seines Lebens verbrachte und eine Frauengemeinschaft gründete, die der

Allerheiligsten Dreifaltigkeit geweiht war. Heute ist dies ein Ort des Gebets, des Trostes und der Heilung, der Tausende von Pilgern anzieht. Im Kloster befinden sich die alte Kirche und das Kloster der Heiligen Dreifaltigkeit, eine neue Kirche im byzantinischen Stil mit Kuppel und Glockentürmen, die Zelle, in der der Heilige Nektarios lebte, eine Kapelle mit seinem ursprünglichen Grab sowie ein silberner Sarkophag mit seinen Reliquien und einer wundertätigen Ikone, bedeckt mit goldenen und silbernen Plättchen – ein Zeichen des Dankes all jener, die durch Gebete Hilfe empfangen haben.

Der Heilige Nektarios von Ägina war Bischof, Asket und Hirt der Kirche Christi. Er wurde 1846 in Silivria geboren und widmete sein Leben dem Glauben, der Demut und dem Dienst am Nächsten. Nach Verleumdungen in Alexandria zog er sich nach Athen zurück und dann nach Ägina, wo er ein Frauenkloster gründete und seine letzten Jahre im Gebet verbrachte. Er entschlief im Herrn im Jahr 1920 und der Herr verherrlichte ihn durch unverwesliche Reliquien und zahlreiche Wunder. Im Jahr 1961 wurde er heiliggesprochen und wird heute als großer Heiler verehrt, besonders von schwer Erkrankten.

Innerhalb des Klosters kommen Gläubige mit Gebet und Hoffnung. Besonders gefragt sind Fläschchen mit geweihtem Öl des Heiligen Nektarios, das im Glauben als heilkräftig gilt. Gläubige bringen Tücher, Kissenbezüge und andere Gegenstände, die sie auf den Sarkophag legen und als Segen mit nach Hause nehmen. Schwer Kranke haben mit Segen die Möglichkeit, sich auf das Bett des Heiligen

in seiner Zelle zu legen und dort in Stille zu beten. An einem besonderen Ort im Kloster werden Namen zum Gebetsgedenken eingetragen, als Zeugnis des Glaubens und des Vertrauens in die Fürsprache des Heiligen.

An diesem Tag erlebten wir, jeder auf seine Weise, ein stilles Wunder – die Begegnung mit dem Heiligen, der nicht aufhört, bei jedem gegenwärtig zu sein, der sich ihm mit aufrichtigem Herzen zuwendet. In der Stille des Klosterhofes, im Licht, das über das gewöhnliche Sonnenlicht hinausging, spürten wir, dass der Glaube keine Abstraktion ist, sondern lebendige Wirklichkeit. Der Heilige Nektarios empfing uns wie ein stiller, aber gegenwärtiger geistlicher Vater – in jedem Stein, jedem Baum und jedem Blick zum Himmel.

In der abendlichen Stille versammelten wir uns in seinem Zimmer, erfüllt von Licht und Gebet, und lasen gemeinsam den Akathistos zum Heiligen Nektarios. In jeder Strophe war seine Nähe zu spüren, und jedes Wort war Trost und Hoffnung. Es war ein Moment, der in uns als ein unauslöschlicher Segen bewahrt, bleiben wird.

Wir besuchten auch das nahegelegene Kloster der Heiligen Katharina, nicht weit vom Kloster des Heiligen Nektarios entfernt. An diesem stillen und heiligen Ort wird eine wundertätige Ikone des Heiligen Spyridon aufbewahrt, von der Gläubige berichten, dass sie die Augen öffnet und schließt – als würde uns der Heilige selbst anschauen und uns mit einem sanften Blick an die unaufhörliche Gegenwart der göttlichen Gnade erinnern. Die Ikone befindet sich an dem Ort, an dem der Heilige Spyridon der Überlieferung nach viele

Gebete erhört hat und bis heute eine Quelle geistlichen Trostes für zahlreiche Pilger bleibt.

Das Kloster der Heiligen Katharina auf Ägina wurde an dem Ort errichtet, wo auf das Gebet des Heiligen Nektarios und der Nonnen hin aus einem trockenen Brunnen Wasser zu fließen begann. Seitdem ist dieser heilige Ort zu einer Quelle des Gebets, des Trostes und wunderbarer Heilungen geworden.

Am dritten Tag unserer Pilgerreise haben wir uns früh am Morgen zur Heiligen Liturgie versammelt – in der Kirche, in der einst der Heilige Nektarios selbst der Allerheiligsten Dreifaltigkeit diente. Diese heilige Gelegenheit, dort zu stehen, wo auch er stand, an der Liturgie teilzunehmen an dem Ort seiner Gebete, hinterließ bei jedem von uns einen tiefen Eindruck. Noch größere Ehre und Trost erlebten wir, als unsere Priester, gemeinsam mit anderen Priestern, die Heilige Liturgie feierten und uns mit den Heiligen Mysterien zur Kommunion brachten.

Es war eine Liturgie der Stille und des Lichts, voll von Sanftmut, Seufzern und Gebet. Und als eine der Nonnen das „Agni Parthene“ sang – eine Hymne an die Muttergottes, die der Heilige Nektarios selbst geschrieben hat – öffnete sich das Herz jedes Pilgers. Es war ein Moment, der nicht vergessen wird – als viele Augen voller Tränen waren, nicht aus Trauer, sondern aus stiller Freude und Dankbarkeit, dass wir gerade dort waren, gemeinsam im Gebet vor Gott.

Nach der Liturgie, erfüllt von der Gnade und der Stille, die in der Seele nach der Kommunion bleibt, machten wir uns auf den Weg zurück zum Hafen von Piräus und setz-

ten dann den Weg ins Herz von Athen fort. Wir gingen am Syntagma-Platz und dem Parlamentsgebäude vorbei, setzten unseren Weg durch den malerischen Platz Plaka fort, kamen zum Sitz der Erzdiözese, wo man den historischen Geist der griechischen Kirche und ihre Würde in der modernen Zeit spürt.

Ein Teil unserer Gruppe begab sich zur berühmten Akropolis, dem Symbol der antiken Zivilisation. Nicht weit von dort befindet sich der Areopag – ein Felsen, von dem der heilige Apostel Paulus das Evangelium den Athenern predigte. An diesem Ort steht auch heute noch eine Bronzetafel mit seiner Rede, wie sie in der Apostelgeschichte (17, 22–31) aufgezeichnet ist, in der er aufruft, den Götzendienst aufzugeben und den „unbekannten Gott“ kennenzulernen – den einzigen lebendigen Gott, in dem wir „leben, uns bewegen und sind“. An diesem Ort zu stehen bedeutet, die lebendige Verbindung zwischen unserem Glauben und seinen Wurzeln zu spüren.

Der andere Teil unserer Gruppe besuchte das Kloster des Heiligen Ephraim des Neuen im Ort Nea Makri, östlich von Athen. Das Kloster ist dem Großmartyrer Ephraim gewidmet, einem Mönch und Asketen aus dem 15. Jahrhundert, der im Jahr 1426 von den Türken gefoltert und aufgehängt wurde. Seine Reliquien wurden im Jahr 1950 durch göttliche Eingebung entdeckt, begleitet von wundertätigem Wohlgeruch. Der Heilige Ephraim wird als Schutzpatron der Kinder, der Jugend und der Schwerkranken verehrt, und sein Grab bleibt ein Ort des Gebets, der Hoffnung und der Heilung.

Diesen Tag beendeten wir mit der Ankunft im Ort Loutraki, wo wir nach einem geistlich

reichen Tag Frieden und Stille fanden vor dem nächsten gesegneten Weg. Schon am nächsten Morgen machten wir uns auf den Weg zum Kloster des Heiligen Patapios, das hoch in den Gerania-Bergen liegt, oberhalb der Stadt, mit Blick auf den Korinthischen Golf.

Das Kloster des Heiligen Patapios, oberhalb von Loutraki, wurde im Jahr 1952 auf den Fundamenten einer Einsiedelei aus dem 13. Jahrhundert errichtet und ist heute bekannt als ein Ort des Gebets, des Trostes und der Heilung. Die Reliquien des Heiligen Patapios ruhen in einer Höhle, zu der 144 Stufen führen, die die Pilger in Stille überwinden und dabei geistliche Reinigung suchen. Der Heilige Patapios, geboren in Theben, zog sich schon in jungen Jahren in die Wüste zurück und widmete sein Leben dem Gebet und der asketischen Mühe. Seine Gabe der Heilung wirkt auch heute noch durch die heiligen Reliquien.

Unser Weg führte uns weiter über den Kanal von Korinth – ein imposantes ingenieurtechnisches Werk, das den Peloponnes vom restlichen griechischen Festland trennt und die Ägäis mit dem Ionischen Meer verbindet. Der schmale Kanal, in den Fels gehauen, raubt einem den Atem und zeugt von der Verbindung zwischen Geschichte und menschlicher Leistung.

Nach einem kurzen Aufenthalt erreichten wir Nafplio – eine der schönsten Städte Griechenlands, gelegen an der Küste des Argolischen Golfs. Die ehemalige Hauptstadt des befreiten Griechenlands bezaubert mit ihrer Eleganz, ihren engen Gassen, blumengeschmückten Balkonen und dem heiteren mediterranen Geist. Überall spürt man die Verbindung von byzantinischem, venezia-

nischem und osmanischem Erbe, und der Blick auf die Festung Palamidi, die hoch über der Stadt liegt, zeugt von stürmischen Zeiten und dem stolzen Geist des Volkes.

In der Altstadt besuchten wir die Kirche des Heiligen Spyridon, einen Ort, der von Geschichte geprägt ist. Vor ihren Türen wurde im Jahr 1831 der erste Gouverneur Griechenlands, Ioannis Kapodistrias, ermordet. An der Wand befindet sich eine Gedenktafel, und in einer Nische eine Spur des Geschosses – ein stummer Zeuge jenes tragischen Tages.

Unseren letzten Tag beendeten wir mit der Rückkehr ins Hotel und den Vorbereitungen für die Heimreise. Obwohl die Reise ihrem irdischen Ende zunging, hat jede Pilgerfahrt ihre tiefere Fortsetzung – sie endet nicht dort, wo die Schritte aufhören, sondern dauert an, solange in uns der Glaube, die Erinnerung und die Dankbarkeit leben.

Am Ende möchten wir unseren aufrichtigen und tiefen Dank unseren Priestern, Vater Ilija und Vater Dragiša, aussprechen, die uns durch das ganze Pilgerfahrt mit Gebet, Segen und väterlicher Güte begleitet haben. Besonderer Dank gilt Nemanja Hrnjez, ohne dessen Mühe und Hingabe diese Reise nicht möglich gewesen wäre – danke ihm, dass er es uns ermöglicht hat, durch die Heiligtümer Griechenlands zu schreiten und das zu berühren, was mit Worten nicht beschrieben werden kann.

Und natürlich – Dank an unsere liebe Gruppe. Für jedes Lächeln, für die gemeinsamen Gebete, für die Unterstützung, für die Stille und für die Freude. Für die Freundschaften, die entstanden sind, und die Erinnerungen, die bleiben werden.

DAS ERSTE ÖKUMENISCHE KONZIL UND SEINE FOLGEN

Das Erste Ökumenische Konzil war ein wichtiger und bedeutender Schritt in der Geschichte des Christentums, da es versuchte, viele Probleme und Fragen zu lösen, die sich über fast

300 Jahre christlicher Geschichte entwickelt hatten. Eines der Hauptthemen dieses Konzils war die Lehre des Arius, die den Glauben infrage stellte, dass Jesus Christus der Sohn Gottes sei. Diese Häresie stellte somit das Bekenntnis zur Wahrheit Gottes als Heiliger Dreifaltigkeit in Frage. Mit anderen Worten: Wenn Jesus Christus nicht der Sohn Gottes ist und nicht gleich dem Vater, dann haben wir auch keinen Glauben an die Heilige Dreifaltigkeit mehr, und das ist das Fundament von allem, woran wir Orthodoxe glauben.

Während wir darüber schreiben, ist vielen Menschen wahrscheinlich nicht vollständig klar, ob diese Lehre überhaupt etwas mit ihrem Leben zu tun hat. Oft bekreuzigen wir uns automatisch mit drei Fingern, im Namen des Vaters, des Sohnes und des Heiligen Geistes, und bekennen den Glauben an Gott als Heilige Dreifaltigkeit, doch zugleich bleibt uns in der Regel die Verbindung zwischen diesem Glauben und unserem Alltag unklar. Dieser Text ist ein kleiner Versuch zu zeigen, dass das Bekenntnis zu einem Gott in der Heiligen Dreifaltigkeit nicht nur darauf abzielte, unsere Glaubenslehre zu festigen, sondern auch

unsere Weltanschauung, unser Verständnis zwischenmenschlicher Beziehungen – insbesondere zwischen Männern und Frauen – veränderte und beeinflusste.

Oft wird uns die Idee einer Art Unterordnung der Frau gegenüber dem Mann als „orthodoxe Vorstellung“ von Ehe und Beziehungen vermittelt. Verschiedene „geistliche Lehrer“ in digitalen Medien behaupten, dass gerade „Unterordnung“ und „Gehorsam“ von Frauen das seien, was die Orthodoxie lehre. Da dies für viele als selbstverständlich und naturgemäß (vor allem männlich) erscheint, werden solche Inhalte als Anpassung an die Erwartungen der Mehrheit vermittelt, die dies hören möchte. „Unterordnung“ und „Gehorsam“ ermöglichen es uns, ohne große Anstrengung, Konflikte oder eigenes Wachstum mit unseren Nächsten umzugehen.

Um solchen Ideen zusätzlich Gewicht zu verleihen, werden uns Argumente aus der Heiligen Schrift als absolute Beweise und unfehlbare Autoritäten präsentiert. Ein Beispiel hierfür sind Verse aus dem ersten Brief des Apostels Paulus an die Korinther (Neues Testament). Darin finden sich Passagen, die angeblich die Idee der notwendigen Unterordnung der Frau gegenüber dem Mann als göttliches Gebot stützen sollen:

„Doch ich will, dass ihr wisst: Jeder Mann sei Haupt Christi, der Mann aber sei Haupt der Frau, Gott aber sei Haupt Christi“ (1 Kor 11,3).

Auf den ersten Blick scheint es, als wolle uns Paulus sagen, dass das Wort „Haupt“ auf die unabdingbare Notwendigkeit hinweist, dass Frauen Männern untergeordnet sein sollen. Diese Verse stammen aus dem ersten Jahr-

hundert des Christentums, und die Beziehungen zwischen den Personen Gottes (der Heiligen Dreifaltigkeit) waren damals noch nicht klar und präzise erklärt. Da Paulus in seinen Versen die Beziehung zwischen Mann und Frau direkt mit der Beziehung zwischen Vater und Sohn verknüpft, ist es notwendig, diese Beziehung zu verstehen: Ist der Sohn wirklich der Sohn Gottes oder irgendwie dem Vater untergeordnet? In welchem Sinne ist er untergeordnet? Was bedeutet das für unsere Beziehungen, insbesondere zwischen Männern und Frauen – sollen auch wir hierarchische Strukturen übernehmen, weil dies auf die Beziehung Gottes zueinander übertragen wird?

Um dies zu verstehen, müssen wir sehen, was das Wort „Haupt“ bei Paulus bedeuten kann: „Der Mann ist das Haupt der Frau, Gott aber das Haupt Christi“ (1 Kor 11,3). Bedeutet „Haupt“ Dominanz, Macht oder Hierarchie? Um dies zu verstehen, müssen wir es im Kontext der Lehre von der Heiligen Dreifaltigkeit betrachten, damit alles klar wird. Denn wenn das Wort „Haupt“ keine ungerechte Beziehung zwischen Sohn (Jesus Christus) und Gott (Vater) impliziert, kann es auch im zwischenmenschlichen Kontext (zwischen Frau und Mann) keine solche Bedeutung haben.

Die Bedeutung des Ersten Ökumenischen Konzils und seine Verteidigung des Glaubens gegen die arianische Häresie haben uns auch ein Verständnis für das Wort „Haupt“ und die Verse des Apostels Paulus gegeben. Was tat dieses Konzil? Das Erste Ökumenische Konzil verteidigte den Glauben an die „Gleichwesenheit“ – also den Glauben, dass alle drei Personen der Heiligen Dreifaltigkeit die gleiche

Wesenheit besitzen, ewig sind und einen Gott bilden. Damit wurde innerhalb der Heiligen Dreifaltigkeit jede mögliche Interpretation von Ungleichheit, Unterordnung, Ungerechtigkeit oder Machtmissbrauch zwischen den Personen ausgeschlossen.

Mit anderen Worten: Wenn in der Beziehung der Heiligen Dreifaltigkeit (Vater, Sohn und Heiliger Geist) keine Unterordnung, Ungerechtigkeit, Angst oder Gewalt existiert, dann sind dies genau die Werte und Anweisungen für unsere zwischenmenschlichen Beziehungen. Die Verteidigung des orthodoxen Glaubens im Jahr 325 war somit nicht nur die Verteidigung eines abstrakten Glaubens, wie es uns heute erscheinen mag, sondern auch eine Lehre darüber, wie wir miteinander umgehen sollten.

„Doch ich will, dass ihr wisst: Jeder Mann sei Haupt Christi, der Mann aber sei Haupt der Frau, Gott aber sei Haupt Christi“ (1 Kor 11,3). Aus der Perspektive des großen theologischen Sieges des Ersten Ökumenischen Konzils, das die Gleichheit von Vater und Sohn verteidigte, wurde zugleich die wesentliche Gleichheit von Mann und Frau bestätigt. Der Glaube an die Gleichwesenheit von Vater und Sohn nimmt dem Wort „Haupt“, das Paulus benutzt, jede Bedeutung von Macht, Herrschaft, Ungerechtigkeit oder Unterordnung. „Haupt“ kann Sorge, Aufmerksamkeit, Fürsorge, Pflege oder Wachsamkeit bedeuten – alles im Kontext der Liebe, durch die die Beziehung bestimmt wird.

Die Klarstellung, die das Erste Ökumenische Konzil im Kampf gegen die Arianer brachte, beseitigte jede Art von Hierarchie der Macht zwischen Vater und Sohn, da beide die gleiche

Wesenheit besitzen. Ihre Beziehung ist relational, da sie dieselbe Natur teilen, und jede Theologie der Überlegenheit oder Macht wird aufgehoben. In Gott, als drei Personen (Vater, Sohn, Heiliger Geist), gibt es keinen hierarchischen Herrschaftsanspruch, sondern nur Liebe als Grundlage der Existenz Gottes. Gott ist Liebe, weil er als Liebe zwischen den drei Personen existiert – Vater, Sohn und Heiliger Geist.

So zeigt uns der Glaube, für den das Erste Ökumenische Konzil kämpfte, dass es nicht nur um die richtige Lehre über Gott ging, sondern auch um den richtigen Glauben in Bezug auf den Menschen, unsere Beziehungen und den Alltag. Indem die Kirche für den Glauben an die Gleichwesenheit von Vater und Sohn kämpfte, kämpfte sie auch für die Einführung einer neuen Art von Beziehungen zwischen Menschen, insbesondere zwischen Männern und Frauen.

Wenn wir heute die Heilige Schrift lesen, müssen wir die Lehre der Kirche berücksichtigen, die zur Zeit der Abfassung der Briefe des Apostels Paulus noch nicht vollständig definiert war. Das bedeutet, dass wir beim Lesen des ersten Korintherbriefes im Neuen Testament die gesamte Geschichte der Kirche und die Lehre des Ersten Ökumenischen Konzils berücksichtigen müssen, das erfolgreich neue Leitlinien für unser tägliches Leben definierte.

Obwohl der orthodoxe Glaube in Bezug auf zwischenmenschliche Beziehungen seit dem Ersten Ökumenischen Konzil mehr als klar ist, konnte die Kirche in der Geschichte oft nicht alle kulturellen Unterschiede vollständig überwinden, die das Lernen der Kirche beeinflussten. Wenn jedoch die christliche Theologie durch ihren großen Kampf die wesent-

liche Lehre über Gott als Heilige Dreifaltigkeit hervorgebracht hat, in der jede Person von Vater, Sohn und Heiligem Geist dieselbe Wesenheit und Natur besitzt, dann schützt und bestätigt diese Lehre mehr denn je die grundlegende Einheit von Mann und Frau. Mit anderen Worten: Der Glaube der Kirche und der Sieg des Ersten Ökumenischen Konzils über Feinde und Häresien kultivieren jeden von uns, unsere Gewohnheiten und Weltanschauung zu ändern, wenn sie nicht mit der Wahrheit des Glaubens übereinstimmen, die von uns verlangt, dass wir in Gott wachsen.

Die klare Definition der „gleichen Wesenheit“ in der Gotteserkenntnis gibt uns einen völlig anderen Einblick in 1 Kor 11,3-17. Die Bedeutung darf nicht auf den Text des Paulusbriefes allein beschränkt werden, ohne die Geschichte der Kirche und ihre ökumenischen Konzile zu berücksichtigen. Mit der theologischen Lehre der Kirche über Gott können wir zu diesen Versen zurückkehren und etwas ganz anderes erkennen, als die vereinfachende Interpretation, die Unterordnung und Gehorsam der Frau gegenüber dem Mann aufzwingen wollte.

Abschließend gibt es keinen besseren Weg, als diesen Text mit einem Zitat des Apostels Paulus zu beenden, das die Neuerung, die das Christentum in unser Leben gebracht hat, zusätzlich bestätigt und uns als verantwortliche Apostel dieses neuen Glaubens beschreibt:

„Doch im Herrn ist weder der Mann ohne die Frau noch die Frau ohne den Mann. Denn wie die Frau vom Mann ist, so ist auch der Mann durch die Frau, und alles ist von Gott“ (1 Kor 11,11-12).

Prof. Dr Rastko Jović

SYNODALITÄT, EINSTIMMIGKEIT UND WÖRTER, DIE IHRE BEDEUTUNG VERLIEREN

Es gibt bestimmte Wörter im kirchlichen Leben, deren Bedeutung wir voraussetzen, aber oft ist sie unklar und ihr Verständnis variiert von Mensch zu Mensch. Zu

dieser nebligen Gruppe gehören: Segen, Gnade, Buße, aber auch Spiritualität und Religiosität – und unter ihnen die Synodalität. Alle diese Begriffe implizieren eine Art Selbstverständlichkeit, die aus häufiger Verwendung und weniger häufigem Nachdenken entsteht. In diesem Sinne ist Synodalität ein problematischer Begriff.

Wir alle wissen, was ein Konzil oder eine Versammlung ist, d. h. wir nehmen auf verschiedene Weise daran teil, indem wir uns um ein Ereignis oder eine Idee mit einem bestimmten Ziel versammeln. Auch wenn ein Konzil profane Aspekte haben kann, ist es im Bewusstsein der Menschen nach wie vor mit der Kirche verbunden. Volksversammlungen, wie sie bei den Serben üblich sind, finden häufig im Rahmen von Pfarr- oder Dorffesten statt. In gewisser Weise hat der Begriff Synodalität also noch einen Teil seiner ursprünglichen Bedeutung bewahrt – die eucharistische Versammlung um Christus. Denn jedes kirchliche, Dorf- oder Stadtfest impliziert neben Freude und gemeinsamer nachliturgischer Mahlzeit auch die liturgische Vorbereitung.

Obwohl die Synodalität etwas von ihrer ursprünglichen Bedeutung behalten hat, bleibt sie im Alltag der Christen unklar, da uns die eu-

charistische Versammlung, das mystische und sakramentale Zusammenkommen, das das Bild der Synodalität in ihrer absoluten und vollen Bedeutung darstellt, verborgen ist. „Wo zwei oder drei in meinem Namen versammelt sind, da bin ich in ihrer Mitte“ (Mt. 18,20), sagt Christus, und indem wir uns versammeln, um Ihn unter uns zu haben, treten wir in die von Ihm eingesetzte Versammlung ein, in der Er mit uns ist und die Kirche zur synodalen Gemeinschaft macht.

In der Sprache der Kirche überträgt die Synodalität ihre Bedeutung auch auf die Zusammenkünfte des Bischofskollegiums, um Fragen zu lösen, deren problematische Antworten potenziell die kirchliche Einheit gefährden könnten. Die Bischöfe, die jeweils ihre eigene eucharistische Versammlung repräsentieren, versammeln sich an einem Ort, bilden ein Konzil und sprechen im Plural über sich selbst, da wir alle mit ihnen dort sind. Sakramental stehen wir nicht hinter ihnen, sondern um sie herum, und nehmen an derselben Synodalversammlung teil, deren Entscheidungen „dem Heiligen Geist und ihnen (uns) gefallen“ werden.

In diesem Sinne ist jedes Konzil eine Pluralität, aber in der Kirche verstehen wir Pluralität oft als etwas Negatives, das im tiefen Widerspruch zu einem anderen, leicht vorausgesetzten Begriff steht – der Einstimmigkeit, die Synodalität voraussetzt. Bei der Einstimmigkeit geraten wir erneut in die Gefahr von Vereinfachungen und Fehlinterpretationen. Semantisch ähnelt die Einstimmigkeit zu sehr dem Einheitsdenken, und wenn man sie mit Synodalität gleichsetzt, verliert diese ihre wahre Bedeutung und wird zu einer Art autokratischem Gebilde, das nur eine Meinung

zulässt und ideologisch für alle verbindlich ist.

Die Realität der Synodalität sieht jedoch ganz anders aus. Auch wenn Synodalität und Vorrang, wie uns Erzbischof Kallistos Ware lehrt, untrennbar miteinander verbunden sind – da der Erste aufgrund der eucharistischen Natur der Kirche das Konzil leiten muss – muss er zugleich das Konzil um sich haben, das ihn umgibt und dem er vorsteht. Dieses Konzil besteht aus den Bischöfen (früher auch Laien), die jeweils ihre eigene Wahrheit neben der kirchlichen Wahrheit tragen. Somit sind ihre Leben, Denkweisen und die Art der Gemeinschaft, zu der sie berufen sind, unterschiedlich, aber alle sind absolut und eindeutig gleich wichtig.

In diesem Zusammenhang liefert eine der schönsten Metaphern für Synodalität der frühchristliche Text „Pastor von Hermas“ aus dem 2. Jh. Dort wird Synodalität als Turm beschrieben, der aus Steinen unterschiedlicher Form und Qualität gebaut wird, um stark und stabil zu sein. Einige Steine sind glatt und rund, andere rau und beschädigt. Sie unterscheiden sich also in Form und Zusammensetzung, aber nur der „reue“ Stein, der sich nicht in den Turm einfügen will, bleibt außen vor.

Die sieben berühmten ökumenischen Konzilien versammelten alle Bischöfe der Kirche, um Fragen zu behandeln, die spaltend wirkten. Es musste eine Lehre auftauchen, die den Leib der Kirche tief untergrub, und wer sie verbreitete, musste einflussreich sein – nicht jeder konnte ein Häretiker sein. Charisma und Stellung waren notwendig, um den Leib zu erschüttern, „den die Pforten der Hölle nicht überwinden werden“ (Mt. 16,18). Auf den Konzilien hatte jeder Bischof eine Stimme, mit der

er entweder die Notwendigkeit bestätigte oder ablehnte, dass ein „sklerotisches Glied“ aus dem Leib entfernt werden müsse. Beim ersten ökumenischen Konzil von Nicäa, so Kallistos Ware, gab es vielleicht nur zwei Stimmen gegen die Entscheidung der Kirche über Arianismus, aber für das synodale Handeln waren auch diese beiden Stimmen genauso wichtig wie alle anderen, die zustimmten. Einheitsdenken gab es also nicht, aber die Einstimmigkeit, die Synodalität herstellt, war vorhanden.

So hat die Kirche über die Jahrhunderte funktioniert (die sieben ökumenischen Konzile, die berühmten Palamiten-Konzile des 14. Jh. und der bedeutende Konzil von Konstantinopel 1872, der die Häresie des Ethnophiletismus verurteilte). Und wie die Kirche weiterhin in der Geschichte existiert, wird es auch in Zukunft Konzile geben – auf lokaler Ebene sicher, hoffentlich auch ökumenisch.

Auch wenn wir heute die Probleme, die den Leib der Kirche spalten, nicht unmittelbar vor uns sehen, sind sie doch vorhanden: Meinungsverschiedenheiten, politische Einflüsse und soziale Umwälzungen verletzen den Leib der Kirche. In diesem Sinne hat die Synodalität als wesentliche Eigenschaft der Kirche, die durch Konzile Wunden heilt, ihre Rolle in der heutigen Zeit. Und wie jede Zeit ihre eigenen Merkmale trägt, werden sich auch zukünftige Konzile auf Weisen manifestieren, die wir historisch nicht gewohnt sind, aber sie werden stets das offenbaren, was dem Heiligen Geist und denjenigen, die sich in Ihm versammeln, gefällt.

Zur Ganzheit des Leibes und des einstimmigen Geistes in ihm.

Stojana Valan

DAS GEMEINSAME OSTERDATUM – EINE THEOLOGISCHE FRAGE?

Die Berufung des Ersten Ökumenischen Konzils in Nizäa im Jahr 325 bedeutete vieles: Der christliche Glaube hat sich in der Welt längst etabliert und wird nicht mehr als neuartige jüdische Randgruppe wahrgenommen. Nachdem die Christen im Römischen Reich verfolgt wurden, werden sie unter Kaiser Konstantin privilegiert und als dominierende Religion forciert, mit dieser neuen Realität muss die Kirche zurechtkommen. Aufgrund der neuen Stellung und des Wachstums zu einer gewichtigen Institution muss sie sich nun von innen wie von außen selbst definieren, eine feste christliche Identität vorzeigen können und entsprechend der neuen Realität strukturieren. Dazu gehört besonders die Definition des Glaubens sowie die Organisation als Weltkirche. Dies ist, wie die Ereignisse vor, während und besonders nach Nizäa zeigen, eine Herausforderung.

Das Konzil hat drei große Entscheidungen getroffen, die entweder den Glauben definieren oder zur Organisation der Kirche beitragen. Die bekannteste und wichtigste Entscheidung, das Glaubensbekenntnis

von Nizäa leistet den größten Beitrag in der Selbstdarstellung der Kirche, mit dessen Hilfe der Rechte Glaube bekräftigt und von Irrlehren, insbesondere die des Arius, abgegrenzt und geschützt werden soll. In den 20 Kanones des Konzils werden organisatorische, seelsorgerische und disziplinäre Fragen des Lebens der Kirche thematisiert, die mit dem Wachstum des Christentums einhergehen und die Kirche auf ihre neue Rolle vorbereiten sollen. Eine Besonderheit bei der Einordnung ist in der letzten Entscheidung festzustellen: Das gemeinsame Osterdatum. Ist die Entscheidung, dass die gesamte Kirche von nun an das Fest aller Feste an demselben Tag feiern soll eine Frage der Organisation der Kirche oder ihres Glaubens und warum war diese Entscheidung so wichtig? Dies gilt es näher darzustellen.

Aus dem Rundschreiben Kaiser Konstantins an die Kirchen unmittelbar nach dem Konzil von Nizäa ist zu entnehmen, dass neben den Streitigkeiten um Arius gerade das Problem des uneinheitlichen Ostertermins das Hauptanliegen des Konzils war.

In der gesamten Kirche herrschte Einklang über die theologische Bedeutung des Festes aller Feste. Das Osterfest übertrifft alle anderen christlichen Feiertage, da es die Auferstehung Jesu Christi von den Toten feiert, den zentralen Inhalt des christlichen Glaubens und die Grundlage für die Hoffnung auf ewiges Leben. Unklarheit herrschte aber darüber, wann man das Fest begehen sollte. Die aus dem Judentum hervorgehenden Christen begingen das Osterfest zur selben Zeit, in welcher die Synagoge Passah, den Auszug des Volkes Israels aus Ägypten und dessen Befreiung, feierte. Das Osterfest gilt als die neue Passah, weil wir die Befreiung aus der Knechtschaft des Todes feiern. Das jüdische Passahfest fand am ersten Vollmond nach der Tagundnachtgleiche im Frühjahr, bzw. am 14. Tag des Monats Nisan statt (der erste Monat mit Frühlingsneumond). Die Judenchristen feierten das Auferstehungsfest demnach nicht bindend an einem Sonntag, sondern an einem beliebigen Wochentag. Wie schwierig der Weg zum einheitlichen Osterdatum werden würde, zeigte sich in diesem Fall. Man musste zuerst dafür sorgen, das

Auferstehungsfest an einem Sonntag zu feiern. Auch zeigt diese Kontroverse den langanhaltenden Prozess der Identitätsfindung und Unabhängigkeitsbestrebung der Christen von der jüdischen Tradition.

Bis zum Ende des 2. Jh. wurde in Kleinasien das Auferstehungsfest am Tag des jüdischen Passahfests gefeiert. Diese Praxis wurde als "Quartodezimanismus" bezeichnet (vom lateinischen "quattuordecim", vierzehn). In den Kirchen Syriens, Mesopotamiens und Kilikiens verlegte man das Auferstehungsfest am nächsten Sonntag des jüdischen Festes. Noch vor Nizäa beschloss die Lokalsynode von Arles (314) im 1. Kanon, dass die Christenheit auf der gesamten Erdkugel das Fest aller Feste am selben Tag feiern soll. Hier kommen wir nun zur Komplexität der Problematik: Es gab drei unterschiedliche Berechnungsmethoden. Die jüdische Methode, die alexandrinische und die römische.

In Alexandrien berechnete man das Osterdatum unabhängig vom jüdischen Passahfest. Dessen Grundsatz war, dass der Ostersonntag nach der Frühlings-Tagundnachtgleiche liegen musste, die damals mit dem 21. März des julianischen Jahres identifiziert wurde. Weil die Mondzyklen in Rom und Alexandrien nicht einheitlich waren, kam es gelegentlich zu verschiedenen Daten. Dennoch verständigte man sich um den Frieden in der Kirche in solchen Fällen auf ein einheitliches Datum.

Was beschlossen nun die Väter von Nizäa? Eine schriftliche Entscheidung hierzu ist nicht erhalten, jedoch kann man aus Quellen des 4.-6. Jh. die Beschlüsse rekonstruieren, wie z.B. die Stellungnahme Kaiser Konstantins an die Kirchen (Eusebius von Cäsarea, Über das Leben Konstantins III, xviii). In diesem wird vehement die Unabhängigkeit vom jüdischen Passahfest betont. Stattdessen wird das Auferstehungsfest am ersten Sonntag nach dem Vollmond, der auf die Frühjahrs-Tagundnachtgleiche folgt, gefeiert und damit der alexandrinischen Berechnungsmethode der Vorrang gegeben. Alexandrien, als Stadt der Wissenschaft, berechnet mithilfe von mathematischen und astronomischen Gesetzen das Osterdatum und verkündet es Rom. Damit herrschte folgende Situation: Die gesamte Kirche gegen einige Kirchen des Ostens und dessen Berechnung, die sich weiterhin nach dem jüdischen Passahfest richtet.

Es ist wenig verwunderlich, dass die Frage des Ostertermins für Kaiser Konstantin so wichtig war. Man kann davon ausgehen, dass die Frage des Ostertermins für die Laien das Hauptthema des Konzils war, weil es ihren Alltag betraf. Das liturgische Leben, die Fastenzeit und andere bewegliche Feiertage orientierten sich nach dem Datum des Auferstehungsfestes. Für Kaiser Konstantin, der *ein* Reich mit *einem* Kaiser wollte, wo eine Religion die vorherrschende

ist, war das ein Störfaktor. In diesem Kontext kann die Bedeutung des Osterdatums in drei Schlüsselpunkte gegliedert werden: 1. Die Repräsentation der Einheit der Kirche. In der frühen Kirche waren lokale Traditionen im kirchlichen Alltag und insbesondere in der Liturgiefeier ein Sondergut jeder Ortskirche. Die Vielfalt war selbstverständlich und stellte keinerlei Probleme für die Einheit der Kirche dar. Der heilige Johannes Chrysostomus belegt, dass das Weihnachtsfest in den ersten Jahrhunderten des Christentums an verschiedenen Terminen begangen wurde. Für das Fest aller Feste hingegen sollte nach Kaiser Konstantin und den Vätern des Konzils Einheit herrschen. Die Hauptargumentation war dabei stets, dass das wichtigste Fest nicht vom jüdischen Fest abhängig sein durfte. Die kategorische Abgrenzung von der jüdischen Tradition führt zum nächsten Punkt. 2) Die Abgrenzung vom Judentum. Die Kirche musste im 4. Jh. endgültig ihre eigene Identität äußern und sich konkret von jüdischen Einflüssen abgrenzen. Wie Kaiser Konstantin an die Kirchen schreibt, wäre es erbärmlich, dass ausgerechnet das Datum des wichtigsten christlichen Festes vom jüdischen Feiertag abhängig ist. 3) Die Ökumenizität. Die Kirche als die „eine, heilige, katholische und apostolische“ umfasst den gesamten Erdkreis und ist auf ewig. Die gemeinsame Feier des Auferstehungsfestes

weltweit ist nicht nur ein Zeichen der Einheit der Kirche, sondern auch ihrer Universalität. Auf diese Weise wird nicht nur die neue Rolle der Urkirche als Reichskirche, sondern auch die theologische Bedeutung des Festes stärker zum Ausdruck gebracht.

Welche Bedeutung hat die Frage nach dem gemeinsamen Ostertermin in der Gegenwart? Auch heute stehen wir vor der Herausforderung des uneinheitlichen Ostertermins. Während in einigen orthodoxen Ortskirchen weiterhin der julianische Kalender der geltende ist, hat die Mehrheit seit 1923 den vom serbischen Geophysiker entwickelten neojulianischen Kalender übernommen, der genauer ist als der julianische und der gregorianische. Dennoch einigten sich die Ortskirchen, dass die Einheit beim Osterfest bleiben soll. Im Rahmen des 1700-jährigen Jubiläums von Nizäa rief der kürzlich verstorbene Papst Franziskus die Kirchen dazu auf einen gemeinsamen Termin für das Osterfest zu finden. Dies wäre nicht nur ein Symbol an die Erinnerung des Konzils und der Entscheidung des Ostertermins, vielmehr würde der innerchristliche Zusammenhalt gefördert und die Einheit des christlichen Gemeinguts aller Kirchen gegenüber Anhängern anderer Glaubensrichtungen und Weltanschauungen sichtbar werden.

Die Entscheidung des Konzils von Nizäa zeigt, dass das einheitliche Osterdatum nicht

konstitutiv für die Einheit der Kirche ist, vielmehr wird das christliche Gemeingut und die Bedeutung des Festes in den Vordergrund gerückt, was im Sinne aller Christen sein sollte. Die Kirchengeschichte zeigt und auch, dass Unstimmigkeiten zu dieser Frage kein kirchentrennender Punkt ist: Eusebius von Cäsarea berichtet, dass der heilige Polykarp von Smyrna, Schüler des Apostels Johannes, zu den Quartodezimanern gehörte und das Osterfest am jüdischen Passahfest feierte. Papst Anicetus kritisierte ihn und versuchte ihn davon zu überzeugen, das Fest am Sonntag zu begehen. Beide versuchten vergeblich den jeweils anderen von seiner Position zu überzeugen, ohne sich aber gegenseitig zu exkommunizieren.

Die Entscheidung des Konzils von Nicäa zum Osterdatum war mehr als nur eine kalendarische Festlegung. Sie ist ein tiefgründiges Zeugnis des orthodoxen Verständnisses von kirchlicher Einheit, apostolischer Tradition und der zentralen Bedeutung der Auferstehung Christi. Sie erinnert die Gläubigen daran, dass die Feier des Pasha-Mysteriums ein Akt der Gemeinschaft ist, der die gesamte Kirche in der Freude über den Sieg des Lebens über den Tod vereint. Bezeichnenderweise feierten alle Christen in diesem Jubiläumsjahr das Auferstehungsfest an demselben Tag. Man kann es als Vorsehung Gottes deuten.

„LICHT AUS DEM LICHT“

Vor 1700 Jahren, auf Einladung und Initiative des römischen Kaisers Konstantin, versammelten sich Bischöfe aus vielen Regionen in der kleinen Stadt Nicäa (heute Iznik in der Türkei). Die damals bekannte Welt – vor allem die Welt des Römischen Reiches – sah sehr anders aus, ebenso wie die Kirche selbst: ihr Aufbau, ihre Struktur und ihr Leben. Sicherlich hat der Zeitabstand von 1700 Jahren viele Unterschiede im Vergleich zu unserer Zeit bedingt. Eine davon möchte ich besonders hervorheben, die stark vom Leben der Kirche geprägt war und gleichzeitig das Leben der Christen widerspiegelte, die uns heute größtenteils unverständlich erscheint.

Es geht darum, dass es zur Zeit dieses Konzils noch immer unvorstellbar – ja mit der Natur des christlichen Evangeliums unvereinbar – war, „traditionelle“ oder nominelle Christen zu haben, also Menschen, die sich als Christen bezeichneten und betrachteten, deren Leben jedoch anders Zeugnis ablegte. Heutzutage ist es schwer zu fassen und zu erklären, was darunter verstanden wird. Ich denke, das liegt daran, dass es heute als normal gilt, sehr stolz zu sein, sich als Christ, besonders als Orthodoxer, zu bekennen, während man im Alltag die grundlegendsten evangelischen Prinzipien missachtet: anderen nicht vergibt, andere

erniedrigt und unterdrückt, betrügt, stiehlt, vorschnell urteilt und insgesamt heuchlerisch handelt. Für die meisten selbsternannten Christen ist der Besuch und die Teilnahme an der Heiligen und Göttlichen Liturgie, dem Sakrament der Kirche, etwas Sekundäres – etwas, das „nach Bedarf“ erledigt wird, im besten Fall ein paar Mal im Jahr. Über das Wissen um den eigenen Glauben, selbst in der kompaktesten Form des Glaubensbekenntnisses, das in jeder Liturgie gesprochen wird, möchte man besser nicht sprechen.

Gerade jenes Konzil, dessen 1700-jähriges Jubiläum wir begehen, formulierte das heutige Glaubensbekenntnis – das Symbol des Glaubens oder „Ich glaube“ – mit dem erweiterten Zusatz über den Heiligen Geist, der einige Jahrzehnte später auf dem Zweiten Ökumenischen Konzil folgen sollte. Damals, vor 17 Jahrhunderten, konnten diejenigen, die

durch die Taufe in die Kirche aufgenommen wurden – sei es aus eigenem Willen oder als Kind, wenn die Eltern Christen waren – nicht „auf dem Papier“ Christen sein. Glaubensfragen berührten jeden Christ direkt und persönlich. Anders gesagt, der Glaube und die Lehre über Gott, die Schöpfung und Gottes Offenbarung für den Menschen hatten konkrete Auswirkungen auf das Leben derjenigen, die sich diesem Glauben zuwandten: Ein Sklave konnte, obwohl äußerlich unfrei, in Christus echte Freiheit und Leichtigkeit erfahren, sein „Schicksal“ und seinen Herrn nicht hassen, sondern akzeptieren und lieben; ebenso konnte der Herr in Christus erkennen, dass dieser Sklave ein Geschöpf Gottes, sein Bruder oder seine Schwester war, in nichts minderwertig oder überlegen, und ihm angemessen begegnen. Der Einfluss des angenommenen und bekannten Glaubens war also sehr real und umfasste das ganze Leben: zu Hause, in der Gesellschaft, am Arbeitsplatz.

Gleichzeitig wurde durch die Verbreitung des Evangeliums die christliche Lehre und Theologie – die sich noch in der Entwicklungsphase befand – zunehmend mit den Lehren anderer Religionen, Kulte oder philosophischer Schulen konfrontiert. Solche Konfrontationen erforderten oft eine Weiterentwicklung der christlichen Lehre über Gott und, als Zentrum des christlichen Glaubens, über Jesus Christus. Zum Beispiel lautete das älteste Glaubensbekenntnis einfach: Jesus ist Christus, d. h. der Jesus von Nazareth ist der

Gesalbte (Messias, Erlöser – die Bedeutung des griechischen Wortes Christus). Die Herausforderungen durch die Konfrontation mit anderen Lehren und der Zeitverlauf seit der Auferstehung und dem Tod aller Zeugen, Apostel und Schüler der Apostel machten jedoch eine genauere Artikulation bestimmter Aspekte des christlichen Glaubens erforderlich.

Teil dieser Entwicklung war das Auftreten verschiedener Häresien, also Lehren, die später als unwahr erkannt wurden, wie die Lehre des Priesters Arius von Alexandria. Diese Lehre entstand gegen Ende der zweiten Dekade des 4. Jahrhunderts und behauptete, der Sohn sei nicht wesensgleich mit Gott dem Vater, sondern, obwohl das höchste Geschöpf, vom Vater geschaffen, oder wie es hieß: „Es gab eine Zeit, da war er (der Sohn Gottes, die zweite Person der Heiligen Dreifaltigkeit, der inkarnierte Christus) nicht.“

Alexandria war eine der wichtigsten Städte der damaligen Welt, ein Zentrum von Bildung und Intelligenz. Es ist verständlich, dass die Diskussion über diese Frage immer bedeutender wurde. Die Gefahr lag darin, was diese Lehre für die Lehre vom Heil des Menschen bedeuten würde. Wenn Gott nicht Fleisch geworden wäre, sondern ein geschaffenes Wesen – so erhaben und Gott nahe es auch sei – dann hätte Gott den menschlichen Körper und die menschliche Natur nicht angenommen, was wiederum bedeutet hätte, dass die menschliche Natur nicht erlöst wäre und keine Unsterblichkeit empfangen hätte. Dies kann nur der

Unerschaffene, nur Gott. Für die Christen hätte dies praktisch die Bedeutung des Kreuzesopfers drastisch gemindert, und da die Erlösung als Vergöttlichung reduziert oder aufgehoben worden wäre, wäre das christliche Leben stärker auf moralisches Verhalten ausgerichtet. Das sakramentale Wesen des Glaubens an die Vereinigung mit Gott wäre durch Betonung moralischer Prinzipien ersetzt worden.

Für den römischen Staat, der vor nur zwölf Jahren den schnell wachsenden christlichen Glauben als gleichwertig anerkannt hatte, wäre eine solche ernste Diskussion und mögliche Spaltung aus Sicht der Stabilität sehr ungünstig und unerwünscht gewesen. Daher ist die Reaktion von Kaiser Konstantin, persönlich dieses Konzil einzuberufen und zu organisieren, auch aus staatsmännischer Sicht verständlich. Für die Kirche war die organisatorische Unterstützung willkommen und ermöglichte die Teilnahme einer großen Zahl von Bischöfen, was breite Diskussionen und Legitimität sicherstellte.

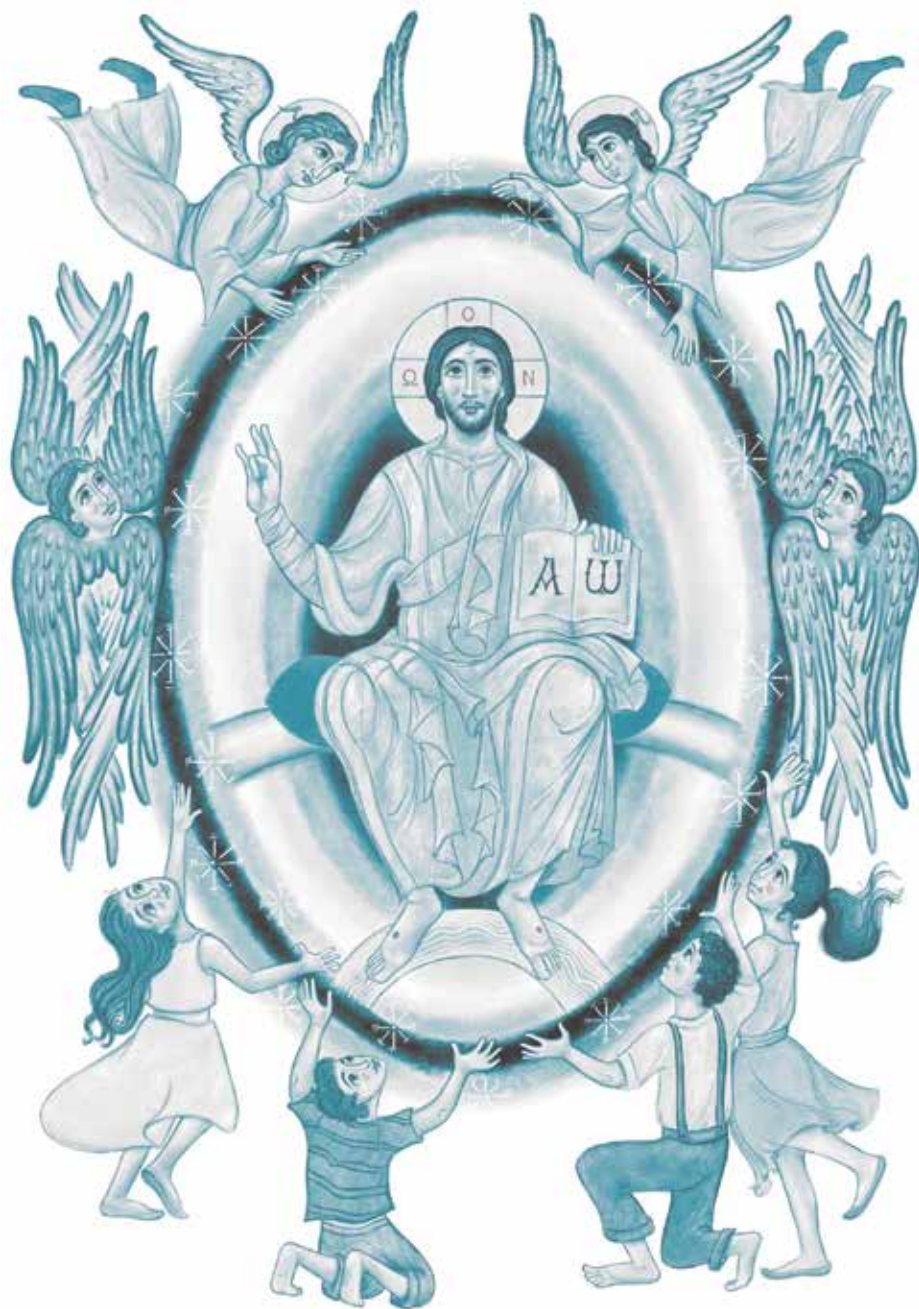
Wenn wir heute beim Glaubensbekenntnis die Worte des zweiten Artikels sprechen:

„[Ich glaube] an den einen Herrn Jesus Christus, den Sohn Gottes, den eingeborenen vom Vater vor allen Zeiten, Licht aus Licht, wahrer Gott aus wahrem Gott, geboren, nicht geschaffen, wesensgleich mit dem Vater, durch den alles geworden ist“, nutzen wir, meist ohne es zu wissen, das höchste Werk der Väter des Ersten Ökumenischen Konzils. Wir sprechen ihre Sprache und bekennen ihren Glau-

ben als unseren eigenen. Jede Formulierung betont, dass der Sohn Gottes, der Mensch wurde, geboren wurde, auf Erden lebte, gekreuzigt wurde und von den Toten auferstand, wesensgleich mit Gott dem Vater ist. Dies hat tiefgreifende Auswirkungen auf unser Leben und unsere Beziehung zum Heil. Indem wir die Wesensgleichheit von Vater und Sohn bekennen, bekennen wir, dass das Heil durch den göttlichen Eintritt in diese geschaffene, vergängliche Welt möglich ist und dass das Erlösungswerk bereits am Kreuz geschehen ist. Praktische Konsequenz für das christliche Leben: Es rettet nicht das bloße Befolgen von Moral oder religiösen Regeln, sondern die Tatsache des göttlichen, göttlich-menschlichen Opfers am Kreuz und unsere Teilnahme daran auf gnadenhafte, sakramentale Weise.

Vor 1700 Jahren waren Christen in der Gesellschaft noch erkennbar, da ihr Glaube ihr Leben bestimmte und ihr Leben ihren Glauben widerspiegelte. Natürlich ändert dies nichts daran, dass Menschen sündig und unvollkommen sind – damals wie heute – und dass echte Buße und Demut die Voraussetzung jedes christlichen Lebens sind. Das Erbe und Werk des Ersten Ökumenischen Konzils ist nicht nur Teil einer fernen Vergangenheit, sondern auch heute, nach 17 Jahrhunderten, lebendig und relevant für jeden gläubigen und praktizierenden Christen. Mehr noch: Das Erbe dieses großen Konzils zeigt die Unmöglichkeit eines nicht praktizierenden Christen auf.

Priester Nenad Živković

Religionsunterricht ein schönes und freudiges Thema erhalten – „Ostern in meinem Zuhause“. Die Schüler haben diese Initiative mit Begeisterung aufgenommen. Mit viel Liebe und Fantasie haben sie gezeichnet, wie das Osterfest in ihren Familien gefeiert wird. Auf den Zeichnungen waren Ostereier, Kerzen, Ikonen, das festliche Essen und das gemeinsame Gebet zu sehen. Durch diese Arbeiten haben die Kinder ihren Glauben, ihre Freude und die Schönheit des familiären Beisammenseins anlässlich des größten christlichen Festes – der Auferstehung Christi – zum Ausdruck gebracht.

Justin Emreković, Religionslehrer

Vaskres, na Vaskres se rano ustaje
i ide se u crkvu posle priceta se ide
kući i tuza se sa jajima ronola se
porodično doručkuje i onda se bude
z porodicom u kući.

Hristos Vaskrese

FREMDER IN DER WELT – IMMER UND EWIG

Im Januar dieses Jahres wurde mir eine große Ehre zuteil. Ich sprach nämlich über den Roman „Fremder im Wald“ von Bischof Grigorije in Wien. Öffentliche Auftritte sind nicht etwas, das ich genieße. Ich habe große Lampenfieber und leide unter einer Panikstörung, aber Bischof Grigorije ist niemand, den man leicht ablehnen würde. Abgesehen von seiner unbestreitbaren Ausstrahlung ist er eine Persönlichkeit, die man privilegiert ist, kennenzulernen. Das ist natürlich nicht der einzige Grund. Wenn man eingeladen wird, über ein Buch zu sprechen, ist das Buch doch die Achse, um die sich das „Event“ dreht.

Als ängstliche Person habe ich das Buch zweimal sorgfältig gelesen, mich auf den Vortrag vorbereitet, alles markiert, was mich auf persönlicher Ebene berührte – und das war viel – sowie alles, was ich für interessant bzw. wichtig für das Publikum hielt. Alles verlief gut und schön, aber es motivierte mich nicht, über den Roman selbst zu schreiben, bis ich von meiner Mutter – die wirklich viel liest – den Satz hörte, ihre Einschätzung von „Fremder im Wald“: „Ich habe mich während der ganzen Zeit, in der ich diesen Roman gelesen habe, so gut gefühlt.“

Einige Monate sind vergangen, seit sie mir das gesagt hat, und es beschäftigt mich noch immer, denn auf eine einfache, aber gleichzeitig stark introspektive Weise gibt sie ein Urteil über ein literarisches Werk ab. Wir sind es gewohnt, über Romane einfach zu sagen, dass sie gut oder schlecht sind, wir erzählen sie nach, aber wir hören selten, wirklich selten, wie wir uns beim Lesen gefühlt haben.

Es gibt Schriftsteller, die auf Emotionen abzielen, und solche, die es schlicht schaffen, sie durch ihr „Schreiben“ zu vermitteln. Als ich darüber nachdachte, was meine Mutter gesagt hatte, fragte ich mich, wie ich mich beim Lesen gefühlt habe – da ich den

Roman gründlich analysierte, um möglichst klug zu wirken –, weil ich nicht auf meine emotionalen Zustände geachtet habe, obwohl mich autobiografische Angaben im Roman, wie der Eintritt in die Kirche mit 16 Jahren, das Theologiestudium, Aufenthalte in Klöstern, dann Krieg und Tod, sehr persönlich und tief berührten.

Ich habe einfach einen (bedingt gesagt) ähnlichen Weg durchlaufen, und wenn ich darüber nachdenke – wie die meisten Menschen, die lange in der Kirche sind – empfinde ich ihn nicht unbedingt angenehm. Warum passiert das, und warum wage ich zu sagen „wie die meisten“? Ganz einfach: Dieser göttliche Ruf, auf den ein Mensch in einem bestimmten Moment seines Lebens antwortet, ist wirklich strahlend und blendend, und wie Verliebtheit verschleiert er die Realität, die sich später offenbart und, wie jede Realität, weder lieblich noch sanft ist.

Wir denken nicht viel darüber nach, wie wir uns beim Lesen eines Buches fühlen, obwohl das Gefühl uns begleitet. Es ist eigentlich das Wichtigste im Kontakt mit der Kunst. Ich liebe das, was in der Literatur grob durchschneidet, aber auch das, was mich zum Lachen bringt. Über das „gute“ Gefühl, vor allem „Frieden“ und „Ruhe“ – worauf meine Mutter anspielte –, habe ich bisher nicht viel

nachgedacht, bis ich eine solche Reaktion auf ein literarisches Werk zum ersten Mal hörte (was erst jetzt geschah). Und wirklich, Bischof Grigorije schreibt über schwere Themen, aber ohne zu beunruhigen, sondern schafft eine spezifische Leichtigkeit für die Seele („Die Ödnis ist überall um uns, aber die Menschen sind dennoch nicht leer“), während wir über Krieg, Tod, persönliche und allgemein bekannte Fehler und Fallen sowie die damit verbundenen Entscheidungen lesen.

Der Roman ist, wie wir alle wissen, sehr gelesen. Er wurde in großer Auflage verkauft, und die Lesungen waren gut besucht (ein Freund von mir würde sagen: „wie ein Konzert von Zdravko Čolić“). Obwohl er über das Leben von Mönchen und einem Bischof spricht, ist er auch für uns „gewöhnliche“ Laien interessant, die wenig über das Mönchtum wissen oder nur ein märchenhaft-romantisierendes Bild davon haben. Und das Leben eines modernen Mönchs unterscheidet sich nicht wesentlich vom Leben eines jeden, der sich wagt, sich Christ oder einfach als Teil der Kirche als Gemeinschaft zu bezeichnen.

Die Größe eines Mönchs, Priesters oder geistlichen Lehrers zeigt sich genau darin, wie sehr er bereit ist, sich auf die Welt einzu-

lassen, nicht ihr zu entfliehen. Der mönchische Rückzug aus der Welt ist ein Rückzug von den „Trostmitteln“, die die Welt dem gefallen Menschen bieten könnte. Es ist ein direktes, ungestörtes Konfrontieren mit der größten Last des Menschen: Vergänglichkeit und Tod. Und als solcher taucht der Mönch, durch die spezifische Perspektive seines Lebensstils, in diese Realität ein und betrachtet sie, wie sie ist – mit der Empathie, die der christlichen Spiritualität innewohnt, ohne die sie gar nicht existiert, und die ihm sein geistliches Streben lehrt.

Deshalb macht dieser Roman, dass wir uns beim Lesen gut fühlen. Der Dialog zwischen dem jungen Mönch und dem Mann, „der die Welt gesehen hat“ – den der Autor nicht als Mönch beschreibt, obwohl er authentisch asketisch lebt – findet in Runden statt, und die Auseinandersetzung ist weitgehend die eines Älteren mit den Irrtümern des Jüngeren. Daraus entsteht eine besondere Geschichte des Reifens, weil dieses Reifen innerhalb der Kirche geschieht. Auf dieser Ebene kann jeder, der sich als Teil dieses heiligen Raumes sieht, sich in größerem oder kleinerem Maße wiederfinden – mehr, wenn er Teil des Klerus ist oder sein Leben in irgendeiner Weise durch die Kirche als Institu-

tion bestimmt wird („Du musst kein Mönch oder Priester sein, um zu wissen, was Kirche ist“) und aufrichtig zu sich selbst ist.

Der ältere Asket ist nicht sanft zu dem Jüngeren („Du hast keine Ahnung, Kleiner!“), tadelt ihn für viele Irrtümer, denn der Junge ist völlig sicher (er hat Theologie studiert, und alle, die es getan haben, werden wissen, wovon ich spreche), dass er weiß, was „richtig“ ist. Er weiß, was „Liebe“ ist, weiß, wen er liebt, erkennt das „Nicht-Haben von Wahlmöglichkeiten“ bei den Priestern, denen er übergeordnet wird, als einzigen Grund für ihr Bestehen in der Kirche. Er möchte ein Heiliger sein, was in seinem „grünen“ Kopf viel Ablehnung bedeutet, ein Herabschauen (ohne es zu merken), von dem der ältere Gesprächspartner ihn herabsetzt. Und der Dialog – ein weiteres Zeichen der Liebe – bleibt auf gleicher Ebene. Der Junge freut sich innerlich, wenn der „Alte“ seinen Argumenten nachgibt, und jeder Dialog beinhaltet einen inneren Monolog von entweder dem Jungen oder dem „Alten“, die sich gegenseitig ergänzen und eine ernsthafte Geschichte des Reifens schaffen, die wehtun muss, um Früchte zu tragen. „Schmerz ist ein Zeichen, dass du lebst, und wahrscheinlich das verlässlich-

te Zeichen!“, sagt der Alte dem Jungen in einem Gespräch.

Viele von uns, die lange in der Kirche sind – oder genauer gesagt, die Kirche selbst sind –, haben dieses Reifen auf unterschiedliche schmerzhafteste Weise durchlaufen, die auch das Verweilen, Verlassen oder Vernachlässigen der Gnadengaben aufgrund der schmerzhaftesten Erfahrung des Menschen – des Fehlens von Liebe – einschloss.

Doch im Roman von Bischof Grigorije gibt es viel Liebe (die Beziehung des Patriarchen Pavle zu Bischof Athanasios und besonders zu Bischof Stefan ist authentisch berührend), und trotz allem, und vor allem, was wir unter dem Einfluss falscher Interpretationen des asketischen Ideals vergessen, gibt es Liebe und Vergebung auch sich selbst gegenüber. Der Alte, obwohl streng mit dem Jungen, zeitweise wütend über die Verderbnis der Welt, die der Junge nicht sieht oder sehen will, vergibt ihm.

Er liebt ihn und lässt ihn in die Welt hinausgehen, die seine Seele beruhigen wird. Samuel Beckett würde sagen: gerade durch die Erkenntnis, dass man nichts erkennen kann.

„Fremder im Wald“ ist vielleicht eine Metapher für die Verlorenheit, die uns erwartet, egal welchen Lebensweg wir wählen – wenn wir überhaupt die Möglichkeit haben zu

wählen. Wie der Bischof richtig bemerkt – und wir vergessen es –: „Im Leben ist es viel schlimmer, keine Wahl zu haben, als eine zu haben“, und die Konfrontation mit sich selbst ist Voraussetzung für Selbsterkenntnis. Vergebung an sich selbst (vom Alten an den Jungen) ist auch Voraussetzung für Liebe – zu sich selbst und dadurch, weil es nur so möglich ist, auch zum Anderen.

Und das ist nach meiner bescheidenen Meinung (die Emotion schwerlich erklären kann, obwohl sie stets danach strebt) der Hauptgrund, warum wir uns beim Lesen von „Fremder im Wald“ gut fühlen. Es gibt Fehler (ohne die es kein Leben gibt), aber es gibt auch Vergebung, Umkehr und das Weitergehen ins Unbekannte.

Und es gibt Liebe. Vielfältige Liebe, in Formen, die wir vielleicht noch nie kennenlernen, die uns berührt, streift und dafür sorgt, dass wir uns im Leben nie wieder („die Beziehung zu Menschen, die gestorben sind, endet nicht mit ihrem Tod“) völlig allein fühlen.

Sie durchzieht das Leben – und in diesem Fall auch die Sätze von Bischof Grigorije im Roman „Fremder im Wald“.

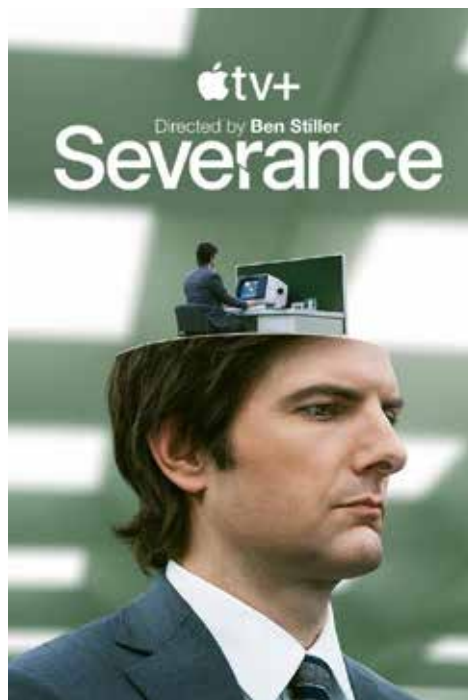
Stojana Valan

(Text übernommen von stojanavalan.com)

„DIE ZERSCHNITTENE WIRKLICHKEIT. EINE REZENSION DER SERIE SEVERANCE (APPLE+)“

In seinem bekannten Essay „Müdigkeitsgesellschaft“ analysiert und kritisiert der deutsch-koreanische Philosoph Byung-Chul Han die Phänomene der modernen Kultur – oder besser gesagt: des Kultes – der Arbeit und des Erfolgs. Han beschreibt das pathologische Verhältnis des modernen Menschen zur Arbeit und zum unstillbaren Bedürfnis, durch sie Erfolg zu erlangen, was auch immer das heißen mag. Im Kern seiner These behauptet er, dass der heutige Mensch in einer müden Gesellschaft lebt. Ursache dieser Müdigkeit ist nicht der Druck eines ausbeuterischen kapitalistischen Systems oder eines repressiven Staatsapparates, der völligen Gehorsam verlangt, sondern die eigene Ambition.

Was den heutigen Menschen in ein unterwürfiges Verhältnis zwingt, sind nicht länger Druck und Kontrolle des Systems (die für Foucault das Fundament der Disziplinargesellschaft darstellen), sondern sein eigener Wunsch nach Selbstverwirklichung. Der moderne Mensch lebt in der Illusion von Freiheit, die er verwirklichen soll, kann und muss – durch die unbegrenzten Möglichkeiten, die ihm die Konsumgesellschaft bietet. Und einer der wichtigsten Wege, diese Freiheit zu realisieren, ist die Arbeit. Arbeit wird nicht nur als Mittel zum Lebensunterhalt verstanden, sondern als Weg zur Entfaltung der eigenen Identität.

Um sein „Ich“ zu verwirklichen und seine Besonderheit zu entdecken, muss der Mensch zum Zahnrad der Unternehmensmaschinerie werden und deren „Business-Philosophie“, deren „Ethos“ annehmen. Die frühere Idee der Arbeit als Mittel zum Aufbau einer gemeinsamen (sozialistischen) Zukunft wird ersetzt durch die Idee individueller Freiheit: durch Arbeit an „spannenden Projekten“, das Einhalten von Fristen, Produktionsplänen und den Aufbau eines „Teamgeistes“, der die Grenzen der Belastbarkeit immer weiter hinausschiebt. Arbeit fordert freiwillige, vorbehaltlose Opferbereitschaft, und die Belohnung für diese Opfer ist der Erfolg: besseres Gehalt, gesellschaftlicher Einfluss und die Anerkennung,

„der Beste“ zu sein. Denn nur „gut“ zu sein, reicht schon lange nicht mehr.

Früher oder später jedoch, unter dem Druck selbstauferlegter Imperative und Erwartungen, trotz des kurzen Gefühls der Zufriedenheit, das Erfolg vermitteln kann, beginnt der Mensch zu ermüden, auszubrennen (Burnout) und in Depression zu verfallen. Der Mensch und die gesamte Gesellschaft, so Han, sind erschöpft und müde.

Der postkapitalistische Mythos von der Arbeit als Ort des Glücks und der Erfüllung, Fragen nach Identität, Familie, Entfremdung, Einsamkeit, Liebe und Sinn des Daseins – all das sind Themen der Science-Fiction-Serie *Severance* (Apple TV+, 2022).

Die erste Staffel folgt Mark Scout (gespielt von Adam Scott), einem ehemaligen Geschichtsprofessor am örtlichen College, der nach dem tragischen Tod seiner Frau eine radikale Entscheidung trifft: Er kündigt seine Stelle und fängt bei Lumon Industries an. Marks Aufmerksamkeit wird durch das revolutionäre Angebot von Lumon geweckt: Mit Hilfe eines implantierten Chips im Gehirn wird das Bewusstsein der Angestellten in zwei Sphären getrennt (im Original: *severance*). So führen die Mitarbeiter zwei Leben – eines bei der Arbeit und eines zuhause, bei Familie und Freunden.

Mark unterzieht sich der umstrittenen Operation und beginnt ein Doppelleben. Außerhalb der Arbeit ist er gebrochen vor Schmerz, unfähig, seine Beziehungen wiederherzustel-

len; am Arbeitsplatz hingegen findet er Trost. Dort arbeitet er in der Abteilung für Makrodaten-Verfeinerung (Macrodata Refinement) zusammen mit seinen drei Kollegen – Helly, Irving und Dylan – sowie der Vorgesetzten Ms. Cobel und ihrem Assistenten Mr. Milchick. Hier erleben wir ihn als zufriedenen, freundlichen und lächelnden Mann.

Der erste Schatten auf dieser Idylle fällt mit dem plötzlichen und geheimnisvollen Verschwinden von Petey, dem Abteilungsleiter und Marks Freund. Statt Antworten zu bekommen, erhält Mark eine Beförderung: er wird Peteys Nachfolger. Kurz darauf erscheint eine neue Mitarbeiterin – Helly. In der Szene ihres Erwachens nach der Operation erleben wir die „Geburt“ eines neuen Bewusstseins.

Helly weigert sich von Anfang an, ihre neue Identität anzunehmen. Sie bringt Unruhe in die scheinbar harmonische Welt, die von absurden Regeln, erzwungener Freundlichkeit und vorgetäuschter Fürsorge geprägt ist – hinter der sich eine dunkle Wahrheit verbirgt. Mit Helly betritt eine neue Perspektive die Handlung: ein gesunder, vernünftiger Blick auf das perfekt geordnete Reich der oberflächlichen Zufriedenheit.

Für sie ist diese neue Existenz unerträglich. Nach mehreren vergeblichen Versuchen zu kündigen (sprich: zu fliehen), erfährt sie die bittere Wahrheit: Ihr „Outie“, also jenes Ich, das außerhalb der Arbeit existiert und allein über ihr Leben entscheiden darf, verweigert

ihr diesen Schritt. Ihr letzter Ausweg scheint der Suizid. Doch auch das misslingt: Im letzten Moment wird sie von Mark gerettet und nach kurzer Genesung wieder an den Arbeitsplatz zurückgebracht.

Dieses dramatische Erlebnis wirkt ernüchternd auf die übrigen Kollegen. Hellys Beharrlichkeit, ihre Unnachgiebigkeit und ihre Bereitschaft, für Freiheit sogar das Leben zu opfern, wecken bei den anderen – insbesondere bei Mark – Empathie, Verständnis und den Wunsch nach Veränderung. Allmählich öffnen sie sich einander und knüpfen Kontakte zu Angestellten aus anderen Abteilungen. Mit wachsendem Vertrauen, Sympathie und Freundschaft wächst zugleich das Bewusstsein ihrer Unfreiheit und Gefangenschaft.

Schritt für Schritt entdecken die vier Risikofaktoren im scheinbar perfekt organisierten System von Lumon. Sie erkennen, dass all das, wofür sich das Unternehmen ausgibt – ein Ort der Harmonie, der Stabilität, eine Zuflucht vor der chaotischen, schmerzhaften Welt – nichts anderes ist als ein Konstrukt, ein Schleier, hinter dem sich ein seelenloses System verbirgt, in dem alles – die Arbeit, die Protokolle, die „Rituale“, die Feiern – absurd, leer und sinnlos ist.

Mark, Helly, Irving und Dylan finden einen Weg, mit ihrem „Outie“-Bewusstsein in Kontakt zu treten, und schmieden einen Fluchtplan mit dem Ziel, der Welt die Wahrheit über ihre Gefangenschaft zu offenbaren. Mit den Szenen ihres „Erwachens“ und der

Konfrontation mit der Realität außerhalb der Arbeit endet die erste Staffel der Serie.

Severance zeigt durch seine Ästhetik und filmische Ausdruckskraft – Kamera, Szenografie, Drehbuch, Atmosphäre und Musik – eindrucksvoll die Leere im Leben des modernen Menschen, der den Sinn seiner Existenz dort sucht, wo er nicht zu finden ist. So schmerzhaft und tragisch die Realität auch sein mag: Die Flucht in die vermeintliche Sicherheit eines „Arbeitskollektivs“, einer Pseudofamilie oder Unternehmensgemeinschaft liefert keine endgültige Antwort auf die Frage, warum man trotz allem weiterleben sollte.

Andererseits zeigt die Serie, dass die Chance auf ein rettendes „Erwachen“ des Bewusstseins für die Ganzheit des Lebens dennoch besteht – und dass sie sich gerade in der Beziehung zum anderen Menschen manifestiert. Selbst in der sterilen, weißen Welt des Büro-Mikrokosmos beginnt durch ein Lächeln, ein Wort, eine Geste der Fürsorge der Keim zwischenmenschlicher Beziehungen zu sprießen, aus dem Funken von Freiheit und Liebe erwachsen.

Und das ist die zentrale anthropologische Botschaft dieser Serie, einer der besten unserer Zeit: In einer Gesellschaft, die an Einsamkeit, chronischer Müdigkeit und Sinnlosigkeit leidet, bleibt der einzige Weg zur wahren Menschlichkeit – die Beziehung zum Anderen.

Priester Dragiša Jerkić

**OVDE IMAMO
PRAZNU STRANU
BILO BI DOBRO NEŠTO DODATI**

КОНТАКТ

Serbische Orthodoxe Kirchengemeinde
München e.V.

Putzbrunner Str. 49, 81739 München

Радно време канцеларије

Радним даном 09:00 - 12:00 и

17:00 - 19:00 часова

Тел. 089/637-8458 и 089/637-8622

Факс: 089/625-5095

Емаил: info@spcmuenchen.de

Ваше добровољне прилоге можете
уплаћивати на следећи рачун:

IBAN: DE33520604100003440001

BIC: GENODEF1EK1

Bei der: EB-BANK MÜNCHEN

Verwaltung: Serbisch Orthodoxe Kirche-
gemeinde München

Putzbrunner Str. 49 81379 München

KONTAKT

Serbische Orthodoxe Kirchengemeinde
München e.V.

Putzbrunner Str. 49, 81739 München

Bürozeiten des Pfarrbüros:

Werktags 09:00 - 12:00 und

17:00 - 19:00 Uhr

Tel.: 089/637-8458 und 089/637-8622

Fax: 089/625-5095

E-Mail: info@spcmuenchen.de

Ihre freiwillige Spende können Sie auf folgen-
de Bankverbindung überweisen:

IBAN: DE33520604100003440001

BIC: GENODEF1EK1

Bei der: EB-BANK MÜNCHEN

Verwaltung: Serbische Orthodoxe Kirche-
gemeinde München

Putzbrunner Str. 49, 81379 München

НАША ЗАЈЕДНИЦА НА МЕДИЈИМА

pravoslavna.crkva.minhen

Српска Православна Црква Минхен

[spc muenchen](https://spc.muenchen) & info.minhenski.razgovori

spcmuenchen.de

Minhenski Razgovori

